

ჩვენ
დერეფანში

ბიბლიოლოგია

«ქსენიკა» 1977

ივანე
დერიტაშვილი

(1885 ~ 1974)

ბიბლიოლოგია

„გამომცემლობა მეცნიერება“

თბილისი

1977

Иване

Бериташвили

(1885-1974)

Биобиблиография

Издательство «Мецниereba»

ТБИЛИСИ

1977

Книга о знаменитом физиологе академике И. С. Бериташвили содержит очерк его научной, педагогической и общественной деятельности с изложением основных его научных достижений, написанный членом-корреспондентом АН СССР А. И. Ройтбаком, полную библиографию его трудов, составленную засл. библиотекарем Грузинской ССР Е. Н. Гугунава. В книге содержатся также список газетных статей И. С. Бериташвили, литература о его жизни и деятельности, даты его жизни.

Книга представляет интерес для физиологов, биологов, психологов, медиков и историков науки.

წიგნი შეიცავს გამოჩენილი ფიზიოლოგის, ი. ბერიტაშვილის სამეცნიერო, პედაგოგიური და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის აღწერას. გადმოცემულია ი. ბერიტაშვილის უმთავრესი მეცნიერული მიღწევები, მოყვანილია მისი შრომების სრული ბიბლიოგრაფია და საგაზეთო წერილების სია, ლიტერატურა მისი ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ, ცხოვრების მნიშვნელოვანი თარიღები.

წიგნი საინტერესოა ფიზიოლოგების, ბიოლოგების, ფსიქოლოგებისა და მეცნიერების ისტორიკოსებისათვის.

Главная редакционная коллегия библиографической серии: Ш. Дзидзигури (гл. редактор), Ф. Давитая, В. Купрадзе, В. Махалдиани, В. Окуджавა, М. Сабашвили, А. Прангишвили, Г. Цицишвили, С. Хадური (секретарь).

Составитель выпуска: Е. Н. Гугунава

Редактор выпуска: А. И. Ройтбак

Библиографический редактор: Т. Накашидзе.

ბიბლიოგრაფიული სერიის მთავარი სარედაქციო კოლეგია: შ. ძიძიგური (მთ. რედაქტორი), ღ. დავითაია, ვ. კუპრაძე, ვ. მახალდიანი, ვ. ოკუჯავა, მ. საბაშვილი, ა. ფრანგიშვილი, გ. ციციშვილი, ს. ხადური (მდივანი).

ნაკვეთის შემდგენლები: ე. გუგუნავა

ნაკვეთის რედაქტორები: ა. როიტბაკი

ბიბლიოგრაფიული რედაქცია თ. ნაკაშიძისა

ივ. ზეივაშვილი

აკად. ი. ბერიტაშვილის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის
ძირითადი თარიღები

- 1885 წ. 10 იანვარს სოფელ ვეჯინში (ყოფ. სიღნაღის მაზრა) დაიბადა ივანე სოლომონის ძე ბერიტაშვილი.
- 1906 წ. ჩააბარა სიმწიფის ატესტატის მისაღები გამოცდები და შევიდა ს.-პეტერბურგის უნივერსიტეტის ფიზიკა-მათემატიკის ფაკულტეტის საბუნებისმეტყველო განყოფილებაზე.
- 1908 წ. შეუდგა მეცნიერულ მუშაობას ნიკოლოზ ევგენის ძე ვედენსკის ლაბორატორიაში.
- 1910 წ. დაამთავრა უნივერსიტეტი და ნ. ვედენსკის მიერ დატოვებულ იქნა საპროფესორო მოღვაწეობისათვის მოსამზადებლად. გამოაქვეყნა პირველი ექსპერიმენტული ნაშრომი — „ჩონჩხის კუნთების რეციპროკული ინერვაცია ზურგის ტვინის ლოკალური მოწამვლის დროს“.
- 1912 წ. მიავლინეს ქ. ყაზანში პროფ. ა. სამოილოვის ლაბორატორიაში სიმიან გალვანომეტრზე მუშაობის მეთოდის ასათვისებლად.
- 1914 წ. მიავლინეს საზღვარგარეთ (ქ. უტრეხტი, ჰოლანდია) პროფ. რ. მაგნუსის ლაბორატორიაში, თბილისისხლიან ცხოველთა ცენტრალურ ნერვულ სისტემაზე მუშაობის მეთოდის ასათვისებლად.
1915. წ. ჩააბარა გამოცდები მაგისტრის სამეცნიერო ხარისხის მისაღებად.
- 1915—1919 წწ. მუშაობს უფროს ასისტენტად ნოვოროსიისკის უნივერსიტეტის ფიზიოლოგიის კათედრაზე ქ. ოდესაში.
- 1919 წ. დაქორწინდა ოლღა ანტონის ას. ნივინსკაიაზე. არჩეულ იქნა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორად და ადამიანისა და ცხოველთა ფიზიოლოგიის კათედრის გამგედ.

- 1920—21 წწ.** გამოსცა ადამიანისა და ცხოველთა ფიზიოლოგიის პირველი სახელმძღვანელო ქართულ ენაზე ორ ტომად.
- 1923 წ.** გაგზავნეს ფიზიოლოგთა საერთაშორისო კონგრესის დელეგატად ედინბურგში (ინგლისი).
- 1933 წ.** დაინიშნა სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსის ფილიალის ბიოლოგიური სექტორის დირექტორად.
- 1934 წ.** არჩეულ იქნა თბილისის მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოს დეპუტატად.
- 1935—1941 წწ.** თბილისის უნივერსიტეტთან არსებულ ფიზიოლოგიის ინსტიტუტის დირექტორია.
- 1935 წ.** მიენიჭა ბიოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორის ხარისხი *honoris causa*. მიენიჭა მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწის წოდება. აირჩიეს ფიზიოლოგთა XV საერთაშორისო კონგრესის ვიცეპრეზიდენტად (მოსკოვი-ლენინგრადი).
- 1937 წ.** თავმჯდომარეობდა ფიზიოლოგთა, ბიოქიმიკოსთა და ფარმაკოლოგთა VI საკავშირო ყრილობის ორგკომიტეტს. გამოსცა კუნთოვანი და ნერვული სისტემის ზოგადი ფიზიოლოგიის სახელმძღვანელო რუსულ ენაზე.
- 1938 წ.** მიენიჭა ი. პ. პავლოვის სახელობის პრემია. აირჩიეს საქ. სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად¹.
- 1939 წ.** დააჯილდოვეს შრომის წითელი დროშის ორდენით. აირჩიეს სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად.
- 1939—1947 წწ.** თავმჯდომარეობს საქართველოს ფიზიოლოგთა, ბიოქიმიკოსთა და ფარმაკოლოგთა საზოგადოებას (ამჟამად საქართველოს ფიზიოლოგთა საზოგადოება).
- 1941 წ.** დაამტკიცეს საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად. არჩეულ იქნა საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა განყოფილების თავმჯდომარედ. მიენიჭა სახელმწიფო პრემია ნერვ-კუნთოვანი სისტემის ზოგადი ფიზიოლოგიის სახელმძღვანელო-სათვის, რომელიც გამოიცა 1937 წ.
- 1941—1951 წწ.** საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ფიზიოლოგიის ინსტიტუტის დირექტორია².
- 1944 წ.** დაჯილდოვდა შრომის წითელი დროშის მეორე ორდენით.

¹ განმეორებით იყო არჩეული 1946, 1962, 1966 წწ.

² 1951—1974 წწ.—ინსტიტუტის მეცნიერული ხელმძღვანელი.

- 1945 წ. დააჯილდოვეს ლენინის ორდენით.
- 1947 წ. ფიზიოლოგთა საერთაშორისო კონგრესის საბჭოთა დელეგაციის წევრია (ოქსფორდი, ინგლისი).
- 1954 წ. უკრაინის რუსეთთან შეერთების 300 წლისთავის აღსანიშნავად კიევში გამართულ ზეიმზე წარიგზავნა საქართველოს დელეგაციის შემადგენლობაში.
- 1955 წ. აირჩიეს საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ბიოლოგიისა და მედიცინის მეცნიერებათა განყოფილების თავმჯდომარედ.
- 1958 წ. უმაღლესი ნერვული მოქმედების ელექტროენცეფალოგრაფული შესწავლის საერთაშორისო კოლოკვიუმის საპატიო თავმჯდომარეა — მოსკოვი.
- 1959 წ. ნიუ-იორკის მეცნიერებათა აკადემიის საპატიო წევრი. ფიზიოლოგთა საერთაშორისო კონგრესის საბჭოთა დელეგაციის წევრი (ბუენოს — აირესი, არგენტინა).
- 1960 წ. ტვინის შესწავლის საერთაშორისო ორგანიზაციის (ი ბ რ ო) საპატიო წევრი.
საბჭოთა დელეგაციის წევრი ფიზიოლოგთა საერთაშორისო კონგრესზე ლეიდენში (ჰოლანდია).
- 1963 წ. მიენიჭა ი. მ. სეჩენოვის სახელობის პრემია 1961 წელს გამოცემული წიგნისათვის „უმაღლესი ხერხემლიანი ცხოველების ქცევის ნერვული მექანიზმები“.
- 1964 წ. მიენიჭა სოციალისტური შრომის გმირის წოდება; გადაეცა ლენინის ორდენი და ოქროს მედალი „ნამგალი და ურო“ თვალსაჩინო მეცნიერული მოღვაწეობისათვის ფიზიოლოგიის დარგში და ნაყოფიერი მუშაობისათვის სამეცნიერო კადრების მომზადების საქმეში.
- 1968 წ. საბჭოთა დელეგაციის წევრი ფიზიოლოგთა საერთაშორისო კონგრესზე ვაშინგტონში (აშშ).
- 1969 წ. არჩეულია უმაღლესი ნერვული მოქმედების საერთაშორისო კოლეგიის წევრად (აშშ).
არჩეულია ბიოლოგიური ფსიქიატრიის საზოგადოების წევრად (აშშ).
- 1974 წ. გამოსცა მონოგრაფია „ხერხემლიან ცხოველთა მეხსიერება, მისი დახასიათება და წარმოშობა“.
- 1974 წ. 29 დეკემბერს ქ. თბილისში გარდაიცვალა ი. ბერიტაშვილი.

ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АКАДЕМИКА И. С. БЕРИТАШВИЛИ

- 1885 г. В селе Веджини (бывш. Сигнахский уезд, Грузия) 10 января родился Иван Соломонович Бериташвили.
- 1906 г. Сдал экзамены на аттестат зрелости и поступил на естественное отделение физико-математического факультета С.-Петербургского университета.
- 1908 г. Начал научную работу в лаборатории профессора Николая Евгеньевича Введенского.
- 1910 г. Окончил университет и был оставлен Н. Е. Введенским для подготовки к профессорской деятельности. Опубликовал первую экспериментальную работу — «Реципрокная иннервация скелетной мускулатуры при локальном стрихнинном отравлении спинного мозга».
- 1912 г. Командирован в г. Казань в лабораторию проф. А. Ф. Самойлова для изучения методики работы на струнном гальванометре.
- 1914 г. Командирован за границу (г. Утрехт, Голландия) в лабораторию проф. Р. Магнуса для изучения методики работы над центральной нервной системой теплокровных животных.
- 1915 г. Сдал экзамены на ученую степень магистра.
- 1915—1919 гг. Старший ассистент при кафедре физиологии Новороссийского университета в Одессе.
- 1919 г. Женится на Ольге Антоновне Нивинской. Избран профессором и заведующим кафедрой физиологии человека и животных Тифлисского университета.
- 1920—1921 гг. Издал первый учебник на грузинском языке по физиологии человека и животных в двух томах.

- 1923 г.** Делегат на Международном физиологическом конгрессе в Эдинбурге (Англия).
- 1933 г.** Директор Биологического сектора Закавказского филиала Академии наук СССР.
- 1934 г.** Избран членом Тбилисского городского Совета депутатов трудящихся.
- 1935—1941 гг.** Директор Института физиологии при Тбилисском университете.
- 1935 г.** Присуждена степень доктора биологических наук *honoris causa*.
Присвоено звание заслуженного деятеля науки.
Вице-президент XV международного конгресса физиологов (Москва—Ленинград).
- 1937 г.** Председатель оргкомитета VI Всесоюзного съезда физиологов, биохимиков, фармакологов (Тбилиси).
Издal руководство по общей физиологии мышечной и нервной систем на русском языке.
- 1938 г.** Присуждена премия имени И. П. Павлова.
Депутат Верховного Совета Грузинской ССР¹.
- 1939 г.** Награжден орденом Трудового Красного Знамени.
Избран академиком Академии наук СССР.
- 1939—1974 гг.** Председатель Грузинского общества физиологов, биохимиков и фармакологов (теперь Грузинское физиологическое общество).
- 1941 г.** Утвержден действительным членом Академии наук Грузинской ССР.
Председатель отделения естественных наук Академии наук Грузинской ССР.
Присуждена Государственная премия за руководство по общей физиологии мышечной и нервной систем, изданное в 1937 г.
- 1941—1951 гг.** Директор Института физиологии Академии наук Грузинской ССР².
- 1944 г.** Награжден вторым орденом Трудового Красного Знамени.

¹ Повторно избирался в 1946, 1962, 1966 гг.

² С 1951 г. по 1974 год—научный руководитель института.

Утвержден действительным членом Академии медицинских наук СССР.

- 1945 г.** Награжден орденом Ленина.
- 1947 г.** Член советской делегации на Международном физиологическом конгрессе в Оксфорде (Англия).
- 1954 г.** Член делегации Грузинской ССР на торжествах в Киеве в связи с 300-летием воссоединения Украины с Россией.
- 1955 г.** Председатель отделения биологических и медицинских наук Академии наук Грузинской ССР.
- 1958 г.** Почетный председатель Международного коллоквиума по электроэнцефалографическому изучению высшей нервной деятельности в Москве.
- 1959 г.** Почетный член Нью-Йоркской Академии наук.
Член советской делегации на Международном физиологическом конгрессе в Буэнос-Айресе (Аргентина).
- 1960 г.** Почетный член Международной организации исследования мозга (ИБРО).
Член советской делегации на Международном физиологическом конгрессе в Лейдене (Голландия).
- 1963 г.** Присуждена премия им. И. М. Сеченова за книгу «Нервные механизмы поведения высших позвоночных животных», изданную в 1961 г.
- 1964 г.** Присвоено звание Героя Социалистического Труда с вручением ордена Ленина и Золотой медали «Серп и Молот» за выдающиеся научные заслуги в области физиологии, а также за плодотворную работу по подготовке научных кадров.
- 1968 г.** Член советской делегации на Международном физиологическом конгрессе в Вашингтоне (США).
- 1969 г.** Избран членом Международной коллегии по высшей нервной деятельности (США).
Избран членом общества биологической психиатрии (США).
- 1974 г.** Издал монографию «Память позвоночных животных, ее характеристика и происхождение».
- 1974 г.** 29 декабря в г. Тбилиси скончался И. С. Бериташвили.

სამეცნიერო, კვლავობრივი და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მოკლე მიმოხილვა

ივანე ბერიტაშვილი (ბერიტოვი) დაიბადა 1885 წ. 10 იანვარს, სოფ. ვეჯინში (ყოფ. სიღნაღის მაზრა, საქართველო) მღვდლის სოლომონ ბერიტაშვილის ოჯახში. დაწყებითი განათლება მან თელავის სასულიერო სასწავლებელში მიიღო, საშუალო განათლება — თბილისის სასულიერო სემინარიაში, სადაც, მისივე სიტყვებით რომ ვთქვათ, მან შეიძინა ხანგრძლივი გონებრივი შრომის უნარი და შეიძულა რელიგია. 1906 წ. ი. ბერიტაშვილმა სიმწიფის ატესტატზე ჩააბარა გამოცდები და შევიდა პეტერბურგის უნივერსიტეტის ფიზიკა-მათემატიკის ფაკულტეტის საბუნებისმეტყველო განყოფილებაზე, სადაც უმაღლესი მიიპყრო პროფესორ-მასწავლებელთა ყურადღება თავისი ნიჭიერებითა და შრომისმოყვარეობით. მესამე კურსზე მან დაიწყო ექსპერიმენტული მუშაობა ფიზიოლოგიის ლაბორატორიაში, პროფესორ ნიკოლოზ ევგენის ძე ვედენსკის ხელმძღვანელობით, რეფლექსურ მოძრაობათა ზურგის ტვინის კოორდინაციის პრობლემაზე; ეს მისი პირველი შრომა გამოქვეყნდა 1910 წ. „ს.-პეტერბურგის ბუნებისმეტყველთა საზოგადოების შრომებში“. უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ ნ. ე. ვედენსკიმ იგი დატოვა კათედრაზე და მიაგვლინა ქ. ყაზანში ა. ფ. სამოილოვთან, სიმიანი გალვანომეტრით ბიოდენების აღრიცხვის მეთოდის ასათვისებლად და ქ. უტრეხტში (ჰოლანდია) რ. მაგნუსთან თბილისისხლიან ცხოველებზე მუშაობის მეთოდების შესასწავლად.

1915 წ. ი. ს. ბერიტაშვილი გადადის ოდესის უნივერსიტეტში, სადაც პრიატ-დოცენტის წოდებით იწყებს კუნთოვანი და ნერვული სისტემის ფიზიოლოგიის სპეციალური კურსის კითხვას. აქ იგი იკვლევს დაცვით პირობით რეფლექსებს. 1919 წ. ი. ბერიტაშვილი მიიწვიეს თბილისის ახლად დაარსებულ უნივერსიტეტში და აირჩიეს პროფესორად ფიზიოლოგიაში. იმ დროს იქ არ

იყო ელემენტარული პირობები არა თუ ექსპერიმენტული მუშაობისა, არამედ სწავლებისაც კი. ი. ბერიტაშვილმა მცირე დროში მოახერხა მოემზადებინა ნაციონალური კადრები კვლევითი და პედაგოგიური მუშაობისათვის. თანამშრომლებთან ერთად მან დაიწყო, ერთი მხრივ, კუნთის შეკუმშვის უნარის, ხოლო მეორე მხრივ — ცხოველთა ქცევის კანონზომიერებათა ინტენსიური შესწავლა. იგი განაგებდა თბილისის უნივერსიტეტის ფიზიოლოგიის კათედრას 1960 წლამდე, მაგრამ აგრძელებდა მისი კოლექტივის მეცნიერულ ხელმძღვანელობას სიცოცხლის დასასრულამდე.

1934 წ. ივანე ბერიტაშვილი სათავეში ჩაუდგა ექსპერიმენტული ბიოლოგიის ინსტიტუტს, რომელიც შეიქმნა ფიზიოლოგიის კათედრის ბაზაზე; 1935 წ. ამ ინსტიტუტს ეწოდა ფიზიოლოგიის ინსტიტუტი, ხოლო ი. ბერიტაშვილის სამეცნიერო მოღვაწეობის 25 წლისთავთან დაკავშირებით ინსტიტუტს მიენიჭა მისი სახელი. 1941 წ. საქ სსრ მეცნიერებათა აკადემიის დაარსების შემდეგ ფიზიოლოგიის ინსტიტუტი გადავიდა აკადემიის სისტემაში. ფიზიოლოგიის ინსტიტუტში ი. ბერიტაშვილი ხელმძღვანელობდა კომპლექსურ კვლევას ცენტრალური შეკავების, სივრცეში ცხოველთა ორიენტაციის, ტვინის ელექტრული აქტივობის ბუნების პრობლემებზე; სამამულო ომის დროს ი. ბერიტაშვილმა ინსტიტუტი გადაიყვანა ორგანიზმზე დარტყმითი ტალღის მოქმედების შესწავლაზე; 60-იან წლებში მან დასახა მეხსიერების — მისი სტრუქტურული, ფიზიოლოგიური და ფიზიკო-ქიმიური საფუძვლების შესწავლის ფართო პროგრამა. ი. ბერიტაშვილი იყო საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ფიზიოლოგიის ინსტიტუტის დირექტორი 1951 წლამდე, მაგრამ ინსტიტუტის სამეცნიერო-კვლევით მუშაობას ხელმძღვანელობდა სიცოცხლის დასასრულამდე.

ი. ბერიტაშვილის კალამს ეკუთვნის დაახლოებით 350 სამეცნიერო შრომა, რომელთა დიდი ნაწილი თარგმნილია მსოფლიოს მრავალ ენაზე. მისი მეცნიერული ინტერესების მრვალმხრივობამ და იმ გრემობამ, რომ იგი ატარებდა ექსპერიმენტულ გამოკვლევებს ტვინის ფიზიოლოგიის ყველა ძირითად ნაწილში, საშუალება მისცა შეექმნა უნიკალური სახელმძღვანელო „კუნთოვანი და ნერვული სისტემის ზოგადი ფიზიოლოგია“, რომელიც რამდენიმეჯერ გამოიცა; ეს წიგნი მაგიდის წიგნად იქცა საბჭოთა ნეიროფიზიოლოგების რამდენიმე თაობისათვის.

ი. ბერიტაშვილის ხელმძღვანელობით და მისი მეცნიერუ-

ლი შრომებისა და იდეების გავლენით შეიქმნა ფიზიოლოგთა ქართული სკოლა, რომელიც როგორც აღნიშნა აკად. ნ. მუსხელიშვილმა¹ „არასოდეს არავითარ კომპრომისზე არ წასულა“.

სამეცნიერო-კვლევით და პედაგოგიურ მოღვაწეობასთან პარალელურად ი. ბერიტაშვილი აწარმოებდა დიდ საზოგადოებრივ და სამეცნიერო-ორგანიზაციულ მუშაობას. იგი იყო საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს ოთხი მოწვევის დეპუტატი და მეცნიერული და პოლიტიკური ცოდნის გამავრცელებელი საქართველოს საზოგადოების პრეზიდენტის წევრი. დიდი შრომა გასწია მან საქართველოში ბიოლოგიური მეცნიერების ორგანიზაციისათვის ხელმძღვანელობდა რა ბიოლოგიურ სექტორს მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტში, საკავშირო აკადემიის ფილიალის ბიოლოგიურ სექციას, საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის საბუნებისმეტყველო, ხოლო შემდეგ ბიოლოგიურ და სამედიცინო მეცნიერებათა განყოფილებას. იგი იყო ინიციატორი კვლევის მთელ რიგ მიმართულებათა განვითარებისა საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის სისტემაში, კერძოდ, ბიოფიზიკისა და რადიობიოლოგიის.

ი. ბერიტაშვილის ინიციატივით, 1939 წ. შეიქმნა ფიზიოლოგთა, ბიოქიმიკოსთა და ფარმაკოლოგთა საქართველოს საზოგადოება (ამჟამად ფიზიოლოგთა საქართველოს საზოგადოება), რომლის უცვლელი თემჯდომარე იყო. იგი აქტიურ მონაწილეობას იღებდა მთელ რიგ საერთაშორისო, საკავშირო და ამიერკავკასიის ფიზიოლოგთა ყრილობათა ორგანიზაციაში. 1948 წ. ი. ბერიტაშვილის ინიციატივით დაარსდა ფიზიოლოგიური კონფერენციები ქ. გაგრაში, სადაც იგი მიიზიდავდა სპეციალისტთა ვიწრო წრეს ნეიროფიზიოლოგიის ყველაზე მეტად აქტუალურ საკითხებზე მსჯელობისათვის. ამ კონფერენციებმა გაგრის საუბრების სახელწოდება მიიღო. 1969 წ. ი. ბერიტაშვილის თავმჯდომარეობით ჩატარდა VI გაგრის საუბრები, რომელიც მეხსიერების პრობლემას მიეძღვნა. გაგრის საუბრებმა მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა საბჭოთა ფიზიოლოგიის განვითარებაში, და მისი ეს სასიკეთო გავლენა, უთუოდ, როგორც აღნიშნა უკრაინის სსრ მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსმა დ. ს. ვორონცოვმა², ი. ბერიტაშვილის მეცნიერული და ორგანიზატორული მოღვაწეობის შედეგია.

¹ Н. И. Мусхелишвили. Веч. Тбилиси, 1965, 24/IV, № 96.

² Д. С. Воронцов. Гагрские беседы, «Наука», М., 1968, стр. 10.

ი. ბერიტაშვილის მეცნიერულმა შრომებმა ფართო აღიარება ჰპოვა საბჭოთა კავშირსა და საზღვარგარეთ და დიდი გავლენა მოახდინა ფიზიოლოგიის განვითარებაზე. ი. ბერიტაშვილი იყო ჩვენი ქვეყნის სამი მეცნიერებათა აკადემიის — სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის, საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის, სსრკ მედიცინის მეცნიერებათა აკადემიის — ნამდვილი წევრი; იგი არჩეული იყო ნიუ-იორკის მეცნიერებათა აკადემიის, ელექტროენცეფალოგრაფიის ამერიკის საზოგადოების, ტვინის კვლევის საერთაშორისო ორგანიზაციის („იბრო“) და სხვ. საპატიო წევრად. შრომისათვის „ნერვული და კუნთოვანი სისტემის ფიზიოლოგიის სახელმძღვანელო“, მას მიენიჭა სახელმწიფო პრემია; ნერვული სისტემის ფიზიოლოგიაში აღმოჩენებისათვის მას მიენიჭა ი. პავლოვისა და ი. სეჩენოვის სახელობის პრემიები.

დიდი მეცნიერული დამსახურებისა და აქტიური საზოგადო და პედაგოგიური მოღვაწეობისათვის 1964 წ. ი. ბერიტაშვილს მიენიჭა სოციალისტური შრომის გმირის წოდება. ადრე იგი დაჯილდოებული იყო ლენინის ორდენით, შრომის წითელი დროშის ორი ორდენითა და მედლებით.

იგი გარდაიცვალა 1974 წ. 29 დეკემბერს თბილისში, პატივით, მადლიერებითა და გულისხმიერებით გარემოცული საზოგადოებრიობის ფართო წრეების მხრივ, და დაკრძალულია უნივერსიტეტის ეზოში.

ძირითადი მეცნიერული შედეგები ნ ე ი რ ო ფ ი ზ ი ო ლ ო გ ი ა

1. ბაყაყის ზურგის ტვინის სტრიქინით ლოკალურად მოწამვლის და ჩ. შერინგტონის მეთოდით ანტაგონისტური კუნთების შეკუმშვათა რეგისტრაციის შედეგად ჩატარებული ცდების საფუძველზე ი. ბერიტაშვილმა 1910 წ. დაადგინა, რომ რეფლექსის საკოორდინაციო აპარატი, რომელიც წარმოდგენილია შუამდებარე ნეირონებით, მდებარეობს იმ სეგმენტის უკანა რქაში, სადაც შედის შესაბამისი რეცეპტორული ველიდან გამოსული მგრძნობიარე ბოჭკოები; რომ ერთი სეგმენტის სტრიქინით ლოკალურად მოწამვლისას მკვეთრად ძლიერდება მისი რეფლექსური მოქმედება იმ ნერვის გალიზიანების საპასუხოდ, რომლის ბოჭკოები შედის მოცემული სეგმენტის უკანა ფესვში, სხვა ნერვების გალიზიანებისას ამ სეგმენტით ნორმალური პასუხები გამოი-

წვევა. აქედან გამომდინარე ვაკეთდა მნიშვნელოვანი თეორიული დასკვნა, რომ აგზნებისა და შეკავების პროცესების ურთიერთშეთანხმებული ხასიათი განისაზღვრება უმთავრესად იმ საკოორდინაციო აპარატის მოქმედებით, რომელიც შესაბამისი ნერვის გაღიზიანებისას აიგზნება. 40 წლის შემდეგ ამავე სქემით მის მიერ ჩატარებულ იქნა ბაყაყის ზურგის ტვინის რეფლექსური მოქმედების ოსცილოგრაფიული კვლევა უკანა და წინა ფესვების ელექტრული პოტენციალების აღრიცხვით და დამოწმდა მის პირველ შრომაში ფორმულირებული დაშვებების ჭეშმარიტება. კერძოდ, ნაჩვენები იქნა, რომ ერთი სეგმენტის შუამდებარე ნეირონები სტრიქინით მოწამლულნიც კი, უპირატესად შესაბამისი უკანა ფესვის ზოჭკოებით აიგზნება; სხვა წყაროებიდან მომდინარე ამაგზნებელი იმპულსები სეგმენტის მოცემულ ნახევარში ააქტივებენ მამოძრავებელ ნეირონებს აქვე მდებარე შუამდებარე ნეირონების ამოქმედების გარეშე.

2. ანტაგონისტური კუნთების მოქმედების დენის რეგისტრაციით ზურგის ტვინის რეფლექსთა ცენტრალური კოორდინაციის შესწავლისას ი. ბერიტაშვილმა აღმოაჩინა რეციპროკული შეკავების რიტმული მიმდინარეობა: მოქმედების დენის ფონზე რითმით 200 სეკ-ში, რომელიც გამოიწვეოდა ამ რითმის ამაგზნებელი გაღიზიანებით, ემატებოდა ანტაგონისტური რეფლექსის ნერვის გაღიზიანება რითმით 40 სეკ-ში; ამ დროს შემაკავებელი გაღიზიანების რითმით ხდებოდა ერთი ან მთელი ჯგუფი მოქმედების ღუნების გამოვარდნა, ე. ი. ყოველ 1/40 სეკუნდში. ამის გარდა, ვაკეთებულ იქნა დასკვნა იმის შესახებ, რომ ერთი იმპულსით გამოწვეული შეკავება გრძელდება არაუმეტეს 5 მსეკ-ისა. აკად. ა. უხტომსკის³ შენიშვნით, ამ შრომით ი. ბერიტაშვილმა „სახელი მოიხვეჭა ფიზიოლოგიის ისტორიაში“.

3. კატებზე ტონური რეფლექსების ცენტრალური კოორდინაციის შესწავლისას ი. ბერიტაშვილმა დაადგინა, რომ ტანის მიმართ კისრის ტრიალისას, ე. ი. კისრის კუნთების რეცეპტორთა გაღიზიანებისა და თავის მდებარეობის ცვლილებისას, ე. ი. ლაბირინთების რეცეპტორთა გაღიზიანებისას ხდება მხოლოდ განსაზღვრული ტონური ცენტრების აგზნებადობის მატება, ტონური რეფლექსი კი, რომელიც ამ ცენტრების აგზნებას გულისხმობს,

³ А. А. У х т о м с к и й, Собр. соч., Л., изд. ЛГУ, т. 5, 1954, с. 30.

დამატებითი პერიფერიული გალიზიანების საპასუხოდ აღმოცენდება.

4. ტონური რეფლექსების, ზურგის ტვინისა და თავის ტვინის დიდ ჰემისფეროთა ქერქის ლოკალურად სტრიქნინით მოწამვლის ეფექტების და შერეული ნერვების გალიზიანების პარამეტრებისა და ხანგრძლიობის ცვლილებათა შესწავლის საფუძველზე ი. ბერიტაშვილმა მიაგნო სწორ გეზს რეფლექსური მოქმედების დინამიკისა და ცვალებადობის რთული მოვლენების გასაგებად. აღმატებული აგზნებადობის კერის არსებობისას მისი ნეირონები პირველ რიგში იგზნება ც. ნ. ს.-ში (პერიფერიული გალიზიანების შედეგად) გავრცელებული ნერვული იმპულსებით, პერიფერიულმა გალიზიანებამ შეიძლება საერთოდ არ გამოიწვიოს ჩვეულებრივ პირობებში მისთვის დამახასიათებელი ეფექტი და მოცემულ კერაში იქმნება ც. ნ. ს.-ის სხვა პუნქტებიდან აგზნების „მიზიდვის“ შთაბეჭდილება.

5. ი. ბერიტაშვილმა დაადგინა, რომ ზოგადი შეკავების მოვლენა, რომელიც პირველად ი. მ. სეჩენოვმა შეამჩნია, შეიძლება გამოწვეულ იქნას კანის, შგრძნობიარე ნერვების, ვეგეტატიური ნერვების, შინაგანი ორგანოების, ტვინის ზედაპირის გალიზიანებით. იგი იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ ზოგადი შეკავება წარმოადგენს ც. ნ. ს. რეაქციის აუცილებელ კომპონენტს ყოველ გალიზიანებაზე, ქვეზღურბლოვანზედაც კი, რომელიც გარეგან რეაქციას არ იწვევს, და რომ ზოგადი შეკავების ბიოლოგიური მნიშვნელობა შემდეგია: ჯერ ერთი, სიცოცხლისათვის მნიშვნელოვანი გალიზიანების საპასუხოდ აგზნება შემოიფარგლება იმ ნერვულ ცენტრებით, რომლებიც მონაწილეობს შესაბამის გარე რეაქციებში; მეორე, სუსტი გალიზიანებისას ზოგადი შეკავება იცავს ორგანიზმს ენერჯის უსარგებლო ხარჯვისაგან. 1936—1937 წწ. ი. ბერიტაშვილი ფიზიოლოგიური და მორფოლოგიური მონაცემების ანალიზის საფუძველზე მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ ზოგადი შეკავება წარმოადგენს ტვინის ღეროს ბადებრივი წარმონაქმნის (ნეიროპილის) ფუნქციას, რომელსაც შეუძლია მოახდინოს ცენტრალურ ნერვულ სისტემაზე არა მხოლოდ ზოგადი შემკავებელი, არამედ ზოგადი გამაადვილებელი გავლენაც. როგორც ცნობილია, 1949 წ. გ. მეგუნმა და ჯ. მორუციმ გამოიყენეს რაოსცილოგრაფიული მეთოდიკა, ეს პირდაპირ აჩვენეს. შემდგომ, ი. ბერიტაშვილი მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ მაშინ როდესაც

სწრაფი ელექტრული პოტენციალები ასახავს ტვინის წრეების აგზნების პროცესს, ნელი ელექტრული პოტენციალები გამოხატავს აქტივობას ნეიროპილისა, რომელიც შექმნილია უმთავრესად დენდრიტული და მათზე სინაფსებით დაბოლოებული ნერვული ბოჭკოების ხლართებით. ი. ბერიტაშვილმა წამოაყენა შეკავების დენდრიტული ჰიპოთეზა, რომლის თანახმად დენდრიტების სინაფსური გააქტივების შედეგად წარმოქმნილი ელექტრული დენები, გამოდის რა უჯრედის სომის სუბსინაფსური მიდამოებიდან, ელობება აგზნების გადაცემას აქსოსომატური სინაფსებით; აგრეთვე იგულისხმებოდა, რომ გააქტივებული დენდრიტების ირგვლივ არსებული გარე ელექტრული ველი დამთრგუნველ გავლენას ახდენს ახლომდებარე ნერვულ ელემენტებზე. ი. ბერიტაშვილმა, პირველმა ფიზიოლოგთა შორის, განსაკუთრებული მნიშვნელობა მიანიჭა დენდრიტული განშტოებების ფუნქციის შესწავლას და თავისი ექსპერიმენტული მასალის საფუძველზე 1941 წ. ნათლად ჩამოაყალიბა, რომ მოსული იმპულსების საპასუხოდ დენდრიტებში ლოკალური პოსტსინაფსური ელექტრული რეაქცია აღიძვრის, რომ დენდრიტები არ ატარებს აგზნებას, ე. ი. არ ახდენს გავრცელებადი მოქმედების დენების გენერაციას. ეს დებულება ამჟამად პირდაპირ დამტკიცებულია, კერძოდ, ახალი ქერქის პირამიდულ უჯრედთა აპიკალური დენდრიტების მიმართ. ამ თეორიული წინამძღვარებიდან გამომდინარე 1941—1951 წლებში ი. ბერიტაშვილმა თანამშრომლებთან ერთად ჩაატარა მრავალმხრივი ოსცილოგრაფიული კვლევა წინა და უკანა ფესვების ელექტრული პოტენციალების აღრიცხვით ზურგის ტვინის რეფლექსური მოქმედებისა და ადამიანისა და ცხოველთა დიდი ტვინის ქერქის სპონტანური ელექტრული აქტივობისა. მან შემოგვთავაზა ადამიანის ეეგ-ს ერთ-ერთი პირველი კლასიფიკაცია.

6. სწავლობდა რა თავდაცვით პირობით რეფლექსებს დაზგაში: ფიქსირებულ ძაღლებზე ხმაგაუმტარ კამერაში, ი. ბერიტაშვილმა აღმოაჩინა მთელი წყება ახალი ფაქტებისა, რომელთა საფუძველზე იგი 1920 წელს მივიდა მნიშვნელოვან თეორიულ დასკვნამდე, რომ პირობითი რეფლექსის წარმოქმნისას დიდი ტვინის ჰემისფეროების ქერქში გამომუშავდება კავშირები არა მარტო პირობითი გაღიზიანების კერიდან უპირობო გაღიზიანების კერის მიმართულებით (წინქცევითი კავშირები), არამედ უკუმიმართულებითაც — უპირობო გაღიზიანების კერიდან პირობითი გაღიზი-

ანების კერისაკენ (უკუქცევითი კავშირები); მისი აზრით ორმხრივი კავშირები უნდა მყარდებოდეს არა მარტო პირობითი (ბგერითი) და უპირობო (მტკივნეული) გალიზიანების მიმღებ პუნქტებს შორის, არამედ მათსა და ქერქის მამოძრავებელი უბნის მიდამოებს შორისაც (სურ. 1). ამრიგად, ფიზიოლოგიური ცდების საფუძველზე ფაქტიურად გამოტანილ იქნა დასკვნა ნერვული წრეების არსებობაზე ტვინის ქერქში; ეს — თანამედროვე ნეიროფიზიოლოგიაში ერთ-ერთი დამკვიდრებული მდგომარეობაა. ი. ბერიტაშვილმა უკუქცევით კავშირებს მიაწერა უმთავრესი როლი პირობითი რეფლექსების ჩაქრობისა და დიფერენციაციის მექანიზმში. უკანასკნელ ხანს დამატებითი მონაცემების საფუძველზე ი. ბერიტაშვილმა დაასკვნა, რომ პირობითი რეფლექსების გამომუშავების დროს წარმოიქმნება ბევრად უფრო რთული სისტემა ორმხრივი დროებითი კავშირებისა არა მარტო ახალი ქერქის ნეირონებს შორის, არამედ ლიმბიკური სისტემის (ძველი ქერქი) ნეირონებს შორის და აგრეთვე ახალი და ძველი ქერქის ნეირონებს შორის, რეაქციაში ჩაერთვის ბადებრივი წარმონაქმნი და შესაბამისი ემოციური განცდა წარმოიშობა.

7. ტვინის ქერქის სინთეზური (გამაერთიანებელი) მოქმედება მკლავნდება ცდებში, სადაც გალიზიანების კომპლექსი მტკიცდებოდა კვებით და იწყებდა კვების პირობითრეფლექსური რეაქციის გამოწვევას, მაშინ როდესაც ცალკე კომპონენტები მას არ იწვევდა. ეს გამოკვლევები ჩატარებული იყო ი. ბერიტაშვილის მიერ მოწოდებული თავისუფალი მოძრაობის მეთოდით. თეორიული განხილვისას გაკეთებულ იქნა დასკვნები, რომ დროებითი კავშირები მყარდება ისეთ ნეირონებთან, რომლებზედაც ყოველი კომპონენტი მოქმედებს ქვეზღურბლოვნად; ამ ნეირონთა აგზნება წარმოებს კომპონენტთა ერთდროული მოქმედებით, ე. ი. მხოლოდ გალიზიანებათა კომპლექსით. თუ გალიზიანებათა მოცემული კომპლექსი უღლდება უპირობო გამლიზიანებელთან, ხოლო კომპონენტები არ უღლდება, მაშინ დამატებით აგზნებული ნეირონები ხდება საწყისი პუნქტი დამოუკიდებელი ნერვული კავშირისა, საიდანაც კომპლექსური გამლიზიანებელი გამოიწვევს თავის საკუთარ ეფექტს (სურ. 2). ვარაუდია, რომ ეს დამატებითი ნეირონები, რომელნიც გარე სამყაროს რთული ზემოქმედების ინტეგრაციას ახდენს, მდებარეობს არა ქერქის მიმღებ, არამედ ასოციაციურ უბანში.

8. თავისუფალი მოძრაობის მეთოდით პირობითი რეფლექსების შესწავლისას ი. ბერიტაშვილმა შენიშნა ქცევითი აქტები, რომლებიც პირობითრეფლექსურად ვერ ჩაითვლებოდა. მაგალითად, თუ ცხოველი შემთხვევით აღმოაჩენდა საკვებს რომელიმე ადგილზე პირველად, იგი იმავე დღეს, და შემდგომ დღეებშიც მიდიოდა იმ ადგილას. ი. ბერიტაშვილი დაასკვნის, რომ უმაღლეს ხერხემლიან ცხოველებში საკვების აღქმის დროს წარმოიქმნება საკვებისა და მისი ადგილმდებარეობის ხატი, რომ თუ ცხოველი მოხვდება იმავე გარემოში, ეს ხატი რეპროდუცირებს, ამავე დროს ცხოველი ისევე იქცევა, როგორც მისი აღქმის დროს — მაღის იმ ადგილას, სადაც საკვები იყო, ყნოსავს მას. ხატით წარმართული ეს ორიენტირებული მოძრაობა გულისხმობს აღქმული ობიექტის ხატის პროეცირებას იმ გარემოში, სადაც ის იმყოფებოდა აღქმის მომენტში. ხატით რეგულირებულ ასეთ ქცევას ი. ბერიტაშვილმა ფსიქონერვული ანუ ხატით წარმართული ქცევა უწოდა. 1932—1936 წწ. მან დაადგინა ძირითადი კანონზომიერებანი, რაც საფუძვლად უდევს ასეთ ქცევას: ქერქის ნერვულ უჯრედთა უნარი მოახდინოს გარემოს ელემენტთა ინტეგრირება ერთ მთლიან განცდაში, მის მთლიან ხატში, რისთვისაც საკმარისია, რომ ცხოველმა ერთხელ აღიქვას ეს გარემო; ხატი შეიძლება ხელახლა წარმოიქმნას დღეებისა და თვეების გავლის შემდეგ; ფსიქონერვულ კომპლექსსა და ქერქის და ქერქქვეშა წარმონაქმნების მამოძრავებელ ცენტრებს შორის ადვილად მყარდება დროებითი კავშირები, რის შედეგადაც ხატით წარმართული რეაქციები ადვილად გაავტომატდება; ფსიქონერვული მოქმედება ცხოველის ქცევას განსაზღვრავს ძირითადად და განსაზღვრული სიტუაციების დროს შეუძლია დათრგუნოს პირობითრეფლექსური და უპირობორეფლექსური ქცევის აქტები. მორფოლოგიური მონაცემების საფუძველზე ი. ბერიტაშვილი ასკვნის, რომ სუბიექტური განცდები ელემენტარულ შეგრძნებათა სახით წარმოიშობა ვარსკვლავისებური ნეირონების აგზნების შედეგად ქერქის მიმღებ უბანში და დამოკიდებულია ამ ნეირონთა ციტოპლაზმის თავისებურებებზე. ი. ბერიტაშვილმა გააკეთა თეორიული დასკვნა, რამაც დიდი პოლემიკა გამოიწვია, რომ ფსიქონერვული სუბსტრატის, რომელიც ფსიქონერვულ მოქმედებას წარმოშობს თვისობრივად განსხვავდება პირობითრეფლექსური მოქმედების სუბ-

სტრატისაგან, რომ სენსორული ვარსკვლავისებური ნეირონები არ წარმოადგენს პირობითი რეფლექსების შეკრული ნერვული წრეების აუცილებელ შემადგენელს. ეს დასკვნა, კერძოდ, ეყრდნობოდა ისეთ ცხოველებზე ჩატარებულ დაკვირვებათა შედეგებს, რომელნიც ფეთქებათა ტალღის მოქმედებას განიცდიდნენ: ფსიქონერვული (ხატით წარმართული) მოქმედება ქრებოდა, ხოლო ჯაჭვური პირობითი რეფლექსებით განსაზღვრული ქცევა რჩებოდა. მეორე მხრივ, მტრედებზე ჩატარებულ ცდებში (მხედველობითი გზები მათთან მთლიანად ჯვარედინდება) დადგინდა, რომ ერთი თვალით აღქმისას ხატი იქმნება მხოლოდ საწინააღმდეგო ნახევარსფეროში; ამ თვალის სინათლით გაღიზიანებაზე გამომუშავებული პირობითი რეფლექსის დროებითი კავშირებიც აგრეთვე წარმოიშობა მხოლოდ საწინააღმდეგო ნახევარსფეროში; მაგრამ ფსიქონერვული მოქმედება გამოიწვევა კორძიანი სხეულის კომისურალური ბოჭკოებით მოსული იმპულსებით (ე. ი. მეორე თვალისაგან), ხოლო დიფერენცირებული პირობითი რეფლექსი არ გამოიწვევა. იმასთან დაკავშირებით, რომ ქერქის ნეირონების ფუნქციონალური სისტემა, რომელიც ხატს ქმნის, წარმოიშობა მის პირველივე აღქმაზე, ხოლო პირობითი რეფლექსი გამომუშავდება გაღიზიანებათა მრავალი შეუღლებების შემდეგ, ი. ბერიტაშვილმა დაასკვნა, რომ პირობითი რეფლექსების წარმოშობის სიძნელე დაკავშირებულია პროექციული პირამიდული ნეირონების თავისებურებებთან. 1965 წ. ი. ბერიტაშვილი მიდის იმ დასკვნამდე, რომ „ქცევითი აქტების ორგანიზაცია მისი შინაგანი ემოციური გრძნობით და გარეგანი გამოხატულებით უნდა წარმოიშობოდეს ლიმბიკურ სისტემაში; ახალი ქერქი, აირეკლავს რა გარე სამყაროს, ქმნის მის ხატს და მრავალი თანშობილი და შეძენილი ნერვული კავშირებით მოქმედებაში მოჰყავს ლიმბიკური სისტემის მექანიზმები, აგუებს ორგანიზმს გარემო პირობებს“⁴.

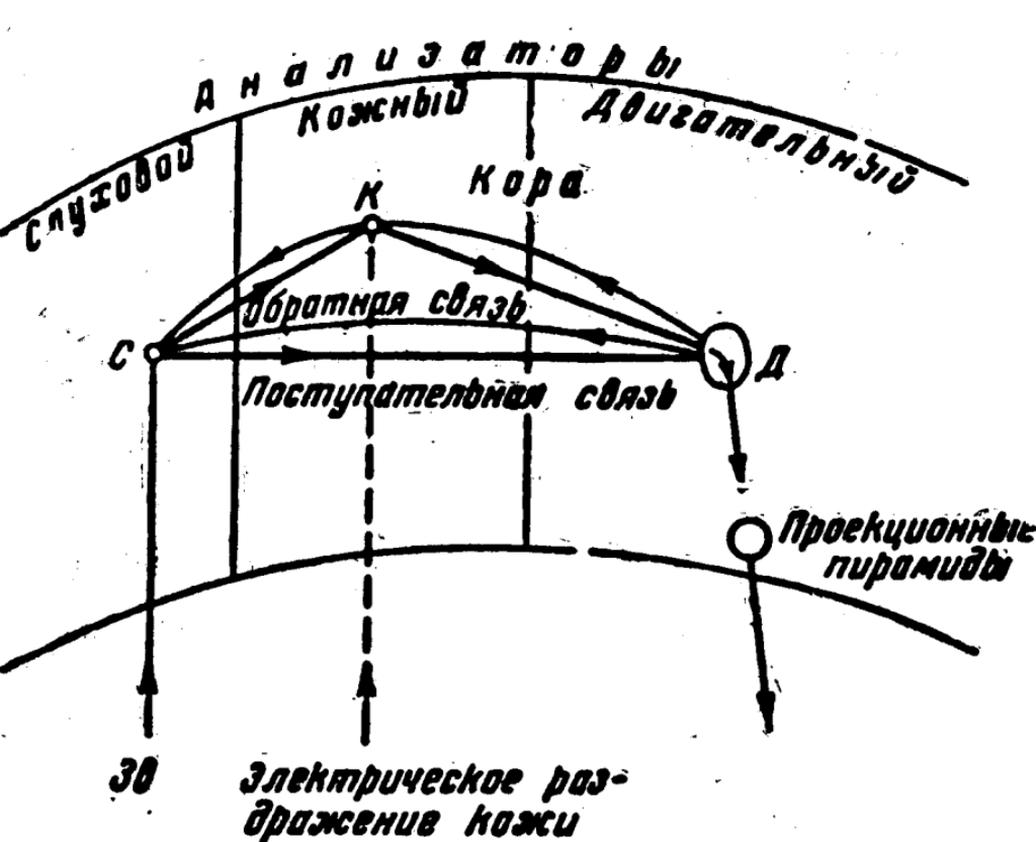
9. უმაღლესი ხერხემლიანი ცხოველების სივრცითი ორიენტაცია მყლავნდება აღქმული ობიექტების გარე სამყაროში მდებარეობის ლოკალიზაციის უნარში თავის თავისა და სხვა საგნების მიმართ, და მათთან მიახლოებასა ან დაშორებაში. ცხოველებზე ჩატარებული ნატიფი ცდებით ი. ბერიტაშვილმა დაადგინა სივრ-

⁴ И. С. Бериташвили. Гагрские беседы, т. 5. «Наука», М., 1968, с. II.

ცით ორიენტაციაში ლაბირინთის რეცეპტორთა არსებითი მნიშვნელობა მხედველობის რეცეპტორებთან ერთად; ეს ეხება ადამიანსაც. ამ გამოკვლევებში დადგენილ იქნა, რომ მოძრავი კიდურებიდან პროპრიოცეპტული იმპულსების როლი, რომელსაც ადრე წამყვანი მნიშვნელობა ენიჭებოდა გავლილი გზის აღქმაში, სივრცით ორიენტაციაში უმნიშვნელოა.

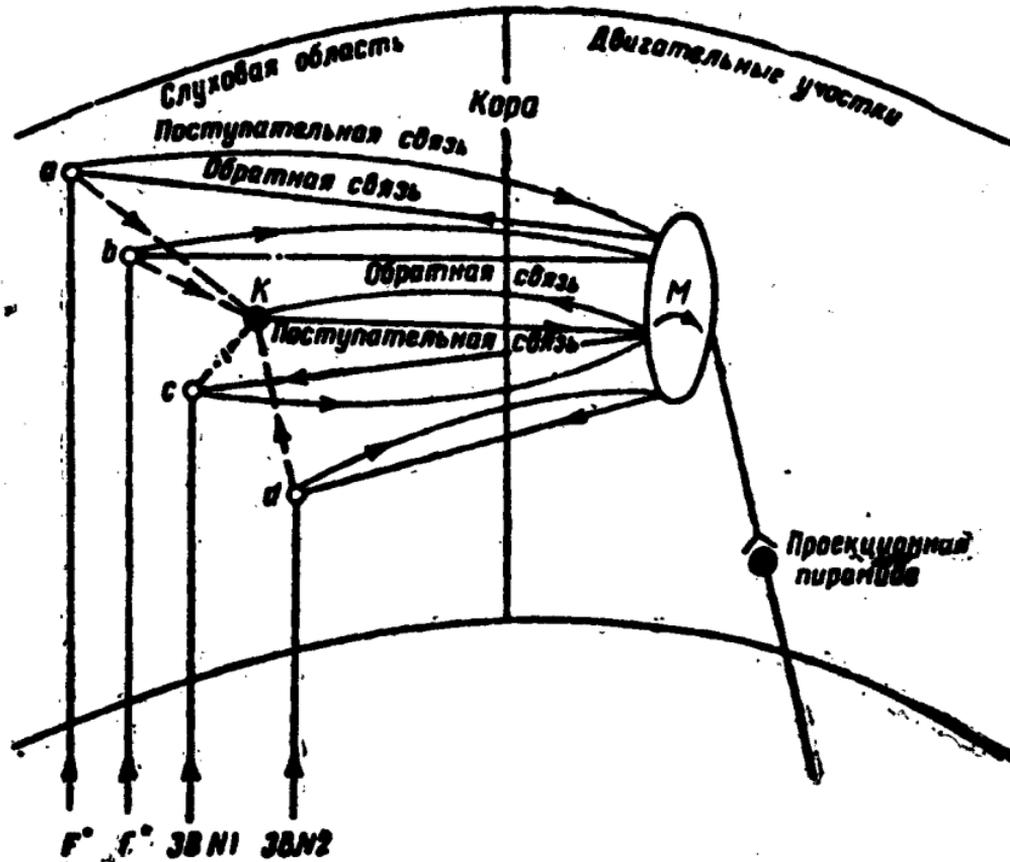
10. ი. ბერიტაშვილის შრომები უკანასკნელი ათი წლის განმავლობაში ეძღვნება მეხსიერების პრობლემას. ხერხემლიან ცხოველებში იგი გამოპყოფს მეხსიერების სამ სახეობას: ხატით წარმართულს, ემოციურს და პირობითრეფლექსურს. ამ გამოკვლევებში ხატით წარმართული მეხსიერება შეისწავლებოდა დაყოფნებული ქცევითი რეაქციებით თავისუფალი მოძრაობის მეთოდის გამოყენებით, ე. ი. შეისწავლებოდა დროის მაქსიმუმი, რა ხნის განმავლობაშიც ცხოველს შეუძლია მისვლა იმ ადგილთან, სადაც მან უკანასკნელად აღიქვა საკვები და შეჭამა იგი. ხატით წარმართული მეხსიერების ფილოგენეზის ფუნდამენტური კვლევისას დადგენილ იქნა პირველხარისხოვანი მნიშვნელობის ფაქტების მთელი წყება. თევზებში, ამფიბიებსა და რეპტილიებში ნანახი იქნა მხოლოდ ხატით წარმართული მოკლევადიანი მეხსიერება, ფრინველებში მკლავდება აგრეთვე ხატით წარმართული გრძელვადიანი მეხსიერებაც. ხერხემლიანთა მწკრივში თევზებიდან მაიმუნებამდე წარმოებს ხატით წარმართული მოკლევადიანი მეხსიერების გახანგრძლივება რამოდენიმე სეკუნდიდან თევზებში ათჯულ წუთამდე უმაღლეს ცხოველებში; გრძელვადიანი მეხსიერება ხანგრძლივდება რამოდენიმე წუთიდან ფრინველებში რამოდენიმე თვემდე ძაღლებსა და მაიმუნებში. ყველა ხერხემლიან ცხოველებში ხატით წარმართული მეხსიერება განპირობებულია წინა ტვინის მოქმედებით; ქერქის განვითარებასთან ერთად იგი ხდება მისი უმნიშვნელოვანესი ფუნქცია. **გამორკვეულ იქნა, რომ პრორეალური ხვეულის და საფეთქლის წილების ასოციაციურ ველებს აქვთ არსებითი მნიშვნელობა აღქმული ობიექტების ხატის შენახვაში.** ი. ბერიტაშვილი ხატით წარმართული მეხსიერების სუბსტრატს წარმოიდგენს პრორეალური ხვეულის, ქერქის მხედველობითი ზონის, საფეთქლის ქვემო წილის და ჰიპოკამპის ნერვული კომპლექსების სახით, რომელნიც გაერთიანებულია ნერვული წრეებით (სურ. 3).

უკანასკნელ ხანს ი. ბერიტაშვილი ძაღლისა და მტრედების

სურ. 1. ბევრით გაღიზიანებაზე მარჯვენა წინა თათის მამოძრავებელი თავდაცვითი პირობითი რეფლექსის დროებითი კავშირების სქემა. С — ბევრითი გაღიზიანების მიმღებ ნეირონთა კომპლექსი. К — მარჯვენა წინა თათის კანის მტკივნეული გაღიზიანების მიმღებ ნეირონთა კომპლექსი. D — გაღიზიანებული თათის მოძრაობით გამოწვეული პროპრიოცეპტული იმპულსების მიმღებ ნეირონთა კომპლექსი. ყველა ეს კომპლექსი დაკავშირებულია ორმაგი კავშირებით, უფრო განვითარებული წინქცევითი და ნაკლებად განვითარებული უკუქცევითი კავშირებით. ნერვული კავშირი D-სა წინა თათის მოძრაობის გამომწვევ პროექციულ პირამიდულ ნეირონებს შორის თანშობილია (366).

Рис. 1. Схема временных связей двигательного оборонительного условного рефлекса правой передней лапы на звуковое раздражение. С — комплекс нейронов, воспринимающих звуковое раздражение. К — комплекс нейронов, воспринимающих повреждающее кожное раздражение правой передней лапы. D — комплекс нейронов, воспринимающих проприоцептивные импульсы от движения раздражаемой лапы. Все эти нервные комплексы связаны двойными связями, более развитыми поступательными и менее развитыми обратными. Нервная связь между D и проекционными пирамидными нейронами, производящими движение передней лапы, является прирожденной (366).

სურ. 2. დადებითი რეფლექსის დროებითი კავშირების სქემა ოთხი ბგერისაგან შემდგარ კომპლექსზე. ბგერითი გაღიზიანების კომპლექსით ავზნებულ ნეირონთა დამატებითი კერა (F' , F'' , ბგერა № 1, ბგერა № 2), უკავშირდება დროებითი კავშირებით მამოძრავებელ ანალიზატორს $M(366)$.

Рис. 2. Схема временных связей положительного рефлекса на комплекс из четырех звуков. Дополнительный очаг нейронов, возбуждаемый комплексом звуковых раздражений (F' , F'' , зв. № 1, зв. № 2), соединяется временными связями с двигательным анализатором $M(366)$.

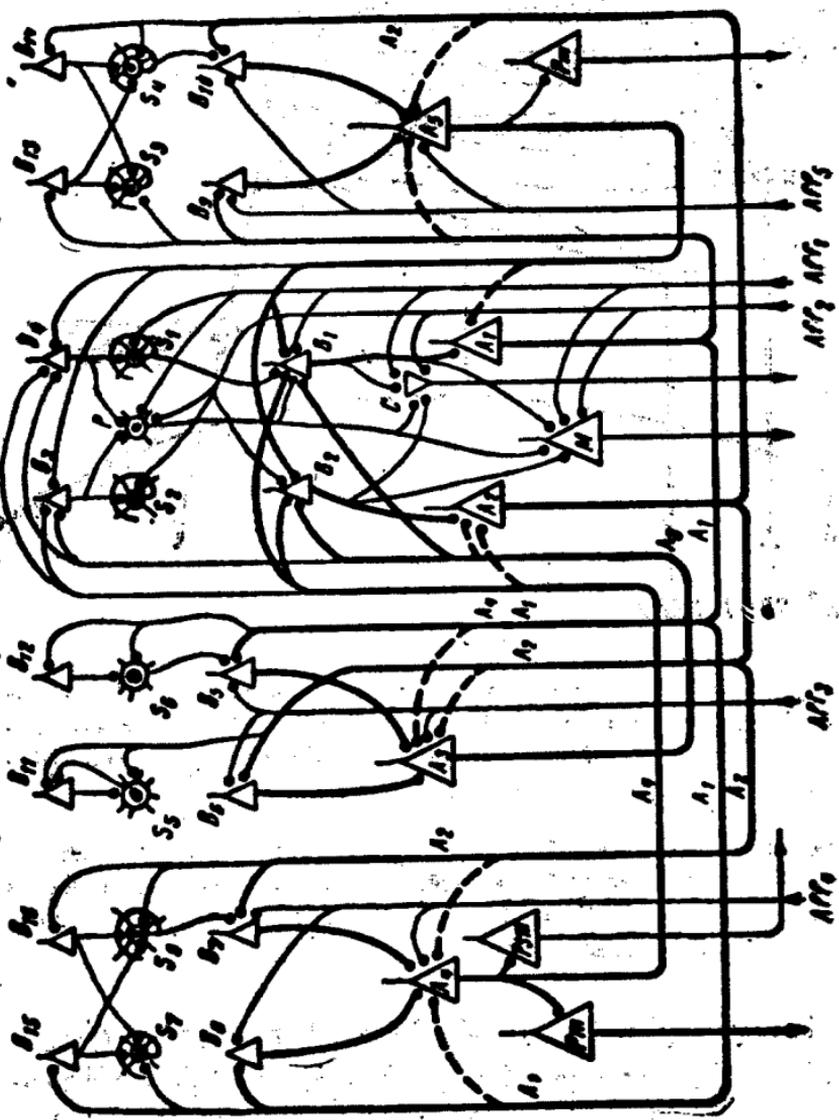
ქცევაზე მრავალრიცხოვან დაკვირვებათა საფუძველზე ცხოველებში ვარაუდობდა გონიერი მოქმედების ელემენტების არსებობას, რაც განაპირობებს რთულ მიზანმიმართულ, ასე ვთქვათ ნებით მოძრაობებს; ამ მოქმედების საფუძველია მეხსიერებაში შემონახული გარე სამყაროს ხატი, ხოლო მიზნის მისაღწევ გზებს ცხოველი თითქოსდა გეგმავს.

Нажновсочна
перв. Гитонина

Первичная зона
фритильной перы

Вторичная зона
фритильной перы

Продольная
зона

სურ. 3. მხედველობითი მესიერების ნერვული სტრუქტურის სქემა. მონაწილეობს პირველადი მხედველობითი ზონა, მეორადი მხედველობითი ზონა, პირველადი

ხვეული, საფეთქლის ქვემო წილი და ჰიპოკამპი. S_1 და S_2 — სენსორული ვარსკვლავისებური ნეირონები; P — გლამცეში ვარსკვლავისებური ნეირონი; B_1 — B_{16} — ჩართული პირამიდული ნეირონები; A_1 — A_5 — ასოციაციური პირამიდული ნეირონები; C — კახალის პროექციული ვარსკვლავისებური ნეირონები თვალის მოძრაობისათვის; M — მეინერტის პროექციული პირამიდული ნეირონი კისრის მოძრაობისათვის სარორენტაციო რეაქციის დროს; Aff_1 და Aff_2 — მხედველობის სპეციფიკური სისტემის აფერენტები; Aff_3 , Aff_4 , Aff_5 — არასპეციფიკური სისტემის აფერენტები. მსხვილი ხაზებით აღნიშნულია ნერვული წრეების ბოჭკოები და უჯრედები, რომლებიც აიგზნება მხედველობითი აღქმის ან მხედველობითი ხაზის დროს. წვრილი ხაზებით აღნიშნულია ნერვული წრეების ერთმანეთზე კავშირები ხაზის წარმოქმნელ ვარსკვლავისებურ ნეირონებთან და სარორენტაციო რეაქციის საპროექციო ნეირონებთან. პუნქტებით აღნიშნულია ჩაკეტილი ნეირონული წრეების შესაძლებელი კოლტერალური კავშირები.

ასოციაციური უჯრედების სისტემები A_3 , A_4 , A_5 , A_6 , უთუოდ ემსახურება მხედველობითი ხაზის შენარჩუნებას გეხსიერებაში (381).

Рис. 3. Схема нервной структуры зрительной памяти. Участвуют первичная зрительная зона, вторичная зрительная зона, прореальная извилина, нижневисочная доля и гиппокамп. S_1 и S_2 — сенсорные звездчатые нейроны; P — редаточный звездчатый нейрон; B_1 — B_{16} — вставочные пирамидные нейроны; A_1 — A_5 — ассоциационные пирамидные нейроны; C — проекционные звездчатые нейроны Кахала для движения глаз; M — пресекиционный пирамидный нейрон Мейнерта для движения шеи при ориентировочной реакции; Aff_1 и Aff_2 — афференты зрительной специфической системы; Aff_3 , Aff_4 , Aff_5 — афференты неспецифической системы. Толстыми линиями обозначены волокна и клетки нервных кругов, активируемых при зрительном восприятии или при зрительном образе. Тонкими линиями обозначены односторонние связи нервных кругов с звездчатыми нейронами, производящими образ, и с проекционными нейронами ориентировочной реакции. Штриховыми линиями обозначены возможные коллатеральные связи замкнутых нейронных кругов.

Системы ассоциационных клеток A_3 , A_4 , A_5 , A_6 должны быть, служат для удержания в памяти зрительных образов (381).

ი. ბერიტაშვილის თითქმის 70 წლის ექსპერიმენტული და თეორიული მუშაობის შედეგები, ზურგის ტვინის მარტივი რეფლექსების შესწავლიდან დაწყებული ხატივთ წარმართული მეხსიერების და გონიერი მოქმედების მექანიზმების ანალიზით დამთავრებული, წარმოადგენს ტვინის შემსწავლელი მეცნიერების უდიდეს შენაძენს. მის მიერ აღმოჩენილი მოვლენები და მოწოდებული ჰიპოთეზები დიდხანს იქნება ნეიროფიზიოლოგიისა და ფსიქოფიზიოლოგიის მრავალი საკითხის დამუშავების წყარო.

საბჭოთა კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის

წევრ-კორესპონდენტი

ა. რ ი ბ ა კ ი

თარგმანი ბიოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატის

რ. ქ ა შ ა კ ა შ ვ ი ლ ი ს ა

КРАТКИЙ ОЧЕРК НАУЧНОЙ, ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ И ОБЩЕСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Иван Соломонович Бериташвили (Беритов) родился 10 января 1885 г. в семье овященника в селении Веджини (быв. Сигнахского уезда, Грузия). Начальное образование он получил в Телавском духовном училище, среднее образование — в Тифлисской духовной семинарии, где, по его словам, приобрел привычку к длительным умственным занятиям и возненавидел религию. В 1906 г. И. С. Бериташвили сдал экзамены на аттестат зрелости и поступил на естественное отделение физико-математического факультета С.-Петербургского университета и вскоре привлек внимание профессуры своими способностями и трудолюбием. На 3-м курсе он начал экспериментальную работу в физиологической лаборатории под руководством профессора Николая Евгеньевича Введенского по проблеме спинно-мозговой координации рефлекторных движений; эта его первая работа была опубликована в 1910 г. в «Трудах С.-Петербургского общества естествоиспытателей». По окончании университета он был оставлен Н. Е. Введенским при кафедре и командирован в г. Казань к А. Ф. Самойлову для освоения методики регистрации биотоков с помощью струнного гальванометра и в г. Утрехт (Голландия) к Р. Магнусу для изучения методики опытов на теплокровных животных.

В 1915 г. И. С. Бериташвили перевелся в Одесский университет, где в звании приват-доцента приступает к чтению специального курса по физиологии мышечной и нервной систем. Тут он проводит исследование оборонительных условных рефлексов. В 1919 г. Иван Соломонович приглашается в созданный незадолго до этого Тифлисский университет и избирается профессором физиологии. В то время там отсутствовали

самые элементарные условия не только для экспериментальной работы, но и для преподавания. И. С. сумел за короткий срок подготовить национальные кадры для исследовательской и педагогической работы. С помощью сотрудников он начал усиленно изучать, с одной стороны, сократительную способность мышц, с другой стороны, закономерности поведения животных. И. С. Бериташвили заведывал кафедрой физиологии Тбилисского университета до 1960 г. и продолжал руководить научной работой ее коллектива до конца своей жизни.

В 1934 г. Иван Соломонович возглавил Институт экспериментальной биологии, созданный на базе кафедры физиологии; в 1935 г. этот институт был переименован в Институт физиологии и в связи с 25-летием научной деятельности И. С. Бериташвили институту было присвоено его имя. В 1941 г. с основанием Академии наук Груз. ССР Институт физиологии перешел в систему академии. В Институте физиологии Иван Соломонович руководил комплексными исследованиями по проблемам центрального торможения, ориентации животных в пространстве, природы электрической активности мозга; во время отечественной войны Иван Соломонович переключил институт на изучение действия ударной волны на организм; в середине 60-х годов он наметил широкую программу изучения памяти — ее структурных, физиологических и физико-химических основ. И. С. Бериташвили был директором Института физиологии АН ГССР до 1951 г., но до конца его жизни за ним оставалось руководство научно-исследовательской работой института.

Перу И. С. Бериташвили принадлежит около 350 научных работ, значительная часть которых переведена на различные языки мира. Разносторонность его научных интересов и то обстоятельство, что он вел экспериментальные исследования по всем основным разделам физиологии мозга, а также мышц и нервов, позволили ему создать уникальное руководство «Общая физиология мышечной и нервной систем», выдержавшее несколько изданий; оно стало настольной книгой нескольких поколений советских нейрофизиологов.

Под руководством И. С. Бериташвили и под влиянием его работ и идей сложилась грузинская школа физиологов.

«никогда не шедшая ни на какие компромиссы», как отметил акад. Н. И. Мухелишвили¹.

Параллельно с научно-исследовательской и педагогической деятельностью Иван Соломонович вел большую общественную и научно-организационную работу. Он был депутатом четырех созывов Верховного Совета Грузинской ССР и членом президиума Грузинского общества по распространению научных и политических знаний. И. С. проделал большую работу по организации биологической науки в Грузии, возглавляя биологический сектор Института марксизма-ленинизма, биологическую секцию филиала АН СССР, Отделение естественных, а потом биологических и медицинских наук АН ГССР. Он был инициатором развития ряда направлений исследований в системе АН ГССР, в частности, биофизики и радиологии.

По инициативе И. С. Бериташвили в 1939 г. было основано Грузинское общество физиологов, биохимиков, фармакологов (теперь Грузинское общество физиологов), бессменным председателем которого он состоял. Он активно участвовал в организации ряда международных, всесоюзных и закавказских съездов физиологов. В 1948 г. по инициативе Ивана Соломоновича были учреждены физиологические конференции в г. Гагра с привлечением узкого круга специалистов для обсуждения наиболее актуальных вопросов нейрофизиологии, которые получили наименование Гагрских бесед. В 1969 г. под председательством И. С. состоялись VI Гагрские беседы, посвященные проблеме памяти. Гагрские беседы сыграли очень важную роль в развитии советской физиологии, и это благотворное влияние их должно быть, как отметил акад. АН УССР Д. С. Воронцов², во многом отнесено за счет научной и организующей деятельности И. С. Бериташвили.

Научные работы И. С. Бериташвили получили широкое признание в Советском Союзе и за границей и оказали большое влияние на развитие физиологии. И. С. Бериташвили сос-

¹ Н. И. Мухелишвили. Вечерний Тбилиси, 1965, 24/IV, № 96.

² Д. С. Воронцов. Гагрские беседы. „Наука“, М. 1968. с. 10.

тоял действительным членом трех академий наук нашей страны — Академии наук СССР, Академии наук ГССР, Академии медицинских наук СССР; он был избран почетным членом Нью-Йоркской Академии наук, Американского общества электроэнцефалологии, Международной организации исследования мозга (ИБРО) и др. За труд «Руководство по физиологии нервной и мышечной систем» ему была присуждена Государственная премия; за открытия в области физиологии нервной системы он был удостоен премии им. И. П. Павлова и премии им. И. М. Сеченова.

За большие научные заслуги, активную общественную и педагогическую деятельность И. С. Бериташвили в 1964 г. было присвоено звание Героя Социалистического Труда. Ранее он был награжден орденом Ленина, двумя орденами Трудового Красного Знамени и медалями.

Он умер 29 декабря 1974 г. в Тбилиси, окруженный почетом, признательностью и глубоким уважением со стороны широких кругов общественности, и похоронен во дворе университета.

ОСНОВНЫЕ НАУЧНЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ

Нейрофизиология

1. На основании опытов с локальным стрихнинным отравлением спинного мозга лягушки и регистрацией по методике Ч. Шеррингтона сокращений мышц антагонистов И. С. Бериташвили в 1910 г. установил, что координирующий аппарат рефлекса, представленный промежуточными нейронами, находится в заднем роге того сегмента, куда входят чувствительные волокна от соответствующего рецептивного поля; что при локальном стрихнинном отравлении одного сегмента резко усиливается его рефлекторная деятельность в ответ на раздражение того нерва, волокна которого вступают в задний корешок данного сегмента, раздражение других нервов продолжает вызывать через этот сегмент нормальные ответы. Отсюда было сделано важное теоретическое заключение, что характер взаимно сочетанных процессов возбуждения и торможения определяется главным образом деятельностью того

координирующего аппарата, который возбуждается при раздражении соответствующего нерва. Спустя 40 лет по той же схеме им было проведено осциллографическое исследование рефлекторной деятельности спинного мозга лягушки путем отведения электрических потенциалов от задних и передних корешков, и было получено подтверждение правильности положений, сформулированных в его первой работе. В частности, было показано, что промежуточные нейроны одного сегмента, даже отравленные стрихнином, возбуждаются преимущественно через соответствующие заднекорешковые волокна; импульсы возбуждения из других источников активируют двигательные нейроны в данной половине сегмента без вовлечения в действие находящихся тут промежуточных нейронов.

2. При изучении центральной координации спинальных рефлексов путем регистрации токов действия антагонистических мышц И. С. Бериташвили было открыто ритмическое течение реципрокного торможения: на фоне токов действия по ритму 200 в сек, вызываемых возбуждающим раздражением по этому ритму, присоединялось раздражение нерва антагонистического рефлекса по ритму 40 в сек; при этом происходило выпадение одного или группы токов действия по ритму тормозящего раздражения, т. е. каждые $1/40$ сек. Кроме того, было сделано заключение о том, что торможение, вызываемое одним импульсом, длится не больше 5 мсек. По замечанию акад. А. А. Ухтомского³, этой работой И. С. Бериташвили «создал себе имя в истории физиологии».

3. При изучении на кошках центральной координации тонических рефлексов И. С. Бериташвили установил, что при вращении по отношению к туловищу, т. е. при раздражении рецепторов шейных мышц, и при изменениях положения головы, т. е. при раздражении рецепторов лабиринтов, происходит только повышение возбудимости определенных тонических центров; тонический рефлекс, предполагающий возбуждение этих центров, наступает в ответ на добавочные периферические раздражения.

³ А. А. У х т о м с к и й. Собр. соч., Л., изд. ЛГУ, 1954, т. 5, с. 30.

разован главным образом сплетением дендритов и нервных волоконцев, оканчивающихся на них синапсами. И. С. Бериташвили выдвигает дендритную гипотезу торможения, согласно которой возникающие при синаптической активизации дендритов электрические токи, выходя в области субсинаптических участков из сомы клетки, препятствуют передаче возбуждения через аксосоматические синапсы; предполагалось также, что внешнее электрическое поле вокруг активизированных дендритов оказывает угнетающее действие на близлежащие нервные элементы. Иван Соломонович первым из физиологов придал особое значение изучению функций дендритных отростков и на основании результатов своих экспериментов четко сформулировал в 1941 г. положение о том, что в ответ на приход импульсов дендриты отвечают локальной постсинаптической электрической реакцией, что они не проводят возбуждение, т. е. не генерируют распространяющихся токов действия, — положение, прямо доказанное теперь, в частности, в отношении вершечных дендритов пирамидных нейронов новой коры. Исходя из этих теоретических предпосылок в 1941—1951 годах И. С. с сотрудниками предпринял разносторонние осциллографические исследования рефлекторной деятельности спинного мозга путем регистрации электротонических потенциалов задних и передних корешков, спонтанной электрической активности коры больших полушарий животных и человека. Им была предложена одна из первых классификаций ЭЭГ человека.

6. Изучая оборонительные условные рефлексy на фиксированных в станке собаках в звуконепроницаемой камере, Иван Соломонович обнаружил ряд новых фактов, на основании которых он в 1920 г. пришел к важному теоретическому выводу о том, что при образовании условного рефлексy связи вырабатываются в коре больших полушарий не только в направлении от очага условного раздражения к очагу безусловного раздражения (поступательные связи), но и в обратном направлении — от очага безусловного раздражения к очагу условного (обратные связи); по его мнению двусторонние связи должны устанавливаться не только между пунктами, воспринимающими условное (звуковое) и безусловное

разован главным образом сплетением дендритов и нервных волоконцев, оканчивающихся на них синапсами. И. С. Бериташвили выдвигает дендритную гипотезу торможения, согласно которой возникающие при синаптической активизации дендритов электрические токи, выходя в области субсинаптических участков из сомы клетки, препятствуют передаче возбуждения через аксосоматические синапсы; предполагалось также, что внешнее электрическое поле вокруг активизированных дендритов оказывает угнетающее действие на близлежащие нервные элементы. Иван Соломонович первым из физиологов придал особое значение изучению функций дендритных отростков и на основании результатов своих экспериментов четко сформулировал в 1941 г. положение о том, что в ответ на приход импульсов дендриты отвечают локальной постсинаптической электрической реакцией, что они не проводят возбуждение, т. е. не генерируют распространяющихся токов действия, — положение, прямо доказанное теперь, в частности, в отношении вершечных дендритов пирамидных нейронов новой коры. Исходя из этих теоретических предпосылок в 1941—1951 годах И. С. с сотрудниками предпринял разносторонние осциллографические исследования рефлекторной деятельности спинного мозга путем регистрации электротонических потенциалов задних и передних корешков, спонтанной электрической активности коры больших полушарий животных и человека. Им была предложена одна из первых классификаций ЭЭГ человека.

6. Изучая оборонительные условные рефлексы на фиксированных в станке собаках в звуконепроницаемой камере, Иван Соломонович обнаружил ряд новых фактов, на основании которых он в 1920 г. пришел к важному теоретическому выводу о том, что при образовании условного рефлекса связи вырабатываются в коре больших полушарий не только в направлении от очага условного раздражения к очагу безусловного раздражения (поступательные связи), но и в обратном направлении — от очага безусловного раздражения к очагу условного (обратные связи); по его мнению двусторонние связи должны устанавливаться не только между пунктами, воспринимающими условное (звуковое) и безусловное

(болевое) раздражения, но и между ними и участками двигательной области коры (рис. 1). Таким образом, на основании физиологических опытов фактически было сделано заключение о существовании нервных кругов в коре мозга; это — одно из укрепившихся положений современной нейрофизиологии. Иван Соломонович приписал обратным связям важнейшую роль механизма угасания и дифференциации условного рефлекса. В последнее время на основании добавочных данных И. С. заключил, что при выработке условного рефлекса возникает много более сложная система обоюдосторонних временных связей не только между нейронами новой коры, но и между нейронами лимбической системы (старой коры) и между нейронами новой и старой коры, вовлекается в реакцию ретикулярная формация и возникает соответствующее эмоциональное переживание.

7. Синтетическая (объединяющая) деятельность коры мозга выявлялась в опытах, в которых комплекс раздражений подкреплялся едой и начинал вызывать условнорефлекторную пищевую реакцию, тогда как компоненты в отдельности не вызывали ее. Эти исследования были проведены по предложенной И. С. Бериташвили методике свободных движений. При теоретическом рассмотрении было сделано заключение, что временные связи образуются с такими нейронами, на которые каждый компонент действует подпорогово; возбуждение этих нейронов происходит при совместном действии компонентов, т. е. только на комплекс раздражений. Если данный комплекс раздражений сочетается с безусловным раздражением, а компоненты не сочетаются, то дополнительно возбуждаемые нейроны становятся начальным пунктом самостоятельных нервных связей, через который комплексный раздражитель будет вызывать свой собственный эффект (рис. 2). Предполагается, что эти дополнительные нейроны, интегрирующие сложное воздействие внешнего мира, лежат не в воспринимающих областях коры, а в ассоциационных.

8. Исследуя условные рефлексы по методике свободных движений, И. С. Бериташвили столкнулся с поведенческими актами, которые он не смог признать условнорефлекторными. Например, если животное случайно обнаруживало пищу впервые в каком-либо месте, оно в этот день, и в следующие дни, подбегало к этому месту. Иван Соломонович приходит к заключению, что у высших позвоночных животных при восприятии пищи создается образ пищи и ее местонахождения; что этот образ репродуцируется, когда животное попадает в ту же обстановку; при этом животное начинает вести себя так же, как при его восприятии — идет к месту, где была пища, обнюхивает его. Это ориентированное движение по образу, предполагает проецирование образа воспринятого объекта в той среде, где он находился в момент восприятия. Такое поведение, регулируемое образами, И. С. Бериташвили назвал психонервным или образным поведением. В 1932—1936 гг. он установил основные закономерности, лежащие в его основе: способность нервных клеток коры интегрировать элементы внешней среды в одно целое переживание, целостный ее образ, для чего достаточно, чтобы животное один раз восприняло эту среду; образ может воспроизводиться спустя дни и месяцы; между психонервным комплексом и двигательными центрами коры и подкорки легко устанавливаются временные связи, вследствие чего реакции, направляемые образами, легко автоматизируются. Психонервная деятельность в основном определяет поведение животного и при определенных ситуациях может подавить условнорефлекторные и безусловнорефлекторные акты поведения. На основании анализа морфологических данных И. С. заключает, что субъективные переживания в виде элементарных ощущений возникают в результате возбуждения звездчатых нейронов в воспринимающих областях коры и зависят от особенностей цитоплазмы этих нейронов. Иван Соломоновичем был сделан вызвавший большую полемику теоретический вывод о том, что психонервный субстрат, производящий психонерв-

ную деятельность качественно отличается от субстрата условнорефлекторной деятельности, что сенсорные звездчатые нейроны не являются необходимым звеном замкнутых нервных кругов условных рефлексов. Этот вывод основывался, в частности, на результатах наблюдений над животными, которые подвергались действию взрывной волны: психонервная (образная) деятельность исчезала, а поведение, определяемое цепными условными рефлексам, сохранялось. С другой стороны, в опытах на голубях (у них зрительные пути полностью перекрещены) было установлено, что при восприятии через один глаз образ создается только в противоположном полушарии; временные связи условного рефлекса, выработанные на световое раздражение этого глаза, тоже образуются только в противоположном полушарии; но психонервная деятельность вызывается импульсами из комиссуральных волокон мозолистого тела (т. е. через второй глаз), а дифференцированный условный рефлекс не вызывается. Ввиду того, что функциональная система корковых нейронов, производящих образ, возникает с первого раза его восприятия, а условный рефлекс вырабатывается после многократных сочетаний раздражений, Иван Соломонович заключил, что затруднение в образовании условных рефлексов связано с особенностями проекционных пирамидных нейронов. В 1965 г. И. С. приходит к выводу о том, что «... организация поведенческого акта с его внутренним эмоциональным чувством и внешним выражением должна происходить в лимбической системе; новая кора, отражая внешний мир, создает образы его и через множество прирожденных и приобретенных нервных связей приводит в действие механизмы лимбической системы, приспособлявая организм к условиям среды»⁴.

9. Пространственная ориентация высших позвоночных животных проявляется в способности локализовать положение воспринимаемых объектов во внешней среде по отношению к себе и к другим предметам, и приближаться или удаляться от них. Тонкими опытами на животных И. С. установил существенное значение в пространственной ориентации лабиринтных рецепторов наряду со зрительными; это же касает-

⁴ И. С. Бериташвили. Гагрские беседы, «Наука», М., т. 5, с. II.

ся и человека. В этих исследованиях было доказано, что проприоцептивные импульсы из движущихся конечностей, вопреки приписывавшейся им ведущей роли в восприятии пройденного пути, не существенны в пространственной ориентации.

10. Работы Бериташвили последнего десятилетия посвящены проблеме памяти. Он выделяет три вида памяти у позвоночных животных: образную, эмоциональную и условно-рефлекторную. Образная память в этих исследованиях изучалась по отсроченным поведенческим реакциям с использованием методики свободных движений, т. е. исследовалось через какой максимальный промежуток времени животное может пойти к тому месту, где оно в последний раз восприняло пищу и поело ее. В ходе фундаментального исследования филогенеза образной памяти был установлен ряд фактов первостепенного значения. У рыб, амфибий и рептилий выявлена была только краткосрочная образная память, у птиц проявляется и долгосрочная образная память. В ряду позвоночных от рыб до обезьяны происходит удлинение краткосрочной образной памяти от нескольких секунд у рыб до десятков минут у высших животных; долгосрочная память удлиняется от нескольких минут у птиц до нескольких месяцев у собак и обезьян. У всех позвоночных животных образная память обусловлена деятельностью переднего мозга; с развитием коры она становится ее важнейшей функцией. Было выяснено, что ассоциативные поля прореальной извилины и височных долей имеют существенное значение в сохранении образов воспринятых объектов. И. С. представляет субстрат образной памяти в виде нервных комплексов прореальной извилины, зрительной зоны коры, нижневисочной ее области и гиппокампа, объединенных нервными кругами (рис. 3).

В последнее время Иван Соломонович на основании многочисленных наблюдений над поведением собак и голубей предполагал наличие у животных элементов рассудочной деятельности, лежащей в основе сложных целенаправленных, так сказать привольных движений; в основе этой деятельности лежат сохранившиеся в памяти образы внешнего мира, но пути достижения цели как бы планируются животным.

Результаты почти 70 лет экспериментальной и теоретической работы И. С. Бериташвили, начатой с изучения простых рефлексов спинного мозга и доведенной до анализа механизмов образной памяти и рассудочной деятельности, являются огромным вкладом в науку о мозге. Открытые им явления и выдвинутые гипотезы будут долго служить источником для разработки многих вопросов нейрофизиологии и психофизиологии.

Член-корреспондент АН СССР А. И. Ройтбак

აკადემიკოს ივანე ბერიტაშვილის
შრომათა ბიბლიოგრაფია

БИБЛИОГРАФИЯ ТРУДОВ
АКАДЕМИКА ИВАНА СОЛОМОНОВИЧА БЕРИТАШВИЛИ

1910—1911

1. Реципрокная иннервация скелетной мускулатуры при локальном стрихнинном отравлении спинного мозга. Сообщ. I. — Тр. имп. СПб., общ. естествоиспыт., 1910, т. 41, вып. 2; Работы физиол. лаборат. СПб. ун-та, 1909—1910 (1911), т. 4—5, с. 241—302. Резюме на нем. яз. Библиогр. в примечаниях.

1912

2. К взаимодействию рефлекторных координирующих аппаратов спинного мозга. — Изв. СПб. биол. лабор., 1912 т., т. 12, вып. 1, с. 1—17. Резюме на нем. яз. Библиогр. в примечаниях.

3. О рефлекторном последствии скелетной мускулатуры в рефлексах сгибания и потирания спинномозговых лягушек. — Изв. СПб. биол. лабор., 1912, т. 12, вып. 2—3, с. 29—58. Библиогр. в примечаниях.

4. Об анатомической и функциональной обособленности некоторых рефлекторных координирующих центров в спинном мозгу лягушки. — Тр. имп. СПб. общ. естествоиспыт., 1912, т. 43, вып. 1, с. 293—324. Резюме на нем. яз. Библиогр. в примечаниях.

5. Über die Innervation einiger Muskeln des Oberschenkels in Abwischreflex des Rückenmarksfrosches. — Arch. f. Anat. u. Physiol., Physiol. Abt., 1912, S. 296—316. Библиогр. в примечаниях.

6. Реципрокная иннервация скелетной мускулатуры при локальном стрихнинном отравлении спинного мозга. 2-е сообщ. — Тр. СПб. общ. естествоиспыт., 1913, т. 42, вып. 4, с. 77—126. Сокращ. текст на нем яз., с. 127—137. Библиогр. в примечаниях.

7. Die Strychninvergiftung als Methode zur Erforschung der koordinierenden Tätigkeit des Rückenmarks.—*Folia neuro-biologica*, 1913, Bd. 7, S. 187-201. Библиогр. в примечаниях.

8. Ueber die reflektorische Nachwirkung des Skelettmuskels des Rückenmarksfrosches.—*Arch. f. Anat. u. Physiol., Physiol. Abt.*, 1913, S. 1-22. Библиогр. в примечаниях.

9. Zur Kenntnis der Erregungsrhythmik des Nerven- und Muskelsystems.—*Z. Biol.*, 1913, Bd. 62, H. 3-4, S. 125-174. Библиогр. в примечаниях.

10. Zur Kenntnis der spinalen Koordination der rhythmischen Reflexe vom Ortsbewegungstypus.—*Pflügers Arch. ges. Physiol.*, 1913, Bd. 151, H. 4-6, S. 171-225. Библиогр. в примечаниях.

1914

11. Die tonische Innervation der Skelettmuskulatur und der Sympathicus.—*Folia neuro-biologica*, 1914, Bd. 8, N 4, S. 421-428. Библиогр. в примечаниях.

12. Die zentrale reziproke Hemmung auf Grund der elektrischen Erscheinungen am Muskel. I. Mitt. Über die Hemmungsrhythmik bei der reflektorischen Innervation.—*Z. Biol.*, 1914, Bd. 64, H. 4-5, S. 176-188. Библиогр. в примечаниях.

13. Die zentrale reziproke Hemmung auf Grund der elektrischen Erscheinungen am Muskel. II. Mitt. Ueber die Uebereinstimmung des Hemmungsmittels mit dem Erregungsrhythmus bei der reziproken Innervation.—*Z. Biol.*, 1914, Bd. 64, H. 7-8, S. 285-296.

14. Die zentrale reziproke Hemmung auf Grund der elektrischen Erscheinungen des Muskels. III. Mitt. Der Charakter der Aufeinanderfolge der Erregungs- und Hemmungsimpulse während der von einer Hemmung begleiteten Kontraktion.—*Z. Biol.*, 1914, Bd. 64, H. 7-8, S. 297-309.

15. Über die Erregungsrhythmik der Skelettmuskeln bei der reflektorischen Innervation.—*Z. Biol.*, 1914, Bd. 64, S. 161-174. Библиогр. в примечаниях.

16. К учению о лабиринтных и шейных тонических рефлексх. I. О реципрокной иннервации антагонических мышц при лабиринтных и шейных тонических рефлексх и о роли периферического раздражения в производстве этих рефлексов. — Изв. имп. Акад. наук, апрель, 1915, с. 649—677. Библиогр. в примечаниях.

17. К учению о лабиринтных и шейных тонических рефлексх. II. О роли лабиринтных и шейных тонических рефлексов в рефлекторных реакциях конечностей децеребрированного препарата. — Изв. ими. Акад. наук, май, 1915, с. 853—882. Библиогр. в примечаниях.

18. К учению о лабиринтных и шейных тонических рефлексх. III. Об основных элементах локомоторного движения: статическом тонусе и ритмическом рефлексе конечностей и о взаимоотношениях между этими элементами. — Изв. имп. Акад. наук, июнь 1915 с. 1117—1146. Библиогр. в примечаниях.

19. On the mode of origination of labyrinthine and cervical tonic reflexes and on their part in the reflex reactions of the decerebrate preparation.—*Quart. J. exp. Physiol.*, 1915, vol. 9, N 3, pp. 199-229. Библиогр. в примечаниях.

20. On the reciprocal innervation in tonic reflexes from the labyrinths and the neck. —*J. Physiol.*, 1915, vol. 49, N 4, pp. 147-156. Библиогр. в примечаниях.

1916

21. Учение об основных элементах центральной координации скелетной мускулатуры. — Петроград, изд. Петроградск. ун-та, 1916, 160 с., 28 фиг., 2 табл. Библиогр. 207 назв.

1918

22. Об изменчивости корковых и рефлекторных двигательных реакций под влиянием искусственного повышения возбудимости в коре больших полушарий. — Рус. физиол.

ж., 1918, т. I, с. 12—34. Библиогр. 19 назв. Сокращенный текст на англ. яз.:

Upon the variability of the cortical and reflex motor reactions under artificial augmentation of cortical excitability. J. russe de Physiol., 1918, vol. 1, pp. 6-9.

23. On the role of the refractory phase in the activity of the nerve—and muscle-preparation.—J. russe de Physiol., 1918, vol. 1, pp. 10-22. Библиогр. в примечаниях. Сокращенный текст на рус. яз.:

О значении рефракторной фазы в деятельности нервно-мышечного препарата. — Рус. физиол. ж., 1918, т. I, с. 35—39.

1920

24. ცხოველთა ფიზიოლოგია, ბუნებისმეტყველთა და ექიმ სტუდენტთა სახელმძღვანელო. ტ. I (მეთოდის კუთხის სისტემა. პერიფერიული და ცენტრალური ნერვული სისტემა). — ტფ., ტფილ. სახ. უნ-ტის გამოც., 1920, XX, 483 გვ., 155 სურ.

Физиология животных. Учебник для студентов естественников и медиков, т. I. (Методика. Мышечная система. Периферическая и центральная нервная система). — Тифлис, изд. Тифл. гос. ун-та, 1920, XX, 483 с., 155 рис.

25. ცხოველთა ფიზიოლოგია, ტ. I. ნაკვ. 1. (სისხლის მიმოქცევისა და სუნთქვის ფიზიოლოგია). — ტფ., ტფილ. სახ. უნ-ტის გამოც., 1920, 122 გვ., 61 სურ. ბიბლიოგრ. 5 სხვ.

Физиология животных, т. I, ч. I. (Физиология кровообращения и дыхания). — Тифлис, изд. Тифл. гос. ун-та, 1920, с. 1—122, 61 рис. Библиогр. 5 назв.

26. ცხოველთა ფიზიოლოგია, ტ. 1, ნაკვ. 2. (პერიფერიული ნერვული სისტემის ფიზიოლოგია, საზოგადო და კერძო; ავტონომური ნერვული სისტემა). — ტფ., ტფილ. სახ. უნ-ტის გამ-მა, 1920, გვ. 123—234, სურ. 62—94.

Физиология животных, т. I, ч. 2. (Физиология периферической нервной системы, общая и частная; автономная нервная система). — Тифлис, изд. Тифл. гос. ун-та, 1920, с. 123—234, рис. 62—94.

27. ცხოველთა ფიზიოლოგია. ბუნებისმეტყველთა და ექიმ-სტუდენტთა სახელმძღვანელო. ტ. 2, ნაკვ. 1. სისხლის მიმოქცევის და სუნთქვის ფიზიოლოგია. — ტფ., ტფილ. სახ. უნ-ტის გამოც, 1920, 196 გვ., 75 სურ.

Физиология животных, т. 2, ч. I. (Физиология кровообращения и дыхания). — Тифлис, изд. Тифл. гос. ун-та, 1920, 196 с., 75 рис.

1921

28. ცხოველთა ფიზიოლოგია. ბუნებისმეტყველთა და ექიმ-სტუდენტთა სახელმძღვანელო, ტ. 2, ნაკვ. 2. საჭმლის მონელების ფიზიოლოგია და შეწოვა-შეთვისება მონელებული საჭმლის ნაწარმოებთა. — ტფ., ტფილ. სახ. უნ-ტის გამოც., 1921, გვ. 197—462, სურ 76—132.

Физиология животных. Учебник для студентов естественников и медиков, т. 2, ч. 2. (Физиология пищеварения и всасывание и усвоение переваренных пищевых продуктов). — Тифлис, изд. Тифл. гос. ун-та, 1921, с. 197—462, рис. 76—132.

29. ცხოველთა ფიზიოლოგია, ტ. 1, ნაკვ. 3. — ტფ., ტფილ. სახ. უნ-ტის გამოცემა, 1921, გვ. 235—483, სურ. 95—155. ბიბლიო-გრ. 5 სხწ.

Физиология животных, т. I, ч. 3. — Тифлис, Изд. Тифл. гос. ун-та, 1921, с. 235—483, рис. 95—155. Библиогр. 5 назв.

1922

30. Общая физиология мышечной и нервной системы. Теоретическое и практическое руководство, ч. I. — Тифлис, Госиздат, 1922, IX, 190 с., 92 рис.

31. Общая физиология мышечной и нервной системы, ч. 2, — Тифлис, Госиздат, 1922, с. 193—456, рис. 93—153.

32. Allgemeine Charakteristik der Tätigkeit des Zentralnervensystems.—Ergebn. Physiol., 1922, Bd. 20, S. 407-432. Библиогр. 98 назв.

33. Vergleichende Erforschung der reziproken Innervation ein- und zweigelenkiger Muskeln.—Pflügers Arch. ges. Physiol., 1922, Bd. 194, S. 365-384, Библиогр. в примечаниях.

34. აგზნებადობის სხვადასხვაობა კუნთის ფარგლებში. — ჩვენს მეცნიერება, 1923, № 2—3, გვ. 153—157. ბიბლიოგრ. შენიშვნებში. დ. იაშვილის თანაავტორობით.

Различия возбудимости в разных участках мышцы. — Чвени Мецნიერება, 1923, № 2—3, с. 153—157. Библиогр. в примечаниях. Совместно с Д. Яшвили.

35. Beitrag zur Lehre von dem Vorgang der Reflexumkehr. — Pflügers Arch. ges. Physiol., 1923, Bd. 200, S. 562-570. Библиогр. в примечаниях.

36. Über die Contractur und den Tetanus der quergestreiften Muskeln. — Pflügers Arch. ges. Physiol., 1923, Bd. 198, S. 590-603. Библиогр. в примечаниях.

37. Über die funktionellen Veränderungen des Nervensystems bei der Parabiose und über die dabei vor sich gehenden Veränderungen des mechanischen Muskeffekts. — Z. Biol., 1923, Bd. 78, H. 5 u. 6, S. 231-250. Библиогр. в примечаниях.

38. Über die Hauptelemente der lokomotionsbewegung: den statischen Tonus und die rhythmischen Reflexe der Extremitäten und die Wechselbeziehungen zwischen diesen Elementen. — Pflügers Arch. ges. Physiol., 1923, Bd. 199, S. 248-277. Библиогр. в примечаниях.

39. Über die Reflexumkehr durch Verstärkung und Verlängerung der peripherischen Reizung. — Pflügers Arch. ges. Physiol., 1923, Bd. 201, S. 455-458. Библиогр. в примечаниях.

40. Über die reziproken Innervationen der Skelettmuskeln bei Reizung der hinteren Wurzeln. — Pflügers Arch. ges. Physiol., 1923, Bd. 198, S. 604-614. Библиогр. в примечаниях.

1924

41. კუნთის შეკუმშვა და მისი წარმოშობა. — თანამედროვე მედიცინა, 1924, № 1—2, გვ. 1—7. ბიბლიოგრ. შენიშვნებში.

Сокращение мышцы и его происхождение. — Танамедროве медицина, 1924, № 1—2, с. 1—7. Библиогр. в примечаниях.

42. Allgemeine Charakteristik der Tätigkeit des Nerven- und Muskelsystems. — Ergebn. Physiol., 1924, Bd. 23, S. 33-76. Библиогр. 130 назв.

43. Die einfachste Methode der Trennung der Erregungs- und Kontraktionsprozesse.—Z. Biol., 1924, Bd. 82, S. 126-130. Библиогр. в примечаниях.

44. On the fundamental nervous processes in the cortex of the cerebral hemispheres, I. The principal stages of the development of the individual reflex: its generalization and differentiation.—Brain, 1924, vol. 47, pp. 109—148. Библиогр. 80 назв.

45. On the fundamental nervous processes in the cortex of the cerebral hemispheres. II. On the principal cortical elements in the arcs of the individual reflexes.—Brain, 1924, vol. 47, pp. 358-376. Библиогр. 4 назв.

46. Physiologischer Beweis der plurisegmentellen Innervation der quergestreiften Muskelfasern.—Pflügers Arch. ges. Physiol., 1924, Bd. 205, H. 5/6, S. 455-457. Библиогр. в примечаниях.

47. Über den Rhythmus der reziproken Innervation der antagonistischen Muskeln bei Warmblütern.—Z. Biol., 1924, Bd. 80, S. 171-192. Библиогр. в примечаниях.

48. Über den Übergang der Erregung von den sensiblen auf die motorischen Neurone.—Pflügers Arch. ges. Physiol., 1924, Bd. 202, H. 3/4, S. 265-273. Библиогр. в примечаниях.

49. Über die neuro-psychische Tätigkeit der Grosshirnrinde. I. Mitt. Physiologie der individuell-erworbene Reflexe.—J. Psychol. u. Neurol., 1924, Bd. 30, S. 217-256. Библиогр. 58 назв.

50. Über die neuro-psychische Tätigkeit der Grosshirnrinde. II. Mitt. Physiologie der psychischen Prozesse.—J. Psychol. u. Neurol., 1924, Bd. 31, S. 46-80. Библиогр. в примечаниях.

51. Über die Verhältnisse zwischen elektrischen und mechanischen Effekt des Skelettmuskels.—Z. Biol., 1924, Bd. 82, S. 119-125. Библиогр. в примечаниях.

52. Über partiele Ermüdung der quergestreiften Muskelfasern bei Reizung der Bewegungsnerven.—Pflügers Arch. ges. Physiol., 1924, Bd. 205, S. 458-464. Библиогр. в примечаниях.

53. Über den Einfluss einiger chemischer Agenzien auf den funktionellen Zustand des Herzens.—Z. Biol., 1924, Bd. 82, S. 213-224. Библиогр. в примечаниях. Совместно с Г. Цкиманури.

54. Über die Kontraktionsfähigkeit von Skelettmuskeln. I. Über die Kontraktionsfähigkeit verschiedener Skelettmuskeln des Frosches.—Pflügers Arch. ges. Physiol., 1924, Bd. 205, H. 5/6, S. 465-474. Библиогр. в примечаниях. Совместно с Д. Яшвили.

55. Über die Kontraktionsfähigkeit der Skelettmuskeln. II. Kontraktionsfähigkeit der verschiedenen Teile des Skelettmuskels.—Pflügers Arch. ges. Physiol., 1924, Bd. 205, S. 475-481. Библиогр. в примечаниях. Совместно с Д. Яшвили.

1925

56. ნარკოტიულ ნივთიერებათა გავლენა გულის ფუნქციურ მდგომარეობაზე. — ტფილ. უნ-ტის მოამბე, 1925, ტ. 5, გვ. 169—179, გ. ცქიმიანაურის თანაავტორობით.

Влияние наркотических веществ на функциональное состояние сердца. — Вест. Тифл. ун-та, 1925, т. 5, с. 169—179. Совместно с Г. Цкиманаури.

57. ჩონჩხის კუნთების შემოკლების უნარის გამოკვლევა. — ტფილ. უნ-ტის მოამბე, 1925, ტ. 5, გვ. 25—40. ბიბლიოგრ. შენიშვნებში. დ. იაშვილის თანაავტორობით.

Исследование сократительной способности скелетных мышц. — Вестн. Тифл. ун-та, 1925, т. 5, с. 25—40. Библиогр. в примечаниях. Совместно с Д. Яшвили.

58. Об изменении рефлекторной деятельности при локальном стрихнинном отравлении спинного мозга. — Мед.-биол. ж., 1925, № 4, с. 108—117. Резюме на нем. яз. Библиогр. 6 назв. Совместно с О. Нивинской.

59. Über die Kontraktionsfähigkeit der Skelettmuskeln. IV. Mitt. Über die physiologische Bedeutung des gefiederten Baues der Muskeln.—Pflügers Arch. ges. Physiol., 1925, Bd. 209, S. 763-778. Библиогр. в примечаниях.

60. Über die sukzessiven individuellen Reflexe.—J. Psychol. u. Neurol., 1925, Bd. 32, S. 29-56. Библиогр. 18 назв.

1926

61. Закон сопряженной иррадиации возбуждения, как основной закон деятельности центральной нервной системы.

— В кн.: Новое в рефлексологии и физиологии нервной системы. Сб. 2, Л.-М., 1926, с. 31—47. Библиогр. 21 назв.

62. Нервное утомление во время квалифицированной работы. — Гигиена труда, 1926, № 9, с. 3—9. Библиогр. в примечаниях.

63. Über die Bildung der sukzessiven individuellen Reflexe auf zwei aufeinanderfolgende Reize.—J. Psychol. u. Neurol., 1926, Bd. 32, S. 253-261. Библиогр. в примечаниях.

64. Über die Entstehung der verspätenden individuellen Reflexe.—J. Psychol. u. Neurol., 1926, Bd. 32, S. 262-268. Библиогр. в примечаниях.

65. Über die individuell-erworbene Tätigkeit des Zentralnervensystems bei Tauben.—Pflügers Arch. ges. Physiol., 1926, Bd. 213, S. 370-406. Библиогр. в примечаниях.

66. Über die Kontraktionsfähigkeit der Skelettmuskeln. V. Mitt. Über die Ursprung verschiedener Kontraktionsfähigkeit in verschiedenen Teilen des Muskels.—Pflügers Arch. ges. Physiol., 1926, Bd. 213, S. 206-215. Библиогр. в примечаниях.

67. Über die Veränderungen des funktionalen Zustandes der Skelettmuskeln während andauernden Tätigkeit. I. Mitt. Über die Veränderung der Kontraktionsfähigkeit der Muskeln bei einer Ermüdung infolge indirekter Reizung mit einzelnen Induktionsschlägen.—Z. Biol., 1926, Bd. 85, H. 1, S. 1-14. Библиогр. в примечаниях.

68. Über die Veränderung des funktionalen Zustandes der Skelettmuskeln während der andauernden Tätigkeit. II. Mitt. Über die Veränderung des Erregungsvorganges bei einer Ermüdung infolge indirekter Reizung durch einzelne Induktionsschläge.—Z. Biol., 1926, Bd. 85, H. 1, S. 15-22. Библиогр. в примечаниях.

69. Die elektrische Reaktion des Muskels bei Kontraktur.—Z. Biol., 1926, Bd. 84, H. 4, S. 417-426. Библиогр. в примечаниях. Совместно с Д. С. Воронцовым.

1927

70. კუნთოვანი და ნერვული სისტემის ზოგადი ფიზიოლოგია რეფლექსოლოგიის საფუძვლებით. თეორიული და პრაქტიკული

სახელმძღვანელო. ტფ. სახელგამი, 1927, 498 გვ., 169 სურ. ბიბ-ლიოგრ. ყოველი თავის შემდეგ.

Общая физиология мышечной и нервной системы с основами рефлексологии. Теоретический и практический учебник, — Тифлис, Госиздат, 1927, 498 с., 169 рис.. Библиогр. после каждой главы.

71. О физиологических основаниях «принципа доминанты». — Мед.-биол. ж., 1927, вып. I, с. 82—98. Резюме на нем. яз. Библиогр. 66 назв.

72. Physiologische Untersuchung der mehrfachen Innervation der Skelettmuskelfasern. I. Mitt. Untersuchung der Aktionsströme der mehrfach innervierten Skelettmuskeln des Frosches.—Z. Biol., 1927, Bd. 85, H. 6, S. 509-520. Библиогр. в примечаниях.

73. Physiologische Untersuchung der mehrfachen Innervation der Skelettmuskelfasern. II. Mitt. Ueber die funktionellen Aenderungen der mehrfach innervierten Muskelfasern unter den Einfluss der Wirkung der einen Wurzel.—Z. Biol., 1927, Bd. 85, H. 6, S. 521-538. Библиогр. в примечаниях.

74. Über die individuell-erworbene Tätigkeit des Zentralnervensystems.—J. Psychol. u. Neurol., 1927, Bd. 33, S. 113-335, 73 Abbild. Библиогр. 284 назв.

1928

75. О центральном механизме шейных и лабиринтных тонических рефлексов. — Мед.-биол. ж., 1928, вып. 3—4, с. 106—121. Резюме на нем. яз. Библиогр. 10 назв.

76. Физиология центральной нервной системы. (Обзор литературы в СССР за 1917—1927 гг.). — Центр. мед. ж., 1928, вып. 2, с. 245—267. Библиогр. 137 назв.

77. Характеристика и взаимодействие прирожденных рефлекторных актов поведения животных. I сообщ. Опыты на лягушках. — Ж. эксп. биол. и мед., 1928, т. 9, № 22, с. 106—110. Библиогр. 3 назв.

78. Характеристика и взаимодействие прирожденных рефлекторных актов поведения животных. 2-е сообщ. Опыты на щенках. — Ж. эксп. биол. и мед., 1928, т. 9, № 22, с. 117—130. Библиогр. 5 назв.

79. Du mode de production des réflexes toniques du cou et du labyrinthe.—Acta oto-laryngologica, 1928, vol. 12, pp. 468-487. Библиогр. 6 назв.

80. Le réflexe du retournement chez la grenouille.—Acta oto-laryngologica, 1928, vol. 12, fasc. 4, pp. 497-502. Библиогр. 1 назв.

81. Ueber die Factoren, welche die Spannung der Skelettmuskeln bestimmen.—Z. Biol., 1928, Bd. 87, S. 573-598. Библиогр. в примечаниях.

1929

82. ქვევათმეცნიერება და ფსიქოლოგია. წერილი 1. — მნათობი, 1929, № 10, გვ. 147—175. ბიბლიოგრ. 35 სსწ.

Наука о поведении и психология. Сообщ. I. — Мнатоби. 1929, № 10, с. 147—175. Библиогр. 35 назв.

83. ქვევათმეცნიერება და ფსიქოლოგია. წერილი 2. — მნათობი, 1929, № 11—12, გვ. 132—155. ბიბლიოგრ. 26 სსწ.

Наука о поведении и психология. Сообщ. I. — Мнатоби, 1929, № 11—12, с. 132—155. Библиогр. 26 назв.

84. ხერხემლიან ცხოველთა ქვევის შედარებითი შესწავლისათვის. მოხსენება 1. ჩვენი პრობლემა და პირველი შედეგები. ტფილ. უნ-ტის მოამბე, 1929, ტ. 10, გვ. 225—232. ბიბლიოგრ. 11 სსწ.

К сравнительному изучению поведения позвоночных животных. Сообщ. I. Наша проблема и первые результаты. — Вестн. Тифл. ун-та, 1929, т. 10, с. 225—232. Библиогр. 11 назв.

85. Наука о поведении, как учение о рефлексах. — Успехи эксп. биол., Сер. Б, 1929, вып. 3, с. 200—223. Библиогр. 35 назв.

86. Ответ А. А. Ухтомскому на его критику закона сопряженной иррадиации возбуждения в статье «О дренаже возбуждений». — В кн.: Новое в рефлексологии и физиологии нервной системы. Сб. 3. М.-Л., 1929, с. 486—492. Резюме на нем. яз. Библиогр. 5 назв.

87. Характеристика и взаимодействие прирожденных рефлекторных актов поведения животных. Сообщ. 3. Проис-
4. ივ. ბერიტაშვილი

хождение животного гипноза. — Ж. экс. биол. и мед., 1929. II, № 30, с. 93—97. Библиогр. 10 назв.

88. К физиологии поведения на сложный раздражитель. Сообщ. I. Индивидуальный рефлекс на два последующих раздражения, отличающихся только интенсивностью. — Рус. физиол., ж., 1929, т. 12, с. 545—569. Резюме на нем. яз. Библиогр. 6 назв. Совместно с Ш. Топурия.

89. К физиологии поведения на сложный раздражитель. Сообщ. 2. Изучение индивидуального рефлекса на комплекс звуковых раздражений. — Мед-биол. ж., 1929, вып. 3, с. 131—151. Резюме на нем. яз. Библиогр. 8 назв. Совместно с А. Брегадзе.

90. К физиологии поведения на сложный раздражитель. Сообщ. 3. Роль внешней обстановки и специальных условий опыта. — Мед.-биол., ж., 1929, вып. 4, с. 83—101. Резюме на нем. яз. Совместно с А. Брегадзе.

91. On the conduction of the nervous impulses through the central nervous system. Abstracts of communic.—13th Int. Physiol. Congress, Boston, Aug. 19-24 1929, pp. 22-23.

92. Über die angeborenen Reflexacte in Verhalten der Tiere. — Z. Biol., 1929, Bd. 89, H. 1, S. 59-76. Библиогр. 8 назв.

93. Ueber die Entstehung der tierischen Hypnose.—Z. Biol., 1929, Bd. 89, H. 1, S. 77-82. Библиогр. 8 назв.

1930

94. ქცევათმეცნიერება, ფსიქოლოგია და დიალექტიკა. — ტფ. სახელგამი, 1930, 100 გვ. ბიბლიოგრ. 61 სსწ.

Наука о поведении, психология и диалектика. — Тифлис, Госиздат, 1930, 100 с. Библиогр. 61 назв.

95. ქცევათმეცნიერება და ფსიქოლოგია. წერილი 3. — მნათობი, 1930, № 2—3, გვ. 193—215. ბიბლიოგრ. 15 სსწ.

Наука о поведении и психология. Сообщ. 3. — Мнатооби, 1930, № 2—3, с. 193—215. Библиогр. 15 назв.

96. Динамика и физиология центральной нервной системы. Доклад на IV Всесоюзн. съезде физиологов. — Тр. IV съезда физиологов СССР, Харьков, 1930, с. 28—30.

97. К методике раздражения индукционными ударами. Сообщ. 1. — Рус. физиол. ж., 1930, 13, № 3, с. 422—441. Резюме на нем. яз. Библиогр. 7 назв.

98. К методике раздражения индукционными ударами. Сообщ. 2. — Рус. физиол. ж., 1930, т. 13, № 3, с. 442—464. Резюме на нем. яз. Библиогр. 6 назв.

99. Проблема симпатической иннервации скелетной мускулатуры и цереброспинальной нервной системы. — В кн.: Тезисы и авторефераты докладов 4-го Всесоюзн. съезда физиологов, Харьков, 20—27 мая 1930 г. Харьков, «Наукова Думка», 1930, с. 25—28.

100. Физиология центральной нервной системы и диалектический материализм. — В кн.: Тезисы и авторефераты докладов 4-го Всесоюзн. съезда физиологов, Харьков, «Наукова Думка», 1930, с. 28—30.

101. К физиологии поведения на сложный раздражитель. Сообщ. 4. Дальнейшее исследование роли компонентов в комплексном рефлексе. — Мед.-биол., ж., 1930, т. 6, вып. 1—2, с. 104—126. Резюме на нем. яз. Библиогр. 5 назв. Совместно с А. Брегадзе.

1931

102. Живая возбудимая система и основные законы ее деятельности. — В кн.: Тезисы и авторефераты докладов 2-го съезда физиологов Закавказья и Сев. Кавказа, Боржоми, 24—29 мая 1931 г., Тифлис, 1931, с. 1—9.

1932

103. დარვინიზმის მეთოდოლოგია. მოხსენება დარვინის გარდაცვალებიდან 50 წლისთავზე მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტში 1932 წ. 27 აპრილს. — მნათობი, 1932, № 3—4, გვ. 275—289.

Методология дарвинизма. (Доклад прочитанный 27 апреля 1932 г.) в Ин-те Марксизма-Ленинизма по поводу 50-летия со дня смерти Дарвина. — Мнათоби, 1932, № 3—4, с. 275—289.

104. Индивидуально-приобретенная деятельность центральной нервной системы. — Тифлис, Госиздат, 1932, XIV, 470. с. 104 рис. Библиогр. 451 назв.

1933

105. Живая возбудимая система и основные законы ее деятельности. — Успехи совр. биол., 1933, т. 2, с. 17—52.

106. Характерные формы поведения высших позвоночных. — Сов. психоневрол., 1933, № 3, с. 55—67. Библиогр. 5 назв.

1934

107. რეფლექსი და ქცევა. — მნათობი, 1934, № 4, გვ. 168—189.

Рефлекс и поведение. — Мнатоби, 1934, № 4, с. 168—189.

108. სასკოლო ასაკის ბავშვთა ფიზიკური მუშაობის უნარიანობის კვლევა. მოხსენება 1. ბავშვთა ფიზიკური მუშაობის კვლევის მნიშვნელობა და მეთოდი. — პედ. და პედოლ. სამეცნ.-საკვლ. ინ-ტის შრომების კრებული, ტ. 1, 1934, გვ. 39—44.

Исследование способности к физической работе детей школьного возраста. Сообщ. I. Значение и метод изучения работоспособности детей школьного возраста. — Сб. трудов пед. и педол. н/и ин-та, Тифлис, 1934, т. I, с. 39—44.

109. სასკოლო ასაკის ბავშვთა ფიზიკური მუშაობის უნარიანობის კვლევა. მოხსენება 2. ბავშვთა ფიზიკური მუშაობის უნარიანობის განვითარება. — პედ. და პედოლ. სამეცნ.-საკვლ. ინ-ტის შრომების კრებული, 1934, ტ. 2. გ. მარუაშვილის თანაავტორობით.

Исследование способности к физической работе детей школьного возраста. Сообщ. 2. — Сб. трудов пед. и педол. н/и ин-та, 1934, т. 2. Совместно с Г. Маруашвили.

110. Исследование индивидуального поведения собаки. Сообщ. I. Проблема и метод. — Физиол. ж. СССР, 1934, т. 17, № 2, с. 176—183. Резюме на англ. яз. Библиогр. 8 назв.

111. Исследование индивидуального поведения собаки. Сообщ. 2. Об условиях возникновения и изменения индиви-

дуального поведения. — Физиол. ж. СССР, 1934, т. 17, № 2, с. 184—195. Резюме на англ. яз. Библиогр. 1 назв.

112. Исследование индивидуального поведения собаки. Сообщ. 6. О поведении собаки во время овладения пищей. — Физиол. ж. СССР, 1934, т. 17, № 5, с. 912—920. Резюме на англ. яз.

113. Исследование индивидуального поведения собаки. Сообщ. 7. Динамика индивидуального поведения. — Физиол. ж. СССР, 1934, т. 17, № 6, с. 1186—1197. Резюме на англ. яз. Библиогр. 2 назв.

114. Исследование индивидуального поведения собаки. Сообщ. 3. О приспособлении молодых щенков к изменениям обычной обстановки. — Физиол. ж. СССР, 1934, т. 17, № 3, с. 457—462. Резюме на англ. яз. Совместно с М. Церетели и М. Ахметели.

115. Исследование индивидуального поведения собаки. Сообщ. 4. О приручении щенка открывать закрытый проход. — Физиол. ж. СССР, 1934, т. 17, № 4, с. 688—697. Резюме на англ. яз. Совместно с Н. Бебуришвили и М. Церетели.

116. Исследование индивидуального поведения собаки. Сообщ. 5. О прочности и активности индивидуального поведения. — Физиол. ж. СССР, 1934, т. 17, № 4, с. 698—706. Резюме на англ. яз. Совместно с М. Церетели.

117. О психонервных основаниях индивидуального поведения (доклад на 5 Всесоюзн. физиол. съезде в Москве, в июле 1934 г.). — Тр. Биол. сектора Груз. отдел. Зак. фил. АН СССР, Тифлис, 1934, т. I, ч. I, с. 21—32. Резюме на англ. яз., с. 82—84.

118. О психонервных основах трудового поведения человека (доложено в Московском гос. научном институте невропсихиат. профилактики, в июне 1933 г.). — Тр. Биол. сектора Груз. отдел. Зак. фил. АН СССР, Тифлис, 1934, т. I, ч. I, с. 41—76. Резюме на англ. яз. с. 85—87.

119. О целенаправленности движений в индивидуальном поведении (доклад на Кавказском съезде физиологов, биохимиков и фармакологов в Эривани, 12.10.34 г.) — Тр. Биол. сектора Груз. отдел. Зак. фил. АН СССР, Тифлис, 1934, т. I, ч. I, с. 33—40. Резюме на англ. яз., с. 80—81.

120. Рефлекс и поведение (доложено в Московском гос. институте психологии, педагогич. и психотехники, 2.II.34 г.). — Тр. Биол. сектора Груз. отд. Зак. фил. АН СССР, Тифлис, 1934, т. I, ч. I, с. 1—20. Резюме на англ. яз., с. 77—79.

121. Физиология и наука о поведении. — Тр. 5-го Кавказск. физиологич. съезда, Ростов, Азчериздат, 1934, с. 21—25.

122. К изучению поведения микроцефала. (Вкратце доложено на VI съезде физиологов Закавказья и Сев. Кавказа, с кинодемонстрацией некоторых опытов, 15.X.1934). — Тр. Биол. сектора Груз. отдел. Зак. фил. АН СССР, Тифлис, 1934, т. I, ч. 2, с. 75—104. Резюме на англ. яз., с. 161—163. Библиогр. 8 назв. Совместно с Н. Дзидзишвили.

123. О взаимодействии между прирожденной, индивидуально-приобретенной и сознательной деятельностью человека. — Тр. Биол. сектора Груз. отд. Зак. фил. АН СССР, Тифлис, 1934, т. I, ч. 2, с. 1—73. Резюме на нем. яз., с. 157—160. Библиогр. 10 назв. Совместно с Н. Н. Дзидзишвили.

124. О реакции кур на ахроматические цветовые раздражители. — Тр. Биол. сектора Груз. отд. Зак. фил. АН СССР, Тифлис, 1934, т. I, ч. 2, с. 105—132. Резюме на англ. яз., с. 165—166. Библиогр. 9 назв. Совместно с Н. М. Чичинадзе.

1935

125. ადამიანის შრომითი ქცევის ფსიქო-ნერვული საფუძვლები. — სსრკ მეცნ. აკად. საქ. ფილ. ბიოლ. სექტ. შრომები, 1935, ტ. 1, ნაწ. 1, გვ. 50—83. ბიბლიოგრ. 26 სხვ. Текст на русском языке см. № 118.

126. ინდივიდური ქცევის ფსიქო-ნერვული საფუძვლები. — სსრკ მეცნ. აკად. საქ. ფილ. ბიოლ. სექტ. შრომები, 1935, ტ. 1, ნაწ. 1, გვ. 38—49. Текст на русском языке см. № 117.

127. კუნთოვანი და ნერვული სისტემის ზოგადი ფიზიოლოგია. — ტფ., დაუსწრ. პედ. ინ-ტის გამ-ბა, 1935, 228 გვ., 63 სურ.

Общая физиология мышечной и нервной систем. — Тифлис, изд. заочн. пед. ин-та, 1935, 228 с., 63 рис.

128. მოძრაობათა მიზანმიმართულობა ცხოველთა ინდივიდური ქცევის დროს. — სსრკ მეცნ. აკად. საქ. ფილ. ბიოლ. სექტ.

შრომები, 1935, ტ. 1, ნაწ. 1, გვ. 30—37. Текст на русском языке см. № 119.

129. რეფლექსი და ქცევა. — სსრკ მეცნ. აკად. საქ. ფილ. ბიოლ. სექტ. შრომები, 1935, ტ. 1, ნაწ. 1, გვ. 11—29. Текст на русском языке см. № 120.

130. უმაღლეს ხერხემლიან ცხოველთა ინდივიდუალური ქცევის ფსიქონერვული საფუძვლების შესახებ. — ტფილ. სახ. უნ-ტის ექსპ. ბიოლ. ინ-ტის შრომები, 1935, ტ. 1, გვ. 184—217. რეზიუმე რუსულ ენაზე, გვ. 234—236 და გერმ. ენაზე, გვ. 274—277. Библиогр. 16 სსწ.

О психонервных основах индивидуального поведения вышших позвоночных животных. — Тр. Ин-та эксп. биол. при Тифл. гос. ун-те, 1935, т. I, с. 184—217. Резюме на русск. яз., с. 234—236 и на нем. яз., с. 274—277. Библиогр. 16 назв.

131. ფიზიოლოგია და ქცევათმეცნიერება. — ტფილ. სახ. უნ-ტის ექსპ. ბიოლ. ინ-ტის შრომები, 1935, ტ. 1, გვ. 69—78. რეზიუმე რუსულ ენაზე, გვ. 222—223 და გერმ. ენაზე, გვ. 248—256. Библиогр. 36 სსწ.

Физиология и наука о поведении. — Тр. Ин-та эксп. биол. при Тифл. гос. ун-те, 1935, т. I, с. 69—78. Резюме на русск. яз., с. 222—223 и на нем. яз., с. 248—256. Библиогр. 36 назв.

132. ცოცხალი აგზნებადი სისტემა და მისი მოქმედების ძირითადი კანონები. — ტფილ. სახ. უნ-ტის ექსპ. ბიოლ. ინ-ტის შრომები, 1935, ტ. 1, გვ. 5—48. რეზიუმე რუსულ ენაზე, გვ. 218 და გერმ. ენაზე, გვ. 237—244.

Живая возбудимая система и основные законы ее деятельности. — Тр. Ин-та эксп. биол. при Тифл. гос. ун-те, 1935, т. I, с. 5—48. Рез. на русск. яз., с. 218 и на нем. яз., с. 237—244.

133. ადამიანის თანშობილ, ინდივიდუალურად შექმნილ და ცნობიერ მოქმედებათა ურთიერთობისათვის. — სსრკ მეცნ. აკად. საქ. ფილ. ბიოლ. სექტ. შრომები, 1935, ტ. 1, ნაწ. 2, გვ. 89—159. Библиогр. 10 სსწ. ნ. ძიძიშვილის თანაავტორობით. Текст на русском языке см. № 123.

134. მიკროცეფალის ქცევის შესწავლისათვის. — სსრკ მეცნ. აკად. საქ. ფილ. ბიოლ. სექტ. შრომები, 1935, ტ. 1, ნაწ. 2, გვ.

163—187. ბიბლიოგრ. 8 სსწ. 5. ძიძიშვილის თანაავტორობით. Текст на русском языке см. № 122

135. უმაღლეს ხერხემლიან ცხოველთა ინდივიდურად შექმნილი ქცევის შესწავლა. — ტფილ. სახ. უნ-ტის ექსპ. ბიოლ. ინ-ტის შრომები, 1935, ტ. 1, გვ. 79—103. რეზიუმე რუსულ ენაზე, გვ. 224—225 და გერმ. ენაზე, გვ. 257—259. ბიბლიოგრ. 3 სსწ. მ. წერეთლის თანაავტორობით.

Исследование индивидуального поведения собаки. — Тр. Ин-та эксп. биол. при Тифл. гос. ун-те, 1935, т. I, с. 79—103. Резюме на русск. яз., с. 224—225. и на нем. яз., с. 257—259. Библиогр. 3 назв. Совместно с М. Церетели.

136. ქათმების რეაქცია აქრომატული ფერითი გამლიზიანებლების საპასუხოდ. — სსრკ მეცნ. აკად. საქ. ფილ. ბიოლ. სექტ. შრომები, 1935, ტ. 1, ნაწ. 2, გვ. 201—225. ბიბლიოგრ. 9 სსწ. 5. ჭიჭინაძის თანაავტორობით. Текст на русском языке см. № 124.

137. ძაღლის ლეკვების შეგუება ჩვეული გარემოს ცვლილებებისადმი. — ტფილ. სახ. უნ-ტის ექსპ. ბიოლ. ინ-ტის შრომები, 1935, ტ. 1, გვ. 104—120. რეზიუმე რუსულ ენაზე, გვ. 226 და გერმ. ენაზე, გვ. 260—262. მ. წერეთლისა და მ. ახმეტელის თანაავტორობით.

О приспособлении молодых щенков к изменениям обычной обстановки. — Тр. Ин-та эксп. биол. при Тифл. гос. ун-те, 1935, т. I, с. 104—120. Резюме на русск. яз., с. 226 и на нем. яз., с. 260—262. Совместно с М. Церетели и М. Ахметели.

138. ძაღლის მიერ საჭმლის დაუფლების შესწავლისათვის. — ტფილ. სახ. უნ-ტის ექსპ. ბიოლ. ინ-ტის შრომები, 1935, ტ. 1, გვ. 151—165. რეზიუმე რუსულ ენაზე, გვ. 231—233 და გერმ. ენაზე, გვ. 269—271. მ. წერეთლის დახმარებით.

О поведении собаки во время овладения пищей. — Тр. Ин-та эксп. биол. при Тифл. гос. ун-те, 1935, т. I, с. 151—165. Резюме на русск. яз., с. 231—233 и на нем. яз., с. 269—271. При сотрудничестве с М. Церетели.

139. Исследование индивидуального поведения собаки. Сообщ. 8. Анализ психонервного содержания индивидуально-го поведения. — Физиол. ж. СССР, 1935, т. 18, № 6, с. 994—1003. Резюме на англ. яз. Библиогр. 7 назв.

140. Исследование индивидуального поведения собаки. Сообщ. 9. О целенаправленности движений в индивидуальном поведении. — Физиол. ж. СССР, 1935, т. 19, № 2, с. 496—507. Резюме на англ. яз. Библиогр. 2 назв.

141. Исследование индивидуального поведения собаки. Сообщ. 10-е. О психонервных закономерностях индивидуального поведения. — Физиол. ж. СССР, 1935, т. 19, вып. 1 и Успехи совр. биол., 1935, т. 4, вып. 4/5, с. 43—52 (Сцеп. выпуск к XV Междунар. физиол. конгрессу, 9—17 авг. 1935 г.). Библиогр. 5 назв. Параллельный текст на англ. яз.:

Studies of the individual behaviour of dogs. On the psychoneurological regularities of individual behaviour.—J. Physiol. USSR, 1935, vol. 19, pp. 47-55. (This issue is dedicated to the XV International Physiological Congress, Leningrad-Moscow 9-17. VIII. 1935).

142. Методы изучения работоспособности детей школьного возраста, ч. 1. Методы изучения детей и подростков. — М., Медгиз, 1935, с. 61—72 (Центр. н/и ин-т санитарии и гигиены детей и подростков НКЗ РСФСР).

143. Научно-исследовательская деятельность физиологической лаборатории. — В кн.: 15 лет физиологической лаборатории Тифлисского государственного университета 1920—1935 гг. Тифлис, 1935, с. 9—109, рис. 21. Библиогр. в примечаниях.

144. Научно-исследовательская деятельность физиологической лаборатории Тифлисского государственного университета за 15 лет (1920—1935). — Врач. дело, 1935, № 12, с. 1043—1048.

145. О происхождении флюгеровского «извращения» рефлекса потирания у лягушки. — Врач. дело, 1935, № 2, с. 167—170.

146. Прирожденное пищевое поведение у новорожденных щенков и поросят. В кн.: Проблемы биологии и медицины. Сб., посвящ. 35-летию научн. пед. общ. деят. засл. деят. науки Л. С. Штерн. М.-Л., Биомедгиз, 1935, с. 69—72.

147. Методы изучения работоспособности детей школьного возраста, ч. 2. Методы изучения детей и подростков. —

М., Медгиз, 1935, с. 73—91. (Центр. н/и ин-т санитарии и гигиены детей и подростков НКЗ РСФСР). Совместно с Г. Маруашвили.

148. Об изменении возбудимости нерва в соседстве с парабактериальным участком (доложено на 6 съезде физиол., биохим., фармакол., 11—17 окт. 1934 г., в Эривани). Физиол. ж. СССР, 1935, т. 18, с. 385—397. Резюме на англ. яз. Библиогр. 11 назв. Совместно с Л. Цкипуридзе.

1936

149. თანშობილი რეფლექსის განმარტება და დახასიათება. — მეცნიერების მოამბე, 1936, № 1, გვ. 43—48.

Определение и характеристика врожденного рефлекса. — Мецნიერების მოამბე (Вестник науки), 1936, №1, с. 43—48.

150. სინათლის კომპლექსური გალიზიანების შესწავლა მტრედებზე. — ი. ბერიტაშვილის სახ. ფიზიოლ. ინ-ტის შრომები, 1936, ტ. 1, გვ. 61—76. რეზიუმე რუს. და ინგლ. ენაზე. (ტფილ. სახ. უნ-ტის შრომებში, 1936, ტ. 2). მ. ახმეტელის თანაავტორობით.

Изучение действия комплексного светового раздражения у голубей. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Беритавшили, 1936, т. I, с. 61—76. Резюме на рус. и англ. яз. (В трудах Тифл. гос. ун-та, 1936, т. 2). Совместно с М. Ахметели.

151. ჩონჩხის კუნთის ნერვული და უნერვო ნაწილების შეკუმშვის უნარიანობის შესახებ. — ი. ბერიტაშვილის სახ. ფიზიოლ. ინ-ტის შრომები, 1936, ტ. 1, გვ. 1—13. რეზიუმე რუს. და ინგლ. ენაზე. ბიბლიოგრ. 4 სხვ. (ტფილ. სახ. უნ-ტის შრომებში, 1936, ტ. 2). ა. კარტოზიას თანაავტორობით.

О сократительной способности «нервных» и «безнервных» участков скелетной мышцы. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Беритавшили, 1936, т. I, с. 1—13. Резюме на русск. и англ. яз. Библиогр. 4 назв. (В трудах Тифл. гос. ун-та, 1936, т. 2). Совместно с А. Картозия.

152. Изучение действия комплексного светового раздражения у голубей. — Бюлл. эксп. биол. и мед., 1936, т. 2, вып. 2, с. 109—110. Совместно с М. Ахметели. Параллельный текст на англ. яз.;

The action of complex visual stimulation upon pigeons.—*Bull. de Biol. et Méd. expér.*, 1936, vol. 2, № 2, pp. 104—105. Совместно с М. Ахметели.

153. Научно-исследовательская деятельность физиологической лаборатории Тифлисского государственного университета за 15 лет. (1920—1935). (Продолжение). — *Врач. дело*. 1936, № 6, с. 531—536.

154. К вопросу об общем торможении рефлекторной деятельности при раздражении кожных участков. — *Бюлл. эксп. биол. и мед.*, 1936, т. 2, № 3, с. 175—176. Совместно с М. Гогава. Параллельный текст на англ. яз.:

General inhibition of the reflex activity following stimulation of skin areas.—*Bull. de Biol. et Méd. expér.*, 1936, vol. 2, № 3, pp. 167-168.

155. О локализации зрительных восприятий у голубя. — *Бюлл. эксп. биол. и мед.*, 1936, т. 2, № 2, с. 111—112. Совместно с Н. Чичинадзе. Параллельный текст на англ. яз.:

Localization of visual perception in the pigeon.—*Bull. de Biol. et Méd. expér.*, 1936, vol. 2, № 2, pp. 111-112.

156. О роли обычной внешней обстановки в автоматизированном индивидуальном поведении. — *Бюлл. эксп. биол. и мед.*, 1936, т. 2, № 1, с. 3—4. Совместно с М. Ахметели. Параллельный текст на англ. яз.:

On the role of habitual surroundings in automatized individual behaviour.—*Bull. de Biol. et Méd. expér.*, 1936, vol. 2, N 1, pp. 3-4.

157. О сократительной способности «нервных» и «безнервных» участков мышц. — *Бюлл. эксп. биол. и мед.*, 1936, т. 2, вып. 1, с. 7—8. Совместно с А. Картозия. Параллельный текст на англ. яз.:

Contractility of «nervous» and «nerveless» regions of the muscle.—*Bull. de Biol. et Méd. expér.*, 1936, vol. 2, N 1, p. 7.

158. Об изменении тетанического сокращения под влиянием одиночных вздрагиваний. — *Бюлл. эксп. биол. и мед.*, 1936, т. 2, № 3, с. 177—178. Совместно с Л. Цкипуридзе. Параллельный текст на англ. яз.:

Changes of tetanic contractions induced by single twitches.—Bull. de Biol. et Méd. expér., 1936, vol. 2, № 3, pp. 169-170.

159. Об условиях возникновения вторичного катода в интерполярном участке. — Бюлл. эксп. биол. и мед., 1936, т. 2, № 1, с. 5—6. Совместно с А. Картозия. Параллельный текст на англ. яз.:

On the conditions determining the appearance of a secondary cathode in the interpolar region.—Bull. de Biol. et Méd. expér., 1936, vol. 2, N 1, pp. 5-6.

1937

160. ი. ჰ. ჰავლოვი და მისი მეცნიერული მემკვიდრეობა. [მოსხენება, წაკითხული თბილისის უნივერსიტეტის ფიზიოლოგიის ინსტიტუტის საჯარო სხდომაზე 1936 წ. 27 მარტს]. ი. ბერიტაშვილის სახ. ფიზიოლ. ინ-ტის შრომები, 1937, ტ. 3, გვ. 1—10. Параллельный текст на рус. яз.

И. П. Павлов и его научное наследство (доклад, прочитанный на публичном заседании физиол. ин-та Тбил. ун-та 27 марта 1936 г.) — Труды ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1937, т. 3, с. 11—20.

161. Возбуждение и торможение в центральной нервной системе с точки зрения ее нейронно-нейропилыного строения. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1937, т. 3, с. 21—75. Реферат на англ. яз., с. 75—86. Библиогр. 73 назв.

162. Замечание к работе А. Брегадзе и С. Таругова «Индивидуальная реакция на комплекс звуковых раздражений у кроликов». — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1937, т. 3, с. 449—455. Библиогр. 5 назв. Параллельный текст на нем. яз.:

Bemerkungen zur Arbeit von A. Bregadze und S. Tarugoff «Die individuelle Reaktion auf den Schallreizkomplex beim Kaninchen».—Trans. I. Beritashvili Inst. Physiol., 1937, v. 3, pp. 456—462.

163. Заслуги И. М. Сеченова в изучении центральной нервной деятельности. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1937, т. 3, с. 489—499. Библиогр. 27 назв. Параллельный текст на нем. яз.:

I.M. Setchenoff und seine wissenschaftliche Verdienste in Gebiete der Erforschung der Zentralnerventätigkeit.—Trans. I. Beritashvili Inst. Physiol., 1937, Bd. 3, S. 500-506.

164. Нейропиль стволовой части головного мозга и его физиологическое значение. — Физиол. ж. СССР, 1937, т. 22, с. 755—765. Резюме на англ. яз. Библиогр. 28 назв.

165. О проведении возбуждения в центральной нервной системе теплокровных животных. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1937, т. 3, с. 87—146. Резюме на англ. яз. Библиогр. 42 назв.

166. Общая физиология мышечной и нервной системы. — М.-Л., Биомедгиз, 1937, 602 с., 324 рис. Библиогр. в конце глав.

167. Отчет о работе 6 Всесоюзн. физиологического съезда. — Физиол. ж. СССР, 1937, т. 23, с. 801—825.

168. Развитие мышечной и нервной физиологии в СССР. — Физиол. ж. СССР, 1937, т. 23, с. 438—463. Библиогр. 79 назв.

169. Изменение скрытого периода сокращения нервно-мышечного препарата в связи с возникновением вторичного катода. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1937, т. 3, с. 233—244. Резюме на англ. яз. Библиогр. 5 назв. Совместно с А. Картозия.

170. К вопросу об общем торможении рефлекторной деятельности. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1937, т. 3, с. 265—274. Резюме на англ. яз. Библиогр. 7 назв. Совместно с М. Гогава.

171. К вопросу о локализации корковых процессов, вызываемых зрительными раздражениями. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1937, т. 3, с. 361—374. Резюме на англ. яз. Совместно с Н. Чичинадзе.

172. О роли внешнего вида пищи в индивидуальном поведении голубей. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1937, т. 3, с. 375—396. Резюме на англ. яз. Библиогр. 9 назв. Совместно с М. Ахметели.

173. О роли внешнего вида пищи в индивидуальном поведении голубей. — Бюлл. эксп. биол. и мед., 1937, т. 4, вып.

4, с. 291—292. Совместно с М. Ахметели. Параллельный текст на англ. яз.;

The role of the outward appearance of the food in the individual behaviour of pigeons.—Bull. Biol. et Méd. expér., URSS, 1937, vol. 4, № 4, p. 283-284.

174. О явлениях возбуждения и торможения в центральной нервной системе. Сообщ. 1. О явлении общего торможения. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1937, т. 3, с. 147—171. Резюме на англ. яз. Библиогр. 18 назв. Совместно с А. Бакурадзе и С. Нарикашвили.

175. О явлениях возбуждения и торможения в центральной нервной системе. Сообщ. 2. О явлении облегчения после торможения. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1937, т. 3, с. 173—195. Резюме на англ. яз. Библиогр. 9 назв. Совместно с А. Бакурадзе и С. Нарикашвили.

176. О явлениях возбуждения и торможения в центральной нервной системе. Сообщ. 3. О взаимодействии возбуждения и торможения в спинном мозгу. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1937, т. 3, с. 197—231. Резюме на англ. яз. Библиогр. 14 назв.. Совместно с А. Бакурадзе и С. Нарикашвили.

177. О явлениях общего торможения и облегчения в центральной нервной системе. — Сб. докладов 6 Всесоюзн. съезда физиол., биохим. и фармакол., Тбилиси, 1937, с. 1—10. Библиогр. 12 назв. Совместно с сотрудниками.

178. Об изменении тетанического сокращения под влиянием одиночных вздрагиваний. — Физиол. ж. СССР, 1937, т. 22, № 5, с. 575—586. Резюме на англ. яз. Библиогр. 11 назв. Совместно с Л. Цкипуридзе.

1938

179. ცხოველთა ქცევის ფორმების დახასიათება და მათი მეცნიერული განმარტება. — მეზრძოლი ათეისტი, 1938, № 11—12, გვ. 15—26.

Характеристика форм поведения животных и их научное объяснение. — Мебрдзоли. атеисти, 1938, № 11—12, с. 15—26.

180. Нейропиль спинного мозга и его физиологическое значение. — Физиол. ж. СССР, 1938, т. 24, № 1/2, с. 63—77. Резюме на англ. яз. Библиогр. 42 назв.

181. О методологической установке при исследовании нервной деятельности. — Фронт науки и техники, 1938, № 1, с. 64—72.

182. О планировании работы по физиологии в 3-й пятилетке (доклад на 6 Всесоюзн. физиол. съезде 18.X.1937, Тбилиси). — Фронт науки и техники, 1938, № 1, с. 134—136.

183. О явлениях общего торможения и облегчения в центральной нервной системе.—Acta medica URSS, 1938, т. I, с. 163-177. Резюме на нем. яз. Библиогр. 27 назв.

184. Шестой Всесоюзный физиологический съезд. — Под знаменем марксизма, 1938, № 3, с. 152—161.

1939

185. Изучение центральной нервной деятельности. — ДАН СССР, 1939, т. 22, № 1, с. 80—84. Параллельный текст на англ. яз.:

Studies on central nervous activity.—C.R. (Doklady) Acad. Sci. URSS, 1939, vol. 23, № 1, pp. 76—80.

186. О действии ацетилхолина на скелетную мышцу лягушки. — Физиол. ж. СССР, 1939, т. 27, № 6, с. 667—687. Резюме на англ. яз. Библиогр.: 22 назв.

187. О происхождении ацетилхолиновой контрактуры. ДАН СССР, 1939, т. 23, с. 597—601. Библиогр. 8 назв. Параллельный текст на англ. яз.:

On the origin of the acetylcholine contracture.—C.R. (Doklady) Acad. Sci. URSS, 1939, vol. 23, pp. 597-601.

188. О процессах возбуждения, торможения и облегчения в спинном мозгу. — Тезисы докладов 6 Совещания по физиологическим проблемам, 10—12, XII. 1939, Ленинград. Л., 1939. с. 8—13.

189. О физиологических свойствах безнервного участка скелетной мышцы. — Физиол. ж. СССР, 1939, т. 27, № 2, с. 147—155. Резюме на англ. яз. Библиогр. 7 назв.

190. О физиологических свойствах безнервного участка скелетной мышцы. — ДАН СССР, 1939, т. 23, № 6, с. 592—596. Библиогр. 10 назв. Параллельный текст на англ. яз.:

On the physiological properties of the nerveless region of the skeletal muscle.—C.R. (Doklady) Acad. Sci. URSS, 1939, vol. 23, pp. 592-596.

191. Сравнительное изучение индивидуального поведения высших позвоночных животных. — Вестн. АН СССР, 1939, № 10, с. 84—97. (Докл. на Общем собрании АН СССР, 29 мая 1939 г.).

192. О действии химических веществ на спинной мозг. — Тез. докл. 6 Совещания по физиологическим проблемам, 10—12.XII.1939. Л., 1939, с. 13—16. Совместно с А. Бакурадзе.

193. О нервных процессах в спинном мозгу при раздражении задних корешков. — Физиол. ж. СССР, 1939, т. 27, № 4, с. 387—406. Резюме на англ. яз. Библиогр. 10 назв. Совместно с А. Бакурадзе.

194. On the action of acetylcholine upon the central nervous processe of the spinal cord.—Acta medica URSS, 1939, vol. 2, pp. 371-383, Библиогр. 7 назв. Совместно с А. Бакурадзе.

1940

195. კუნთოვანი და ნერვული სისტემის ზოგადი ფიზიოლოგია. თბ., თბილ. სახ. უნ-ტის გამ-ბა, 1940, 320 გვ., 119 სურ.

Общая физиология мышечной и нервной систем. — Тб., изд. Тбил. гос. ун-та, 1940, 320 с., 119 рис.

196. Новейшие данные о структуре коры большого мозга и их отношении к индивидуально-приобретенной деятельности. Сообщ. I. — Сообщения Груз. филиала Акад. наук СССР, 1940, т. I, с. 71—79. Библиогр. 4 назв.

197. Новейшие данные о структуре коры большого мозга и их отношении к индивидуально-приобретенной деятельности. Сообщ. 2. Сообщения Груз. филиала Акад. наук СССР, 1940, т. I, № 2, с. 149—155.

198. О действии ацетилхолина на спинной мозг. — Физиол. ж. СССР, 1940, т. 28, № 1, с. 3—17. Резюме на англ. яз. Библиогр. 14 назв. Совместно с А. Бакурадзе.

199. О действии механического раздражения на спинной мозг. — Физиол. ж. СССР, 1940, с. 28, № 1, с. 18—24. Резюме на англ. яз. Совместно с А. Бакурадзе.

200. О зависимости спинномозгового торможения от силы, частоты и длительности раздражения. — ДАН СССР, 1940, т. 26, № 9, с. 961—964. Библиогр. 2 назв. Совместно с А. Бакурадзе. Параллельный текст на англ. яз.:

Spinal cord inhibition as dependent on intensity, frequency and duration of stimulation.—C.R. (Doklady) Acad. Sci. URSS, 1940, vol. 26, pp. 965-968.

201. О торможении в спинном мозгу. — ДАН СССР, 1940, т. 26, № 9, с. 956—960. Библиогр. 10 назв. Совместно с А. Бакурадзе. Параллельный текст на англ. яз.:

On the inhibition in the spinal cord.—C.R. (Doklady) Acad. Sci. URSS, 1940, vol. 26, pp. 961-964.

202. Об электрических явлениях нервного и безнервного участков мышцы при действии ацетилхолина. — Сообщения Груз. филиала АН СССР, 1940, т. I, № 10, с. 753—759. Резюме на англ. яз. Библиогр. 3 назв. Совместно с Л. Цкипуридзе.

1941

203. საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების 20 წლისთავზე. — ი. ბერიტაშვილის სახ. ფიზიოლ. ინ-ტის შრომები, 1941, ტ. 4, გვ. VII—XII. Параллельный текст на рус. яз.:

К 20-летию установления Советской власти в Грузии. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1941, т. 4, с. XIII—XVIII.

204. სტუდენტის მოვალეობა და მისი მუშაობის ორგანიზაცია. — თბ., თბილ. სახ. უნ-ტის გამ-ბა, 1941, 28 გვ.

Обязанности студента и организация его работы. — Тб., изд. Тбил. гос. ун-та, 1941, 26 с.

205. უახლესი მონაცემები დიდი ტვინის ქერქის აღნაგობის შესახებ და მათი მნიშვნელობა ინდივიდურად განვითარებული რეფლექსური მოქმედების გაგებისათვის. — ი. ბერიტაშვილის

5. ივ. ბერიტაშვილი

სახ. ფიზიოლ. ინ-ტის შრომები, 1941, ტ. 4, გვ. 113—137. რეზიუმე ინგლ. ენაზე. ბიბლიოგრ. 27 სსწ.

Новейшие данные о структуре коры большого мозга и их отношении к индивидуально-приобретенной деятельности. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1941, т. 4, с. 113—137. Резюме на англ. яз. Библиогр. 27 назв.

206. უმაღლეს ხერხემლიან ცხოველთა ინდივიდუალური ქცევის შედარებითი შესწავლა. — ი. ბერიტაშვილის სახ. ფიზიოლ. ინ-ტის შრომები, 1941, ტ. 4, გვ. 213—238. ვრცელი რეფერ. ინგლ. ენაზე.

Сравнительное изучение индивидуального поведения высших позвоночных животных. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1941, т. 4, с. 213—238. Расшир. рефер. на англ. яз.

207. О пластических свойствах скелетной мышцы. — Сб. трудов, посвящ. 50-летию научно-педагогич. деят. В. В. Воронина. 1890—1940. Тбилиси, Грузмедгиз, 1941, с. 66—78. Библиогр. 5 назв.

208. О процессах возбуждения, торможения и облегчения в спинном мозгу. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1941, т. 4, с. 1—38. Резюме на англ. яз. Библиогр. 33 назв.

209. Об автоматической ритмической деятельности центральной нервной системы (доложено на Общем собрании АН ГССР 31.VIII.1941). — Сообщ. АН Груз. ССР, 1941, т. 2, № 7, с. 663—672. Резюме на груз. яз. Библиогр. 19 назв.

210. Об общем торможении и облегчении в центральной нервной системе. — Тр. Тбил. гос. ун-та, 1941, т. 19, с. 47—65. Библиогр. 79 назв.

211. О влиянии ацетилхолина на центральную нервную систему лягушки. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1941, т. 4, с. 39—55. Резюме на англ. яз. Библиогр. 13 назв. Совместно с О. Нивинской.

212. О собственном тонузе скелетной мышцы. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1941, т. 4, с. 383—406. Резюме на англ. яз. Библиогр. 15 назв. Совместно с О. Нивинской.

213. О спонтанной электрической активности центральной

нервной системы лягушки. Сообщ. I. Характеристика электрической активности спинного и продолговатого мозга. — Сообщ. АН ГССР, 1941, т. 2, № 9, с. 845—852. Резюме на груз. и англ. яз. Совместно с Л. Цкипуридзе.

214. Об общем торможении в коре большого мозга. — Сообщ. АН ГССР, 1941, т. 2, № 1/2, с. 157—168. Резюме на нем. яз. Библиогр. 4 назв. Совместно с Д. Гедеванишвили.

215. Общее торможение при раздражении передних корешков. — Физиол. ж. СССР, 1941, т. 30, № 1, с. 45—54. Резюме на англ. яз. Библиогр. 14 назв. Совместно с А. Бакурадзе.

216. Поведение голубей при преодолении препятствий. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1941, т. 4, с. 1—38. Резюме на англ. яз. Библиогр. 3 назв. Совместно с М. Ахметели.

1942

217. О спонтанной электрической активности центральной нервной системы лягушки. Сообщ. 2. Характеристика спонтанной электрической активности средних и передних отделов мозга. — Сообщ. АН Груз. ССР, 1942, т. 3, № 1, с. 81—88. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 3 назв. Совместно с Л. Цкипуридзе.

218. Электроэнцефалографические исследования. Сообщ. I. О локализации спонтанной электрической активности коры большого мозга кошки. — Сообщ. АН Груз. ССР, 1942, т. 3, № 2, с. 169—176. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 9 назв. Совместно с А. Брегадзе и Л. Цкипуридзе.

1943

219. О медленных колебаниях электрического потенциала в коре большого мозга. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1943, т. 5, с. 327—351. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 11 назв.

220. О природе спонтанной электрической активности центральной нервной системы. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1943, т. 5, с. 193—213. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 45 назв.

221. Нормальная электрическая активность коры большого мозга человека. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1943, т. 5, с. 283—326. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 52 назв. Совместно с А. Бакурадзе и Н. Дзидзишвили.

222. О влиянии мышечных биотоков на электроэнцефалограмму человека. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1943, т. 5, с. 353—367. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 9 назв. Совместно с Д. Гедеванишвили и А. Воробьевым.

223. О происхождении благоприятствующего действия закрывания глаз на альфа-волны у человека. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1943, т. 5, с. 369—386. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 4 назв. Совместно с А. Воробьевым.

224. О происхождении электрической активности в зрительной покрывке среднего мозга лягушки. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1943, т. 5, с. 215—240. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 8 назв. Совместно с Л. Цкипуридзе.

225. О судорожных биоэлектрических разрядах коры большого мозга. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1943, т. 5, с. 241—261. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 10 назв. Совместно с А. Брегадзе и Л. Цкипуридзе.

226. Об афферентных путях вегетативной нервной системы. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1943, т. 5, с. 143—159. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 36 назв. Совместно с А. Бакурадзе.

227. Общее торможение при раздражении рецепторов и чувствительных нервов внутренних органов. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1943, т. 5, с. 125—142. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 22 назв. Совместно с А. Бакурадзе.

228. Характеристика рефлекторных реакций при электрическом раздражении спинного мозга. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1943, т. 5, с. 1—33. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 28 назв. Совместно с А. Бакурадзе.

229. Электрическая активность коры большого мозга у больных эпилепсией. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Берита-

შვილი, 1943, т. 5, с. 405—471. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 27 назв. Совместно с А. Бакурадзе и Н. Дзидзишвили.

230. Электрoэнцефалографическое исследование контузионного состояния головного мозга. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1943, т. 5, с. 473—491. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 1 назв. Совместно с А. Бакурадзе и Н. Дзидзишвили.

231. Электрoэнцефалографическое исследование при черепных ранениях. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1943, т. 5, с. 493—532. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 1 назв. Совместно с А. Бакурадзе и Н. Дзидзишвили.

1944

232. წურბელის კან-კუნთოვანი ტობრაკის „ჩამკეტი“ მოქმედების შესახებ. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, 1944, ტ. 5, № 7, გვ. 723—726. ბიბლიოგრ. 7 სსწ. Параллельный текст на рус. яз.:

О «запирательном» действии кожно-мышечного мешка пиявки. — Сообщ. АН ГССР, 1944, т. 5, № 7, с. 726—730. Резюме на англ. яз., с. 730—732.

233. წურბელის კან-კუნთოვანი ტობრაკის „ჩამკეტი“ მოქმედების წარმოშობის შესახებ. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, 1944, ტ. 5, № 9, გვ. 927—931. რეზიუმე ინგლ. ენაზე, გვ. 936—937. Параллельный текст на рус. яз.:

О происхождении «запирательного» действия кожно-мышечного мешка пиявки. Сообщ. АН ГССР, 1944, т. 5, № 9, с. 931—936. Резюме на англ. яз., с. 936—937.

234. მოგრძო ტვინში სპონტანური ელექტრული აქტივობის წარმოშობის შესახებ. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, 1944, ტ. 5, № 1, გვ. 103—106. რეზიუმე ინგლ. ენაზე, გვ. 110—112. ლიტერატურის თანაავტორობით. Параллельный текст на рус. яз.:

О происхождении спонтанной электрической активности продолговатого мозга. — Сообщ. АН ГССР, 1944, т. 5, № 1, с. 107—110. Резюме на англ. яз. Совместно с Л. Цкипуридзе.

1945

235. VIII ნერვის და მისი ბირთვების ბიოელექტრული მოქმედების შესწავლა. საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, 1945, ტ. 6, № 10 გვ. 825—829. რეზიუმე ინგლ. ენაზე, გვ. 832—834. ბიბლიოგრ. 4 სსწ. Параллельный текст на рус. яз.:

Изучение электрической деятельности VIII нерва и его

ядер. — Сообщ. АН ГССР, 1945, т. 6, № 10, с. 829—831. Библиогр. 4 назв.

236. ნათხემის ბიოელექტრული მოქმედება და მისი ცვალებადობა ზოგიერთ გარეშე გაღიზიანებათა საპასუხოდ. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, 1945, ტ. 6, № 9, გვ. 719—722. რეზიუმე ინგლ. ენაზე. ბიბლიოგრ. 5 სსწ. Параллельный текст на рус. яз.:

Биоэлектрическая деятельность мозжечка и его изменение под влиянием различных внешних раздражений. — Сообщ. АН ГССР, 1945, т. 6, №9, с. 723—724. Библиогр. 5 назв.

237. К статье проф. Л. Б. Слепяна «Частотный анализ биоэлектрических процессов». — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1945, т. 6, с. 425—434. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 8 назв.

238. О возбуждении и торможении в рефлекторных реакциях нервно-мышечного препарата срединных сомитов пиявки. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1945, т. 6, с. 29—52.

239. О происхождении каузалгического синдрома (доклад на заседании Московского о-ва невропатологов и психиатров, 23.X.1944 г.). Невропат. и психиатр., 1945, т. 14, вып. 5, с. 75—77.

240. О происхождении психо-неврологических симптомов по данным электроэнцефалографии при черепных ранениях. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1945, т. 6, с. 319—376. Резюме на груз. яз., реферат на англ. яз. Библиогр. 10 назв.

241. О характере воздействия воздушной ударной волны на организм человека. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1945, т. 6, с. 37—69. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 6 назв.

242. Об изменениях в организме от воздействия воздушной ударной волны по наблюдениям на людях и по опытам на животных. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1945, т. 6, с. 1—36. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 24 назв.

243. Об изменениях в организме от воздействия воздушной ударной волны по наблюдениям на людях и по опытам

на животных. — Тр. конфер. врачей эвакогоспиталя Груз. ССР, 21—25 марта 1944. Тб., 1945, с. 661—674.

244. Об изменениях психонервной деятельности голубей после взрывной травмы. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1945, т. 6, с. 173—190. Резюме на груз. и англ. яз.

245. Характеристика и происхождение электрической активности коры большого мозга. — Бюлл. эксп. биол. и мед., 1945, т. 20, вып. 6, с. 11—22. Библиогр. в примечаниях.

246. О координации сегментальных рефлекторных реакций у пиявки. — Тр. Тбил. гос. ун-та, 1945, т. 27а, с. 1—27. Резюме и выводы на англ. яз. Библиогр. 7 назв. Совместно с М. Гогава.

247. Об электрической активности коры большого мозга обезьяны (*Macacus rhesus*). — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1945, т. 6, с. 279—317. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 16 назв. Совместно с Д. Гедеванишвили.

248. Сравнительное электроэнцефалографическое и психопатологическое исследование после взрывной травмы головного мозга. — Психология, Тбилиси, 1945, т. 3, (Сборник, посвящ. 35-летию научной деятельности акад. Д. Н. Узнадзе), с. 1—26. Резюме на англ. яз. Библиогр. 6 назв. Совместно с Б. Ананьевым и А. Воробьевым.

1946

249. Об изменениях в организме от воздействия воздушной ударной волны по наблюдениям на людях и по опытам на животных. — Военно-мед. сборник, 1946, т. 3, с. 15—31.

250. Характеристика, происхождение и биологическое значение электрических явлений спинного мозга. — Бюлл. эксп. биол. и мед., 1946, т. 22, вып. 6, с. 3—12. Библиогр. 6 назв.

251. О биоэлектрических явлениях нервных стволов. — Физиол. ж. СССР, 1946, т. 32, № 4, с. 423—436. Резюме на англ. яз. Совместно с Л. Цкипуридзе.

1947

252. ნერვული და ფსიქონერვული მოქმედების ძირითადი ფორმები. — თბ., საქმედგამი, 1947, 124 გვ. ბიბლიოგრ. 186 სსწ.

Основные формы нервной и психонервной деятельности. — Тб., Грузмедгиз, 1947, 124 с. Библиогр. 186 назв.

253 ქვევა და ტვინის სპონტანური მოქმედება. — მხათობი, 1947, № 7, გვ. 144—153.

Поведение и спонтанная активность мозга. — Мнатоби, 1947, № 7, с. 144—153.

254. О происхождении каузалгического синдрома. — Невропат. и психиат., 1947, т. 16, № 4, с. 3—13.

255. О психонервных основах установочного действия внешней обстановки в индивидуальном поведении. Физиол. ж. СССР, 1947, т. 33, № 3, с. 301—312. Библиогр. 13 назв.

256. О роли спонтанной активности центральной нервной системы в поведении человека и животных. — Врач. дело, 1947, № 11, с. 1047—1050.

257. Об основных формах нервной и психонервной деятельности. — М., АН СССР, 1947, 114 с. Библиогр. 197 назв.

258. Об электрических потенциалах спинного мозга. — В сб.: Проблемы советской физиологии, биохимии, фармакологии (VII Всесоюзн. съезд), М., 1947, с. 35—52.

259. Общая физиология мышечной и нервной систем. Теоретическое и практическое руководство. Т. 1. (Мышечная система; периферическая нервная система: соматическая и вегетативная). 2-е переработанное издание. — М.-Л., АН СССР. 1947, XII, 555 с., 223 рис. Библиогр. в конце первой части и в конце глав.

260. О пластических свойствах и собственном тонузе гладкой мускулатуры. — Тр. Тбил. гос. ун-та, 1947, т. 32, с. 109—132. Резюме на груз. яз. Библиогр. 6 назв. Совместно с О. Нивинской и С. Таруговым.

261. Об электрических проявлениях процесса торможения в спинном мозгу. — Физиол. ж. СССР, 1947, т. 33, № 6, с. 737—748. Библиогр. 18 назв. Совместно с А. Бакурадзе и А. Ройтбаком.

262. Развитие физиологии в Советской Грузии. — Успехи совр. биол., 1947, т. 24, вып. 2, с. 185—204. Библиогр. 69 назв. Совместно с Н. Дзидзишвили.

263. Характеристика и происхождение электрических потенциалов спинного мозга лягушки. — Физиол. ж. СССР, 1947, т. 33, № 1, с. 29—48. Резюме на англ. яз. Библиогр. 17 назв. Совместно с А. Ройтбаком.

264. Характеристика и происхождение биоэлектрических потенциалов задних корешков спинного мозга лягушки. — Физиол. ж. СССР, 1947, т. 33, № 1, с. 49—60. Резюме на англ. яз. Библиогр. 4 назв. Совместно с А. Ройтбаком.

265. Характеристика и происхождение биотоков передних корешков спинного мозга лягушки. — Физиол. ж. СССР, 1947, т. 33, № 2, с. 157—170. Резюме на англ. яз. Библиогр. 3 назв. Совместно с А. Ройтбаком.

266. On the role of the spontaneous activity of the central nervous system in the behaviour of man and animals.—Arch. Néerland. Physiol. de l'Homme et des animaux, 1947, vol. 28, pp. 521—526. Библиогр. 21 назв.

1948

267. კუბთოვანისა და ნერვული სისტემის ზოგადი ფიზიოლოგია, — თბ., თბილ. სახ. უნ-ტის გამ-ბა, 1948, 387 გვ., 163 სურ.

Общая физиология мышечной и нервной систем. Тб., изд. Тбил. гос. ун-та, 1948, 367 с., 163 рис.

268. Гагрская конференция по биоэлектрическим потенциалам. — Бюлл. эксп. биол. и мед., 1948, т. 26, вып. 1 (7), с. 74—76.

269. Общая физиология мышечной и нервной систем. Теоретическое и практическое руководство, т. 2. Центральная нервная система. 2-е переработанное издание. — М.-Л., АН СССР, 1948, 640 с., 256 рис. Библиогр. в конце глав.

270. Электрофизиологическое исследование нервной цепочки пиявки. — Первый Закавказский съезд физиологов, биохимиков и фармакологов. Тез. докладов, М.-Л., изд. АН СССР, 1948, с. 36—38.

271. О биоэлектрических потенциалах спинного мозга во время торможения. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1948, т. 7, с. 69—87. Резюме на груз. яз. Библиогр. 17 назв. Совместно с А. Ройтбаком.

272. Об электрических потенциалах спинного мозга лягушки. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1948, т. 7, с. 1—67. Резюме на груз. яз. Библиогр. 31 назв. Совместно с А. Ройтбаком.

273. Об электрических явлениях спинного мозга кошки. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1948, т. 7, с. 89—128, Резюме на груз. яз. Библиогр. 14 назв. Совместно с А. Бакурадзе и А. Ройтбаком.

1949

274. გენიალური მეცნიერი. ი. პ. პავლოვის დაბადების 100 წლისთავის გამო. — მეცნიერება და ტექნიკა, 1949, № 9, გვ. 3—5.

Гениальный ученый. По поводу 100-летия со дня рождения И. П. Павлова. — Мецნიერება და ტექნიკა, 1949, № 9, с. 3—5.

275. О происхождении медленных потенциалов мозга. Гагрские беседы, 1949, т. 1, с. 209—251.

276. О физиологических и психологических закономерностях. (По поводу статьи В. К. Федорова). — Вестн. АМН СССР, 1949, № 2, с. 36—42.

277. Об электрических потенциалах спинного мозга. — В кн.: Проблемы советской физиологии, биохимии и фармакологии. М., изд. АМН СССР, 1949, кн. 1, с. 35—52. (7-й Всесоюз. съезд физиол., биохим. и фармакологов).

278. О спонтанной активности в нервных узлах брюшной цепочки пиявки. Ж. общ. биол., 1949, т. 10, с. 421—430. Библиогр. 5 назв. Совместно с М. Гогава.

279. Об общем торможении в коре больших полушарий. — В кн.: Проблемы Советской физиологии, биохимии и фармакологии (7-й Всесоюз. съезд физиол., биохим. и фармакол.), кн. 1. М., изд. АМН СССР, 1949, с. 121—125. Совместно с Д. Гедеванишвили.

280. Электрические потенциалы спинного мозга лягушки при кожных раздражениях. — Тр. Ин-та физиол. животных при КГУ им. Т. Г. Шевченко, 1949, № 5, с. 241—247. Библиогр. 4 назв. Совместно с А. Ройтбаком.

1950

281. ი. პ. პავლოვის ხსოვნას. — აკად. ი. პ. პავლოვის დაბადების 100 წლის თავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო სამეცნიერო

სესიის მოხსენებათა კრებული, თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1950, გვ. 5—9. Параллельный текст на рус. яз.:

Памяти И. П. Павлова. — Сб. докл. юбил. научной сес-сии, посвящ. 100-летию со дня рожд. акад. И. П. Павлова. Тб., АН ГССР, 1950, с. 11—15.

282. მეცნიერული კვლევა-ძიების ორგანიზაციის ზოგიერთი საკითხი. თბილისში წაკითხული საჯარო ლექციის სტენოგრამა. — თბ., 1950, 23 გვ. (საქ. სსრ პოლიტიკური და მეცნიერული ცოდნის გამავრცელებელი საზოგადოება).

Некоторые организационные вопросы научных исследова-ний. Стенограмма публичной лекции, прочитанной в Тбилиси. Тб., 1950, 23 с. (О-во распространения политических и на-учных знаний ГССР).

283. ცენტრალური ნერვული სისტემის ზოგადი შეკავება. — თბილ. სახ. უნ-ტის შრომები, 1950, ტ. 38, გვ. 107—134. რეზი-უმე რუსულ ენაზე. ბიბლიოგრ. 81 სსწ.

Общее торможение центральной нервной системы. — Тр. Тбил. гос. ун-та, 1950, т. 38, с. 107—134.

284. О происхождении спонтанной активности и передаче возбуждения в нервных узлах брюшной цепочки пиявки. — Ж. общ. биол., 1950, т. 11, с. 31—38. Библиогр. 8 назв.

285. Искажения, вызываемые переходным конденсато-ром в реостатном усилителе низкой частоты. — Тр. Ин-та фи-зиол. им. И. Бериташвили, 1950, т. 8, с. 1—16. Резюме на груз. яз. Библиогр. 6 назв. Совместно с Ш. Квავилашвили и А. Ройтбаком.

286. О проведении возбуждения в нервных узлах брюш-ной цепочки пиявки. — Ж. общ. биол., 1950, т. 11, с. 20—30. Библиогр. 3 назв. Совместно с М. Гогава.

287. Об изменении электрических потенциалов спинно-го мозга при длительном раздражении. — Учен. зап. ЛГУ, 1950, № 123, сер. биол. наук, вып. 22, с. 185—201. Библиогр. 10 назв. Совместно с А. Ройтбаком.

288. Об электрических потенциалах брюшной цепочки пиявки. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1950, т. 8, с. 17—42. Резюме на груз. яз. Библиогр. 1 назв. Совместно с М. Гогава.

289. Осциллографическое исследование рефлекторной деятельности спинного мозга при длительном раздражении. — Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили, 1950, т. 8, с. 43—91. Резюме на груз. яз. Библиогр. 6 назв. Совместно с А. Ройтбаком.

1952

290. სივრცითი ორიენტაციისათვის ვესტიბულური ანალიზატორის მნიშვნელობის საკითხის შესახებ. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოაზბე, 1952, ტ. 13, № 7, გვ. 429—431. ბიბლიოგრ. 6 სსწ. ს. ხეჩინაშვილის თანაავტორობით. Параллельный текст на рус. яз.:

К вопросу о значении вестибулярного анализатора для пространственной ориентации. — Сообщ. АН ГССР, 1952, т. 13, № 7, с. 427—431. Библиогр. 6 назв. Совместно с С. Хечинашвили.

1953

291. Морфологические и физиологические данные о нервных связях в коре больших полушарий. — 13-я научная сессия, Отдел. биол. и мед. наук АН ГССР. Тез. докл. Тб., АН ГССР, 1953, с. 3—14.

292. О роли вестибулярных и кинестетических раздражений для ориентации животного в окружающей среде. — Тр. Ин-та физиол. АН ГССР, 1953, т. 9, с. 3—24. Резюме на груз. яз. Библиогр. 13 назв.

1955

293. აგზნება და შეკავება როგორც ტვინის მოქმედების ძირითადი პროცესები. — მეცნიერება და ტექნიკა, 1955, № 5, გვ. 19—21.

Возбуждение и торможение как основные процессы активности мозга. — Мещниереба და техника, 1955, № 5, с. 19—21.

294. კუნთოვანისა და ნერვული სისტემის ზოგადი ფიზიოლოგია. — თბ., თბილ. სახ. უნ-ტის გამ-ბა, 1955, 364 გვ., 162 სურ.

Общая физиология мышечной и нервной систем. — Тб., изд. Тбил. гос. ун-та, 1955, 364 с., 162 рис.

295. О природе процесса центрального торможения. — Ж. высш. нервн. деят., 1955, т. 5, вып. 2, с. 173—186. Библиогр. 15 назв. Совместно с А. Ройтбаком.

1956

296. Морфологические и физиологические основания временных связей в коре больших полушарий. — Тр. Ин-та им. И. Бериташвили, 1956, т. 10, с. 3—72. Резюме на англ. яз. Библиогр. 74 назв.

297. О механизме внешнего и внутреннего торможения. — Гагрские беседы, 1956, т. 2, с. 201—215; прения по докладу, с. 216—266. Библиогр. 26 назв.

298. О пространственной ориентации человека и животных. — Второй Закавказский съезд физиологов, биохимиков и фармакологов. Тез. докладов. Тбилиси, изд. АН ГССР, 1956, с. 44—46.

299. О пространственной ориентации человека и животных в окружающей среде. — Вопр. психол., 1956, № 4, с. 54—65. Библиогр. 19 назв.

300. О значении слухового анализатора для ориентации животного в пространстве. — Второй Закавказский съезд физиологов, биохимиков и фармакологов. Тез. докладов, Тбилиси, изд. АН ГССР, 1956, с. 46—48. Совместно с В. М. Мосидзе.

301. Die Natur der zentralen Hemmung.—Sowjetwissenschaft. Naturwissenschaftliche Beiträge. Berlin, 1956, H. 9, S. 939-952. Совместно с А. И. Ройтбаком.

1957

302. მოძღვრება ადამიანის ბუნების შესახებ საქართველოში ძველი დროიდან მეოთხე საუკუნემდე. — თბ., თბილ. სახ. უნ-ტის გამ-ბა, 1957, IV, 244 გვ. ბიბლიოგრ. შენიშვნებში.

Учение о природе человека в Грузии с древних времен по XIV век. Тб., изд. Тбил. гос. ун-та, 1957, IV, 244 с. Библиогр. в примечаниях.

303. К развитию физиологии центральной нервной системы в Советском Союзе за 40 лет. — Физиол. ж. СССР, 1957, т. 43, № 11, 1021—1036.

304. Лабиринтные рецепторы как орган пространственной ориентации. — Наукові зап., 1957, т. 16, вып. 17, с. 17—23. (КГУ им. Т. Г. Шевченко, Физиол., сборник № 10, 1957).

305. О пространственном проецировании воспринятых объектов во внешней среде посредством лабиринтных рецепторов. — Физиол. ж. СССР, 1957, г. 43, № 7, с. 600—610. Рез. на англ. яз. Библиогр. 2 назв.

306. О физиологических механизмах поведения высших позвоночных животных. — Изв. АН СССР, сер. биол., 1957, № 2, с. 137—153. Библиогр. 16 назв.

306а. Mechanizmy fizjologiczne zachowania sie.—Postepy Neurologii, 1957, vol. 2, pp. 5-22.

1958

307. ბრმების სივრცითი ორიენტაციის შესახებ. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, 1958, ტ. 20, № 6, გვ. 707—713. ბიბლიოგრ. 8 სსწ. ნ. ხერხეულიძის თანაავტორობით. Параллельный текст на рус. яз.:

О пространственной ориентации слепых. — Сообщ. АН ГССР, 1958, т. 20, № 6, с. 707—714. Библиогр. 8 назв. Совместно с Н. Херхеулидзе.

308. სივრცითი ორიენტაციის წარმოშობის შესახებ ადამიანებში. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, 1958, ტ. 20, № 4, გვ. 481—488. ბიბლიოგრ. 3 სსწ. ნ. ხერხეულიძის თანაავტორობით.

О происхождении пространственной ориентации у человека. — Сообщ. АН ГССР, 1958, т. 20, № 4, с. 481—488. Библиогр. 3 назв. Совместно с Н. Г. Херхеулидзе.

309. О роли коры больших полушарий в пространственной ориентации. — Физиол. ж. СССР, 1958, т. 44, с. 1017—1025. Библиогр. 7 назв.

310. Об ощущении предметов на расстоянии у высших позвоночных животных. — Изв. АН СССР, сер. биол., 1958, № 5, с. 513—532. Резюме на англ. яз. Библиогр. 4 назв.

311. Об установочном действии внешней обстановки в индивидуальном поведении животных. — Тр. Ин-та физиол.

311a. Physiologische Mechanismen des Verhaltens der höheren Wirbeltiere.—Sowjetwissenschaft. Naturwissenschaftliche Beiträge, 1958, Н. 10, S. 1112-1130. /Перевод статьи из журнала «Известия АН СССР», сер. биол., 1957, № 2, с. 137-153. См. № 306/.

1959

312. О механизме пространственной ориентации человека — Ж. высш. нервн. деят., 1959, т. 9, вып. 1, с. 3—13. Резюме на англ. яз. Библиогр. 5 назв.

313. О нервных механизмах пространственной ориентации высших позвоночных животных. — IX съезд Всесоюзного общества физиологов, биохимиков и фармакологов, т. I, Тез. докладов на секционных заседаниях (Физиология). Москва—Минск, изд. АН СССР, и Белгосун-та, 1959, с. 80—81.

314. О нервных механизмах пространственной ориентации высших позвоночных животных. — Тб., АН ГССР, 1959, 346 с. Заключение и резюме на англ. яз. Библиогр. 171 назв.

315. Общая физиология мышечной и нервной систем. Т. I. Мышечная система, Периферическая нервная система (соматическая и вегетативная). 3-е перераб. изд. М., Медгиз, 1959, 600 с. Библиогр. в конце глав.

316. Об ощущении слепыми предметов на расстоянии. — В кн.: Некоторые вопросы современной физиологии. Сб., посвящ. 70-летию со дня рожд. П. С. Купалова. Л., Медгиз, 1959, с. 102—106. Резюме на англ. яз. Совместно с Н. Г. Херхеулидзе.

317. On the origin of the central inhibition.—In: XXI Congreso Internacional de ciencias fisiologicas. Fisiologia y Farmacologia. Buenos Aires—9-15 de Agosto 1959. Simposios y conferencias, pp: 1-6. Библиогр. 16 назв.

318. О морфологических и физиологических основаниях механизма временных связей. — Гагрские беседы, 1960, т. 3, с. 43—81. Библиогр. 27 назв.

319. О роли мозжечка в пространственной ориентации высших позвоночных животных. Изв. АН СССР, сер. биол., 1960, № 4, с. 481—498. Резюме на англ. яз. Библиогр. 15 назв.

320. О физиологическом значении норовных элементов коры больших полушарий. — Арх. анат., 1960, т. 39, № 8, с. 3—38. Резюме на англ. яз. Библиогр. 57 назв.

321. Mecanismul orientarii spatiale la om.—Fiziologie normala si patologica. Seria Medicina, 1960, № 169, pp. 158-160. Библиогр. 5 назв.

322. On the origin of the inhibition of nervous elements in the cerebral cortex.—Acta Neurol. Latinoamer., 1960, vol. 6, pp. 137-162. Библиогр. 40 назв.

323. On the psychical activity of the cerebral cortex of the highest vertebrate animals.—Studii si cercetari de Neurologie, 1960, Anul 5, № 4, pp. 567-578. Библиогр. 22 назв.

1961

324. Нервные механизмы поведения высших позвоночных животных. — М., АН СССР, 1961, 355 с., 145 рис. Библиогр. 465 назв.

325. О роли эмоционального возбуждения в поведении высших позвоночных. — Тр. Ин-та физиол. АН ГССР, 1961, т. 12, с. 19—53. Резюме на англ. яз. Библиогр. 19 назв.

326. Учение о природе человека в древней Грузии (IV—XIV вв.). — Тб., изд. Тбил. гос. ун-та, 1961, 166 с., с иллюстр. Библиогр. в примечаниях.

327. Rolul rinencefalului in formarea reactiilor conditionate.—Neurologia, Psihiatria, Neurochirurgia. Revista a Societatii stiintelor Medicale, 1961, vol. 6, № 3, pp. 193-199. Библиогр. 13 назв.

328. Характеристика и происхождение произвольных движений у высших позвоночных животных. — Ж. высш. нервн. деят., 1962, т. 12, вып. 2, с. 193—201. Резюме на англ. яз. Библиогр. 9 назв.

329. Характеристика и происхождение произвольных движений у высших позвоночных животных. — В кн.: Современные проблемы морфологии, физиологии и патологии. Сб. трудов, посвящ. В. В. Воронину в связи с 90-летием со дня рожд. Тб., АН ГССР, 1962, с. 21—29. Резюме на англ. яз. Библиогр. 10 назв.

330. On comparative behaviour of vertebrates (Hens, Rabbits and Dogs). Film.—XXII Int. Congr. Physiol. Sci., vol. 2. Abstracts and free communications. Leiden, 1962, F. 32.

331. Spatial orientation of man and animals.—XXII Int. Congr. Physiol. Sci., vol. 1. Lectures; Symposia. Leiden, 1962, pp. 3-4.

1963

332. О роли разных отделов головного мозга в условно-рефлекторной поведенческой деятельности. — Тр. Ин-та физиол. АН ГССР, 1963, т. 13, с. 3—14. Резюме на англ. яз. Библиогр. 22 назв.

333. О структурных и физиологических основаниях психической деятельности. — Гагрские беседы, 1963, т. 4, с. 111—169. Резюме на англ. яз. Библиогр. 50 назв.

334. О структурных и функциональных основах психической деятельности. — Материалы симпозиума. Структурные и функциональные основы психической деятельности. М., изд. АН СССР, 1963, с. 1—90. Библиогр. 41 назв. в примечаниях.

335. Общая физиология мышечной и нервной систем, т. 1. На китайском языке. Перевод изд. 1959 г.

336. The characteristics and origin of voluntary movements in higher vertebrates.—Progress in Brain Research, vol.1. Brain Mechanisms. Int. Colloqu. spons. by IBRO. Pisa, 1961. Ed. by G. Moruzzi, A. Fessard a. H.H.Jasper. Amsterdam-London-New York, Elsevier Publ. Co., 1963, pp. 340-348. Библиогр. 11 назв.

337. Les bases structurales et physiologiques de l'activité psychique.—Neuropsychologia, 1963, vol. 1, pp. 109-143. Библиогр. 60 назв.

338. Les mecanismes nerveux de l'orientation spatiale chez l'homme.—Neuropsychologia, 1963, vol. 1, pp. 233-249. Библиогр. 20 назв.

1964

339. Характеристика и происхождение среднего члена психического рефлекса по И. М. Сеченову и его современное понимание. — Изв. АН СССР, сер. биол., 1964, с. 861—882. Резюме на англ. яз. Библиогр. 52 назв.

340. Об отсроченных реакциях собаки после удаления префронтальных долей. — X съезд Всесоюзн. о-ва им. И. П. Павлова, Ереван, 1964, т. 2. Тезисы научных сообщений. Вып. I. М.-Л., «Наука», 1964, с. 98. Совместно с И. Айвазашвили и Ц. Орджоникидзе.

1965

341. რეფლექსურ მოძრაობათა კოორდინაციიდან ქცევის ფსიქონერვულ ინტეგრაციამდე. — მნათობი, 1965, № 7, გვ. 113—125.

От координации рефлекторного движения до психонервной интеграции поведения. — Мнатоби, 1965, № 7, с. 113—125.

342. Характеристика и происхождение среднего члена психического рефлекса по И. М. Сеченову и его современное понимание. — В кн.: Рефлексы головного мозга. Междунар. конф., посвящ. 100-летию выхода в свет одноименного труда И. М. Сеченова. М., «Наука», 1965, с. 251—260.

343. Центральное торможение по опытам и представлениям И. М. Сеченова и его современное понимание. — В кн.: Современные проблемы деятельности и строения центральной нервной системы. Тб., «Мецниереба», 1965, т. 14(I), с. 3—21. Резюме на англ. яз. Библиогр. 105 назв.

344. Центральное торможение по опытам и представлениям И. М. Сеченова и его современное понимание. — В кн.: Рефлексы головного мозга. Междунар. конф., посвящ. 100-

летию выхода в свет одноименного труда И. М. Сеченова. М., «Наука», 1965, с. 169—177.

345. Характеристика и происхождение отсроченных реакций у собак. — В кн.: Современные проблемы деятельности и строения ц. н. с. Тб. «Мецниереба», 1965, с. 23—38. Резюме на англ. яз. Библиогр. 18 назв. Совместно с И. М. Айвазашвили и Ц. А. Орджоникидзе.

346. Neural mechanisms of higher vertebrate behavior. Translated from the Russian and edited by W. T. Liberson.—Boston, Little, Brown and Co., 1965, 384 pp. Библиогр. 446 назв.

347. Structural and physiological bases of psychic activity. — XXIII Int. Congr. Physiol. Sci. Abstr. of Papers. Tokyo, 1965, p. 456.

1966

348. Об образной психонервной деятельности животных. — III Сеченовские чтения. М., ИМОЛМИ, 1966, с. 1—39. Библиогр. 79 назв.

349. Общая физиология мышечной и нервной систем, т. 2. Спинной мозг и ствол спинного мозга. 3-е перераб. изд. — М., «Медицина», 1966, 432 с. Библиогр. в конце глав.

350. От спинномозговой координации движений до психонервной интеграции поведения. — Вестн. АН СССР, 1966, № 7, с. 59—67.

351. From the spinal coordination of movements to the psychoneural integration of behaviour. (Prefatory Chapter).— Ann. Rev. Physiol., 1966, vol. 28, pp. 1-16. Библиогр. 37 назв.

1967

352. О нервном механизме образной психонервной деятельности. — В кн.: Проблемы современной неврологии. Сб., посвящ. 70-летию со дня рожд. П. М. Сараджишвили. Тб., «Сабчота Сакартвело», 1967, с. 31—39. Резюме на англ. яз. Библиогр. 15 назв.

353. Изучение памяти у собак при комплексном восприятии местонахождения пищи. — Физиол. ж. СССР, 1967, т. 53,

1968

354. О структурных основаниях психической деятельности коры большого мозга. — კრებულში: საბჭოთა საქართველოს 40 წელი. თბ., თბილ. სახ. უნ-ტის გამ-ბა, 1961, გვ. 317—331. (В сб. 40 лет Советской Грузии. Тбилиси, изд. Тбил. гос. ун-та, 1961, с. 317—331).

355. Память — Научная мысль Вестник агентства печати, 1968, вып. 9, с. 13—28. (Журнал выходит один раз в месяц на рус., англ., франц., нем. и испанском языках. Под общей редакцией В. И. Гольданского, Б. Г. Кузнецова, Н. В. Мельникова, Ф. Д. Овчаренко, В. В. Парина, Б. М. Понтекорво, Н. Н. Семенова). То же в нем., франц. и англ. изданиях:

Das Gedächtnis.—Die Ideen des exacten Wissens. Monatsbericht der Presseagentur Nowosti, 1968, N 9, S. 15-34.

La mémoire.—La pensée scientifique, Bulletin de l'agence de presse novosti, 1968, N 9, p. 15-33.

Memory.—Science in Progress, Novosti Press Agency, 1968, N 9, pp. 15-32.

355а. Память. — В кн.: Наука и человечество. М., «Знание», 1968, с. 25—35.

356. Память позвоночных животных, ее характеристика и происхождение. — Тб., «Мецниереба», 1968, 138 с., 8 рис. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 232 назв.

357. Филогенетическое развитие памяти (юбил. научная сессия 1918—1968). — Тб., Тбил. гос. ун-т, 1968, с. 19, Библиогр. 29 назв.

358. Эмоциональная, психонервная и условнорефлекторная деятельность архипалеокортекса. — Гагрские беседы, 1968, т. 5, с. 11—55. Резюме на англ. яз. Библиогр. 68 назв.

359. О продолжительности краткосрочной памяти у собак в разных условиях опыта. — В кн.: Современные проблемы деятельности и строения центральной нервной системы. Тб., «Мецниереба», 1968, т. 2 (15), с. 29—44. Резюме на англ. яз., Библиогр. 16 назв. Совместно с И. М. Айвазашвили.

360. Central inhibition according to I. M. Sechenov's experiments and concepts, and its modern interpretation.—In: Brain Reflexes. Proc. Int. Confer. dedicated to the centenary celebration of the publication of I.M.Sechenov's book Brain Reflexes. Ed. by E.A.Asratyan. Amsterdam-London-New York, Elsevier Publ. Co., 1968, pp. 21-31. Библиогр. 99 назв.

361. A modern interpretation of the mechanism of I.M.Sechenov's psychical reflex medium member.—In: Brain Reflexes. Proc. Int. Confer. dedicated to the centenary celebration of the publication of I.M.Sechenov's book Brain Reflexes. Ed. by E.A.Asratyan. Amsterdam-London-New York, Elsevier Publ. Co., 1968, pp. 252-264. Библиогр. 40 назв.

362. Phylogeny of memory development in vertebrates. Tbilisi, Tbil. State Univ., 1968, pp. 1-12. (Tbilisi State University Jubilee Scientific Session 1918-1968). Библиогр. 21 назв.

363. То же:—XXIV Int. Congr. Physiol. Sci., vol. 7. Washington, 1968, p. 40.

1969

364. Исследования Д. С. Воронцова медленных потенциалов нервной системы. — В кн.: Длительные электрические потенциалы нервной системы. Тбилиси, «Мецниереба», 1969, с. 9—14. Библиогр. 13 назв.

365. О роли обратной афферентации в индивидуально приобретенном поведении. — В кн.: Системная организация физиологических функций. Сб. трудов, посвящ. 70-летию со дня рожд. П. К. Анохина. М., «Медицина», 1969, с. 270—276. Резюме на англ. яз. Библиогр. 10 назв.

366. Структура и функции коры большого мозга. — М., «Наука», 1969. 532 с., 200 рис. Библиогр. после каждой главы.

367. К изучению образной памяти у низших обезьян. — Сообщ. АН ГССР, 1969, т. 56, с. 201—204. — Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 9 назв. Совместно с А. Н. Бакурадзе и А. И. Кац.

368. Образная память у низших обезьян после двустороннего удаления гранулярной коры лобной области. — Сообщ. АН ГССР, 1969, т. 56, с. 425—428. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 8 назв. Совместно с А. Н. Бакурадзе и А. И. Кац.

369. Образная память у низших обезьян с удаленной корой лобной области после применения некоторых фармакологических препаратов. — Сообщ. АН ГССР, 1969, т. 56, с. 681—684. Резюме на груз. и англ. яз. Библиогр. 11 назв. Совместно с А. Н. Бакурадзе и А. И. Кац.

370. Concerning psychoneural activity of animals.—In: A Handbook of Contemporary Soviet Psychology. Edbu. M.Cole, I. Maltzman. Basic Books, Inc., Publ. N.Y.-L., 1969, pp. 627-670. Библиогр. 77 назв.

1970

371. О нейронной и биохимической организации нервного субстрата памяти в коре большого мозга. — В кн.: Пятая Всесоюзн. конфер. по нейрохимии нервной системы. Тбилиси, сентябрь 1968. Тб., «Мецниереба», 1970, с. 11—21. Библиогр. 13 назв.

372. Умственное перенапряжение, его происхождение и предупредительные мероприятия. — В кн.: Пятая Всесоюзн. конфер. по нейрохимии нервной системы. Тбилиси, сентябрь 1968, Тб., «Мецниереба», 1970, с. 467—471. (Беседа за круглым столом).

373. Das Gedächtnis.—In: Wissenschaft und Menschheit. Urania-Verlag, Leipzig-Jena-Berlin, 1970, Bd. 6, S. 32-49, см. №355а.

374. A study of image memory in lower primates.—Soviet Psychology, 1970, vol. 9, N 1, pp. 66-71.

1971

375. Vertebrate memory. Characteristics and origin. Translated by J.S.Barlow. With an Introduction by the Translation Editor W.T.Liberson.—New York—London, Plenum Press, 1971, 143 pp.

1972

376. Изучение памяти у позвоночных животных и ближайшие задачи ее дальнейшего исследования. (По материалам Ин-та физиол. АН ГССР и кафедры физиол. человека

и животных Тбил. гос. ун-та). — В кн.: Современные проблемы деятельности и строения центральной нервной системы. Тб., «Мецниереба», 1972, т. 3(16), с. 5—31. Библиогр. 98 назв.

377. К истории развития учения о высшей нервной деятельности. — Биол. ж. Армении, 1972, т. 25, № 6—7, с. 39—48. Библиогр. 18 назв.

378. Характеристика и происхождение психонервной памяти у позвоночных животных. — Гагрские беседы, 1972, т. 6, с. 9—30, прения, с. 30—36. Рез. на англ. яз. Библиогр. 20 назв.

379. Phylogeny of memory development in vertebrates.—In: Brain and Human Behavior. Ed. by A.G.Karczmar a J.C.Eccles. Berlin-Heidelberg, Springer-Verlag, 1972, pp. 341-351. Библиогр. 24 назв.

380. The role of prefrontal lobes in psychonervous memory in vertebrates.—Acta Neurobiol. Exp., 1972, vol. 32, № 3, pp. 657-672. Библиогр. 27 назв.

1974

381. კუნთოვანი და ნერვული სისტემის ზოგადი ფიზიოლოგია. — თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1974, 460 გვ., 167 სურ. თ. იოსელიანის თანაავტორობით.

Общая физиология мышечной и нервной систем. — Тбилиси, изд. Тбил. гос. ун-та, 1974, 460 с., 167 рис. Совместно с Т. Иоселиани.

382. Память позвоночных животных, ее характеристика и происхождение. Изд. 2-е, перераб и дополн. — М., «Наука», 1974, 212 с., 32 рис. Библиогр. 402 назв.

383. Исследование образной памяти у низших обезьян в свободном поведении. — Успехи физиол. наук, 1974, т. 5, № 1, с. 3—16. Библиогр. 57 назв. Совместно с А. Н. Бакурадзе и А. И. Кац.

1975

384. Избранные труды. Нейрофизиология и нейропсихология. М., «Наука», 1975. 667 с., 4 вкл. л., с портр. и фото, с рис.

ი. გერიტაშვილის სტატიები, გამოქვეყნებული გაზეთებში
და სხვა პერიოდულ გამოცემებში
СТАТЬИ И. С. БЕРИТАШВИЛИ, ОПУБЛИКОВАННЫЕ
В ГАЗЕТАХ И В ДРУГИХ ПЕРИОДИЧЕСКИХ
ИЗДАНИЯХ

1917

Университет перед лицом на шего времени. (Доклад, читанный на Всероссийском академическом съезде 5 июня 1917 года)¹. — Типография «Одесского листка», 4 с.

1919

უნივერსიტეტის ძირითადი პრინციპები და ქართული სახელმწიფო უნივერსიტეტი. — შვიდი მნათობი, 1919, № 2, გვ. 337—362.

Основные принципы университета и Грузинский государственный университет. — Шვიდი მნათობი, 1919, № 2, с. 337—362.

1925

სამეცნიერო აკადემიის ფიზიოლოგიის ლაბორატორიის მოღვაწეობა. (საკავშირო სამეცნიერო აკადემიის ორასი წლისთავი). — კომუნისტი, 1925, 5/IX, № 203, გვ. 4.

Деятельность физиологической лаборатории Академии наук. (Двести лет Академии наук СССР). — Комунисти, 1925, 5/IX, № 203, с. 4.

1934

ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფიზიოლოგიური ლაბორატორიის მუშაობის 15 წლისთავზე. — კომუნისტი, 1934, 12/XI, № 261, გვ. 3, პორტრ.

¹ Подзаголовок приписан рукой автора.

К 15-летию работы физиологической лаборатории при Тифлисском гос. университете. — Комунисти, 1934, 12/XI, № 261, с. 3, с портр.

ფიზიოლოგთა ყრილობა ერევანში. — კომუნისტი, 1934, 4/XI, № 256, გვ. 3.

Съезд физиологов в Эривани. — Комунисти, 1934, 4/XI, № 256, с. 3.

1935

ფიზიოლოგთა მე-15 საერთაშორისო კონგრესისათვის. — კომუნისტი, 1935, 5/VI, № 130, გვ. 3.

К 15-у международному конгрессу физиологов. — Комунисти, 1935, 5/VI, № 130, с. 3.

1936

ჩვენი დროის გამოჩენილი მეცნიერი (აკადემიკოსი ი. პ. პავლოვის გარდაცვალების გამო). — კომუნისტი, 1936, 28/II, № 49, გვ. 1.

Знаменитый ученый нашего времени. (По поводу кончины академика И. П. Павлова). — Комунисти, 1936, 28/II, № 49, с. 1.

Вступительное слово заслуженного проф. И. Бериташвили (на первом заседании научной сессии Тифлисского, Киевского, Азербайджанского и Армянского университетов). ბოლშევიკური კადრებისათვის (Болшевикури კადრებისათვის), 1936, 29/V, № 12, გვ. 3, ფოტოსურათით.

1938

აკადემიკოსი ი. პავლოვი და მისი მეცნიერული მემკვიდრეობა. — კომუნისტი, 1938, 27/II, № 47, გვ. 4.

Академик И. Павлов и его научное наследство. — Комунисти, 1938, 27/II, № 47, с. 4.

სამეცნიერო მუშაობის ოცი წელი (თბილ. სახ. უნ-ტის დარსების 20 წლისთავი). — კომუნისტი, 1938, 30/V, № 122, გვ. 3, ფოტოსურათით.

20 лет научной работы. (20-летие основания Тбил. гос. университета). — Комунисти, 1938, 30/V, № 122, с. 3, с фото.

ფიზიოლოგიის კათედრა. (თბილ. სახ. უნ-ტის არსებობის 20 წლისთავი). აბ. კომუნისტი, 1938, 30/V, № 122, გვ. 3.

Кафедра физиологии. (20 лет существования Тбил. гос. университета). — Ахалгазда комунисти, 1938, 30/V, № 122, с. 3.

წინ, მოწინავე მეცნიერების გზით! (კადრების მძლავრი სამ-ჭედლო. თბილისის უნივერსიტეტის დაარსების 20 წლისთავის გა-მო). — საბჭ. მასწავლებელი, 1938, 30/V, № 47, გვ. 1.

Вперед, в ногу с передовой наукой! (Мощная кузница кадров. К 20-летию основания Тбилисского университета). — Сабчота მასწავლებელი, 1938, 30/V, № 47, с. 1.

Деятельность кафедры физиологии за 20 лет. (20-летие основания Тбилисского гос. ун-та). — Заря Востока, 1938, 30/V № 122, с. 2, с портр.

Кафедра физиологии за 20 лет. (20 лет Тбил. гос. ун-та). — Вечерний Тбилиси, 1938, 1/VI, № 123, с. 3.

1939

ენტუზიაზმით ვემზადები. (ი. ბერიტაშვილის მეცნიერული მუშაობა). — საბჭ. მასწავლებელი, 1939, 7/XI, № 102, გვ. 2.

Готовлюсь с энтузиазмом. (Научная работа И. Бериташвили). — Сабчота მასწავლებელი, 1939, 7/XI, № 102, с. 2.

1940

დეპუტატ ი. ს. ბერიტაშვილის სიტყვა. (საქართველოს სსრ 1-ლი მოწვევის უმაღლესი საბჭოს მე-3 სესია. კამათი საქართვე-ლოს სსრ 1940 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტზე და 1938 და 1939 წლების სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების შესახებ გაკეთებუ-ლი მოხსენების გამო). — კომუნისტი, 1940, 12/VI, № 134, გვ. 3; პორტრ.; — საბჭ. მასწავლებელი, 1940, 15/VI, № 54, გვ. 1, პორტრ.

Речь депутата И. С. Бериташвили. (На 3-й сессии I со-зывает Верховного Совета Грузинской ССР). Комунисти, 1940, 12/VI, № 134, с. 3, с портр. Сабчота მასწავლებელი, 1940, 15/VI, № 54, с. 1, с портр.

ისტორიული მეცნიერების გამოჩენილი მოღვაწე. (ივანე ალექსანდრეს ძე ჯავახიშვილი). — კომუნისტი, 1940, 20/XI, № 269, გვ. 1.

Выдающийся деятель исторической науки. (Иван Александрович Джавахишвили). — Комунисти, 1940, 20/XI, № 269, с. 1.

Выдающийся деятель советской науки. (И. А. Джавахишвили). — Заря Востока, 1940, 20/XI, № 269, с. 1.

1941

დიადი მოვლენა საქართველოს კულტურის ისტორიაში. (საქართველოში მეცნიერებათა აკადემიის დაარსების გამო). — კომუნისტი, 1941, 13/II, № 36, გვ. 1.

Величайшее явление в истории культуры Грузии. (По поводу основания в Грузии Академии наук). — Комунисти, 1941, 13/II, № 36, с. 1.

სამეცნიერო მუშაობის უდიდესი სტიმული. (სახელმწიფო პრემიის მიკუთვნების გამო). — კომუნისტი, 1941, 15/III, № 62, გვ. 2.

Огромный стимул для научной работы. (По поводу присуждения Государственной премии). — Комунисти, 1941, 15/III, № 62, с. 2.

აკადემიკოს ი. ბერიტაშვილის სიტყვა (საქართველოს მეცნიერთა ანტიფაშისტურ მიტინგზე თბილისში, 19 ოქტომბერს.) — კომუნისტი, 1941, 21/X, № 249, გვ. 2, პორტრ.

Речь академика И. Бериташвили (на антифашистском митинге ученых Грузии, 19 октября, в Тбилиси). — Комунисти, 1941, 21/X, № 249, с. 2, с портр.

ფიზიოლოგიის ინსტიტუტის სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის მიღწევები უკანასკნელი 5 წლის მანძილზე. — სტალინის სახელობის თბილისის სახ. უნივერსიტეტი. ერთდროული საიუბილეო გაზეთი, მიძღვნილი საბჭოთა საქართველოს 20 წლისთავისადმი, 1941, 25 თებერვალი, გვ. 3 პორტრ. გვ. 2.

Достижения научно-исследовательской работы Института физиологии за последние 5 лет. — Сталинис სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. Юбилейная газета, пос-

вященная 20-летию установления Советской власти в Грузии. 1941, 25 февраля, с. 3, с портр. с. 2.

Речь академика И. Бериташвили на антифашистском митинге ученых Грузии (Дневник заседания 19 октября). Заря Востока, 1941, 21/X, № 249, с. 3, с портр.

К диагностике ранений и контузий мозга. (Интеллигенция Советской Грузии в дни Отечественной войны). — Заря Востока, 1941, 21/IX, № 224, с. 3.

1942

ჩვენთან არიან მთელი კაცობრიობის ძალები. აკად. ი. ბერიტაშვილის სიტყვა, ამიერკავკასიის ხალხთა ანტიფაშისტურ მიტინგზე. — კომუნისტი, 1942, 24/VIII, № 200., გვ. 3. პორტრ.

С нами прогрессивные силы всего человечества. Речь акад. И. Бериташвили на антифашистском митинге народов Закавказья. — Комунисти, 1942, 24/VIII, № 200. с. 3, с портр.

С нами прогрессивные силы всего человечества. (Выступление акад. И. С. Бериташвили на антифашистском митинге народов Закавказья в Тбилиси 23 августа 1942 г.). — Заря Востока, 1942, 24/VIII, № 200. с. 3, с портр.

1946

აკადემიკოსი ი. პ. პავლოვი. (გარდაცვალების 10 წლისთავი). — კომუნისტი, 1946, 27/II, № 44, გვ. 4.

Академик И. П. Павлов. (К 10-летию со дня смерти). — Комунисти, 1946, 27/II, № 44, с. 4.

1948

ბიოელექტრულ მოვლენათა შესწავლისადმი მიძღვნილი კონფერენცია. — კომუნისტი, 1948, 8/11, № 28, გვ. 3.

Конференция, посвященная изучению биоэлектрических явлений. — Комунисти, 1948, 8/II, № 28, с. 3.

ჩემი მასწავლებლები. (ვ. ბარნოვი, ი. ზარაფიშვილი, ნ. სულხანიშვილი) — ნორჩი ლენინელი, 1948, 1/IV, № 14, გვ. 3.

Мои учителя. (В. Барнов, И. Зарафнишвили, Н. Сулханишвили). — Норчи Ленинели, 1948, I/IV, № 14, с. 3.

1949

Гениальный исследователь. (К 100-летию со дня рождения И. П. Павлова). — Заря Востока, 1949, 27/IX, № 190.

1955

Подписываясь под обращением... (Народы отстают мир!) — Заря Востока, 1955, I/IV, № 77, с. 2.

1959

მთელი გულით. (მისაღმება თელავის საშუალო სკოლის 200 წლისთავის გამო). — კოლმეურნის ხმა, 1959, 24/VI, № 75, გვ. I, პორტრ.

От всего сердца. (Приветствие по поводу 200-летия Телавской средней школы). — Колмеурнис хма, 1959, 24/VI, № 75, с. 1, с портр.

1962

საკაცობრიო ღვაწლი (ა. ნიკოლაევისა და პ. პობოვიჩის კოსმოსში გაფრენის გამო). — კომუნისტი, 1962, 16/VIII, № 193, გვ. 3.

Заслуга перед человечеством. (По поводу полета в космос А. Николаева и П. Поповича). — Комунисти, 1962, 16/VIII, №193, с. 3.

Космос — безграничная лаборатория. — Заря Востока, 1962, 12/IV, № 86, с. 2.

1963

დეპუტატ ი. ს. ბერიტაშვილის სიტყვა (საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პირველ სესიაზე). — კომუნისტი, 1963, 27/IV, № 100, გვ. 1.

Речь депутата И. С. Бериташвили. (На Первой сессии Верховного Совета Грузинской ССР). — Комунисти, 1963, 27/IV, № 100, с. 1,

დეპუტატ ი. ბერიტაშვილის სიტყვა (კამათი საქ. სს რესპუბლიკაში საყოველთაო სავალდებულო რვაწლიანი სწავლების კანონის განხორციელების შესახებ მოხსენების გამო). — კომუნისტი, 1963, 29/IV, № 102, გვ. 3.

Речь депутата И. С. Бериташвили. (Прения вокруг доклада об осуществлении закона всеобщего обязательного восьмилетнего обучения в Грузинской ССР). Комунисти, 1963, 29/IV, № 102, с. 3.

Встречи физиологов. Рассказывает академик И. С. Бериташвили (о встречах на XXII Международном физиологическом конгрессе в Лейдене). — Вечерний Тбилиси, 1963, 15/I, № 12, с. 3.

Научная загадка. (Ученые рассказывают об интересном и важном. Об изучении закономерностей поведения животных). — Заря Востока, 1963, 25/X, № 251, с. 3.

Речь депутата Бериташвили И. С. (На Первой сессии Верховного Совета Грузинской ССР). — Заря Востока, 1963, 27/IV, № 99, с. 1.

1965

გვესაუბრებიან გამოჩენილი ადამიანები. (ივ. ბერიტაშვილი). — ახ. კომუნისტი, 1965, 16/X, № 124, გვ. 2.

С нами беседуют выдающиеся люди. (Ив. Бериташвили). — Ахалгазрда комунисти, 1965, 16/X, № 124, с. 2.

1966

ძვირფასო მასწავლებლო! (მისალმებანი და სურვილები). — ქიბია, ბიოლოგია სკოლაში, 1966, № 1, გვ. 6—7.

Дорогие учителя! (Приветствия и пожелания). — Химия, биология в школе, 1966, № 1, с. 6—7.

1967

ამას მოვესწარ (სახელოვანი გზა. სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაარსების 50 წლისთავი). — კომუნისტი, 1967, 30/XII, № 303, გვ. 3, ფოტოსურათი.

Дожил я до этого. (Славный путь. 50-летие со дня основания государственного университета). — Комунисти, 1967, 30/XII, № 303, с. 3, с фото.

გამოჩენილი მეცნიერი (ნ. ძიძიშვილის დაბადების 60 წლისთავის გამო). — კომუნისტი, 1967, 6/V, № 106, გვ. 4. ა ბაკურაძის თანაავტორობით.

Выдающийся ученый. (К 60-летию со дня рождения Н. Дзидзишвили). — Комунисти, 1967, 6/V, № 106, с. 4, Совместно с А. Бакурадзе.

დიდი და კეთილი მიზანი. (ოქტომბრის რევოლუციის 50 წელი). — დროშა, 1967, № 11, გვ. 16.

Большая и добрая цепь. (50 лет Октябрьской революции). — Дроша, 1967, № 11, с. 16.

(Прокладывая путь к науке. Светоч знаний, очаг культуры. Говорят ветераны. К 50-летию основания Тбилисского гос. университета). — Заря Востока, 1967, 30/XII, № 301, с. 3, с фото.

1968

დიდ წარმატებას ვუსურვებ (თბილ. სახ. უნ-ტის 50 წლისთავის გამო). — თბილისის უნივერსიტეტი, 1968, 21/X, № 31, გვ. 2.

Желаю большого успеха. (К 50-летию основания Тбил. гос. ун-та). — Тбилиსის უნივერსიტეტი, 1968, 21/X, № 31, с. 2.

! წარმატებას ვუსურვებ. (მშობელი ხალხის სადიდებლად). (თბილისის სახ. უნივერსიტეტის დაარსების 50 წლისთავის გამო). — კომუნისტი, 1968, 20/X, № 247, გვ. 4, ფოტოსურათით.

Желаю успеха. (Для славы родного народа). (По поводу 50-летия основания Тбилисского гос. университета). — Комунисти, 1968, 20/X, № 247, с. 4, с фото.

Опасное пренебрежение. (Белое пятно науки: гигиена умственного труда). — Литературная газета, 1968, 13/III, № 11, с. 11.

1969

«Никогда не изгладятся из памяти...» (Беседа с академиком И. С. Бериташвили. Воспоминания учебы и работы в Петербургском университете. Записал Э. Гаспаров). — Молодежь Грузии, 1969, 18/X, № 122, с. 3.

1970

მოდკვრება ადამიანის ბიოლოგიური ბუნების შესახებ შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანში“. — ბუნებისმეტყველებისა და

ტექნიკის ისტორიკოსთა საბჭოს შრომების კრებული. თბ., „მეცნიერება“, 1970, № 1—2, გვ. 21—28.

Учение о биологической природе человека в «Витязе в тигровой шкуре» Шота Руставели. Бунебисметკვелеბისა და ტექნიკის ისტორიკოსთა საბჭოს შრომების კრებული. (Сборник трудов Совета историков естествознания и техники). Тб., «Мецნიერება», 1970, № 1—2, с. 21—28.

1971

გამოჩენილი მეცნიერი. (აკად. პეტრე ქომეტიანიის დაბადების 70 წლისთავის გამო). — კომუნისტი, 1971, 15/X, № 238, გვ. 4.
ა. ბაკურაძის თანაავტორობით.

Выдающийся ученый. (70-летие со дня рождения акад. П. А. Кометиани). — Комунисти, 1971, 15/X, № 238, с. 4. Совместно с А. Бакурадзе.

1975

იზრუნეთ თქვენი ხალხის ბედნიერებისათვის. (1965 წელი) — ახ. კომუნისტი, 1975, 14/X, № 123, გვ. 3.

Заботьтесь о счастье своего народа (1965 г.). — Ахалгазრда комунисти, 1975, 14/X, № 123, с. 3.

ლიტერატურა ი. ბერიტაშვილის ცხოვრებისა და
მოღვაწეობის შესახებ
ЛИТЕРАТУРА О ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
АКАДЕМИКА И. С. БЕРИТАШВИЛИ

1933

საბჭოთა მეცნიერი მსოფლიო სახელით. პროფესორი ივანე ბერიტაშვილი. (კანდიდატები საქპროფსაბჭოს და „მუშა“-ს წითელი წიგნისათვის). ხელს აწერს: ექსპერიმენტული ბიოლოგიის ინსტიტუტის და გაზეთ „მუშა“-ს ბრიგადა. — მუშა, 1933, 28/XII, № 297, გვ. 2, პორტრ.

Советский ученый с мировым именем. Профессор Иванэ Бериташвили. (Кандидаты Красной книги Грузпрофсовета и «Муша»). Подпись: Бригада Института экспериментальной биологии и газеты «Муша». — Муша, 1933, 28/XII, № 297, с. 2, с портр.

1934

პროფესორ ი. ბერიტაშვილის იუბილე. (კვლევითი-სამეცნიერო მუშაობის 25 წელი). — კომუნისტი, 1934, 15/X, № 239, გვ. 4.

Юбилей профессора И. Бериташвили. (25 лет научно-исследовательской деятельности). — Комунисти, 1934, 15/X, № 239, с. 4,

Юбилей профессора Бериташвили (К 25-летию научно-исследовательской и педагогической деятельности). — Комунисти (Армения), 1934, 17/10, № 82, с. 2, с портр.

1935

გედევანი დ., აბესაძე ვ. მხცოვანი მეცნიერი (პროფ. ი. ბერიტაშვილის სამეცნიერო მოღვაწეობის 25 წლისთავის გამო). — ახ. კომუნისტი, 1935, 28/II, № 49, გვ. 4, პორტრ.

Гедевани Д., Абесадзе В. Старейший физиолог (К 25-летию научной деятельности проф. И. Бериташвили). — Ахалгазрда комунисти, 1935, 28/II, № 49, с. 4, с портр.

დ-ძე გ. პროფესორი ივანე ბერიტაშვილი (სამეცნიერო მოღვაწეობის 25 წლისთავის გამო). — მუშა, 1935. 28/II, № 49, გვ. 2. პორტრ.

Д-дзе Г. Проф. Иванэ Бериташвили. (К 25-летию научной деятельности). — Муша, 1935, 28/II, № 49, с. 2, с портр.

მ. ც. პროფ. ი. ბერიტაშვილის სამეცნიერო მოღვაწეობის 25 წლის იუბილე. — კომ. განათლება, 1935, 8/III, № 8, პორტრ.

М. Ц. Юбилей к 25-летию научной деятельности проф. И. Бериташвили. — Ком. ганатлеба, 1935, 8/III, № 8, с портр.

პროფ. ი. ს. ბერიტაშვილი. სამეცნიერო მოღვაწეობის 25-ე წლისთავის გამო. — კომუნისტი, 1935, 28/II, № 51, გვ. 3, პორტრ.

Проф. И. С. Бериташвили. К 25-летию научной деятельности. — Комунисти, 1935, 28/II, № 51, с. 3, с портр.

ყ ი ფ შ ი ძ ე ს. გამოჩენილი მსოფლიო საბჭოთა მეცნიერი. (პროფ. ი. ს. ბერიტაშვილის სამეცნიერო მოღვაწეობის 25-წლისთავის გამო). — კომუნისტი, 1935, 28/II, № 51, გვ. 3.

Кипшидзе С. Выдающийся ученый с мировой известностью. (К 25-летию научной деятельности проф. И. С. Бериташвили). — Комунисти, 1935, 28/II, № 51, с. 3.

25 лет научной деятельности проф. Бериташвили. — Заря Востока, 1935, 27/II, № 49, с. 4, с портр.

Краткая биография и научная деятельность директора Института физиологии, профессора Ивана Соломоновича Бериташвили (Беритов). В кн.: XV лет физиологической лаборатории Тифлисского гос. университета 1920—1935 гг. Тифлис, изд. Гос. ун-та, 1935, с. 5—8.

Н а р и к а ш в и л и С. Профессор И. С. Бериташвили (Беритов). (К 25-летию научно-исследовательской деятельности). — Природа, 1935, № 8, с. 51—53.

Путь ученого. (25 лет научной деятельности профессора И. С. Бериташвили). — Тифлиссский рабочий, 1935, 28/II, № 48, с. 2, с фото.

Степанов Б. Наука о поведении. (25 лет научной деятельности профессора И. С. Бериташвили). — Тифлисский рабочий, 1935, 28/II, № 48, с. 2.

1936

ნერვული ფიზიოლოგიის და ქცევით-მეცნიერების პრობლემები. შრომათა კრებული, მიძღვნილი ი. ბერიტაშვილის მეცნიერული, პედაგოგიური და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის 25 წლისთავისადმი. — ტფილისი, სსრ კავშირის მეცნ. აკად. საქ. ფილიალის გამ-ბა, 1936, 495 გვ., პორტრ.

Проблемы нервной физиологии и поведения. Сборник, посвящ. 25-летию научной, педагогич. и общественной деятельности И. С. Бериташвили. — Тифлис, изд. Груз. филиала АН СССР, 1936, 495 с., I вкд. л. портр.

პროფესორი ივანე ბერიტაშვილი. მოკლე ბიოგრაფია. — წიგნში: ნერვული ფიზიოლოგიის და ქცევით-მეცნიერების პრობლემები. შრომათა კრებული, მიძღვნილი ი. ბერიტაშვილის მეცნიერულ, პედაგოგ. და საზოგადოებრივ მოღვაწეობის 25 წლისთავისადმი. ტფილისი, სსრ კავშირის მეცნ. აკად. საქ. ფილიალის გამ-ბა, 1936, გვ. 5—13.

Профессор Иванэ Бериташвили. Краткая биография. В кн.: Проблемы нервной физиологии и поведения. Сборник трудов, посвящ. 25-летию научной, педагогич. и общественной деятельности. — Тифлис, изд. Груз. филиала АН СССР, 1936, с. 5—13.

1938

დადიანი П. Профессор И. С. Бериташвили. (Кандидаты в академии). — Вечерний Тбилиси, 1938, 26/XII, № 294, с. 3.

Премия им. И. П. Павлова присуждена проф. И. С. Бериташвили. — Заря Востока, 1938, 23/XII, № 292, с. 1, с фото.

1939

ივანე სოლომონის ძე ბერიტაშვილი. (მოკლე ბიოგრაფია). — კომუნისტი, 1939, 3/II, № 27, გვ. 3, პორტრ.

Иван Соломонович Бериташвили. (Краткая биография). — Комунисти, 1939, 3/II, № 27, с. 3, с портр.

Академик Иван Соломонович Бериташвили (В связи с избранием в действительные члены Академии наук СССР). — Вестн. АН СССР, 1939, № 2—3, с. 211, с портр.

Гедევანიшвили Д. Советский ученый И. С. Бериташвили. (Перед выборами в Академию наук СССР). — Заря Востока, 1939, 28/I, № 22, с. 3, с портр.

1941

დადგენილება სსრ კავშირის სახალხო კომისართა საბჭოსი მეცნიერების დარგში ღირსშესანიშნავი ნაშრომებისათვის სახელმწიფო პრემიების მიკუთვნების შესახებ (ბიოლოგიურ მეცნიერებათა დარგში — ივანე ბერიტაშვილს). — კომუნისტი, 1941, 15/III, № 62, გვ. 1.

Постановление Совета Народных Комиссаров СССР о присуждении Государственной премии за выдающиеся труды в области науки. (В области биологических наук — Ивану Бериташвили). — Комунисти, 1941, 15/III, № 62, с. 1.

О присуждении Государственной премии за выдающиеся работы в области науки. (И. С. Бериташвили — за «Общая физиология мышечной и нервной системы», 1937). — Заря Востока, 1941, 15/III, № 62, с. 1, с портр.

1945

ლენინის ორდენით დაჯილდოება. (სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის 220 წლისთავთან დაკავშირებით). — კომუნისტი, 1945, 13/VI, № 116, გვ. 1.

Награждение Орденом Ленина. (В связи с 220-летием Академии наук СССР). Комунисти, 1945, 13/VI, № 116, с. 1.

Действительный член трех академий. — Мед. работник, 1945, 1/1, № 1, с. 4.

1947

აკადემიკოსი ი. ს. ბერიტაშვილი — ამერიკის ელექტრონცეფალოგრაფიული საზოგადოების საპატიო წევრი. — კომუნისტი, 1947, 7/VI, № 113, გვ. 1.

Академик И. С. Бериташвили — почетный член Американского Электроэнцефалографического общества. — Комунисти, 1947, 7/VI, № 113, с. 1.

გედევანიშვილი დ. მ. აკადემიკოსი ივანე სოლომონის ძე ბერიტაშვილი. (საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატობის კანდიდატი). — სახ. განათლება, 1947, 30/I, № 5, გვ. 2.

Гедеванишвили Д. М. Академик Иван Соломонович Бериташвили (Кандидат в депутаты Верховного Совета Грузинской ССР). — Сахалхо ганатлеба, 1947, 30/I, № 5, с. 2.

1950

Бериташвили (Беритов) Иван Соломонович. — БСЭ, изд. 2, 1950, т. 5, с. 22—23.

1955

აკადემიკოს ი. ს. ბერიტაშვილის პატივსაცემად. (დაბადების 70 წლისთავისა და მეცნიერულ-პედაგოგიური მოღვაწეობის 45 წლისთავისადმი მიძღვნილ ოთხილეს შესახებ). — კომუნისტი, 1955, 30 VI, № 153, გვ. 4.

Чествование академика И. С. Бериташвили. (70-летие со дня рождения и 45-летие научно-педагогической деятельности). — Комунисти, 1955, 30/VI, № 153, с. 4.

ბ რ ე გ ა ძ ე ა. გამოჩენილი ქართველი მეცნიერი. (ი. ბერიტაშვილის დაბადების 70 წლისთავის და მეცნიერულ-პედაგოგიური მოღვაწეობის 45 წლისთავის გამო). — კომუნისტი, 1955, 25/VI, № 149, გვ. 3; ახ. სტალინელი, 1955, 29/VI.

Брегадзе А. Выдающийся ученый. (К 70-летию со дня рождения и 45-летию научно-педагогической деятельности). — Комунисти, 1955, 25/VI, № 149, с. 3; Ахалгазрда сталинели, 1955, 29/VI.

ნ ა რ ი კ ა შ ვ ი ლ ი ს. გამოჩენილი საბჭოთა მეცნიერი (აკად. ი. ბერიტაშვილის დაბადების 70 წლისთავი). — სახ. განათლება, 1955, 29/VI, № 26, გვ. 2, პორტრ.

Нарикашвили С. Известный советский ученый. (К 70-летию со дня рождения акад. И. Бериташвили). — Сахалхо ганатлеба, 1955, 29/VI, № 26, с. 2, с портр.

ნარიკაშვილი ს. დიდი ქართველი მეცნიერი აკადემიკოსი ი. ს. ბერიტაშვილი. — მეცნიერება და ტექნიკა, 1955, № 6, გვ. 10—13, პორტრ. გარეჯანის 1 გვერდზე.

Нарикашвили С. Крупный грузинский ученый академик И. С. Бериташвили. — Мещниереба да техника, 1955, № 6, с. 10—13, с портр. на 1 странице обложки.

ნუცუბიძე მ. სახელგანთქმული ქართველი მეცნიერი. (აკად. ი. ბერიტაშვილის დაბადების 70 და მეცნიერულ-პედაგოგიური მოღვაწეობის 45 წლისთავის გამო). ახ. კომუნისტი, 1955, 25/VI, № 16, გვ. 3.

Нуцубидзе М. Известный грузинский ученый. (К 70-летию со дня рождения академика И. Бериташвили). — Ахалгазрда комунисти, 1955, 25/VI, № 16, с. 3.

ორჯონიკიძე ც. აკადემიკოსი ივანე ბერიტაშვილი. (დაბადების 70 წლისთავისა და მეცნიერულ-პედაგოგიური მოღვაწეობის 45 წლისთავის გამო). — დროშა, 1955, № 10, გვ. 11, პორტრ.

Орджоникидзе Ц. Академик Иванэ Бериташвили. (К 70-летию со дня рождения и 45-летию научно-педагогической деятельности). — Дроша, 1955, № 10, с. 11, с портр.

ფაცინაშვილი ე. შეხვედრა აკადემიკოს ი. ბერიტაშვილთან. (გორის პედაგოგიურ ინსტიტუტში) — სახ. განათლება, 1955, 16/XI, № 46, გვ. 4.

Пацинашвили Е. Встреча с академиком И. Бериташвили. (В Педагогическом институте г. Гори). — Сахалхо ганатлеба, 1955, 16/XI, № 46, с. 4.

ძიძიშვილი ნ. აკადემიკოსი ივანე ბერიტაშვილი. (დაბადების 70 წლისთავისა და მეცნიერული მოღვაწეობის 45 წლისთავის გამო). — ლიტ. გაზეთი, 1955, 8/VII, № 27, გვ. 2, პორტრ.

Дзидзишвили Н. Академик Иванэ Бериташвили. (К 70-летию со дня рождения и 45-летию научной деятельности). — Литературная газета, 1955, 8/VII, № 27, с. 2, с портр.

ძიძიშვილი ნ. ივანე ბერიტაშვილი (დაბადებიდან 70 წლისთავისა და მეცნიერულ-პედაგოგიური მოღვაწეობის 45 წლისთავის გამო). — მნათობი, 1955, № 7, გვ. 136—139.

Дзидзишвили Н. Иванэ Бериташвили. (К 70-летию со дня рождения и 45-летию научно-педагогической деятельности). — Мнатობი, 1955, № 7, с. 136—139.

Антелидзе Б. Выдающийся советский ученый. (К 70-летию со дня рождения акад. И. С. Бериташвили). Заря Востока, 1955, 25/VI, № 149, с. 3.

Бутхузи С. Выдающийся советский ученый. (К 70-летию со дня рождения и 45-летию научно-педагогической деятельности акад. И. С. Бериташвили). Молодой сталинец. 1955, 25/VI, № 76, с. 3.

1956

ნერვული და კუნთოვანი სისტემის თანამედროვე ფიზიოლოგიის პრობლემები. შრომათა კრებული, მიძღვნილი ი. ბერიტაშვილის დაბადების 70 წლისთავისადმი. თბილისი, საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1956, 582 გვ., პორტრ.

Проблемы современной физиологии нервной и мышечной систем. Сборник трудов, посвящ. 70-летию со дня рождения акад. И. С. Бериташвили. — Тбилиси, изд. АН Груз. ССР, 1956, 582 с., 1 вкл. л. портр.

Воронцов Д. С. Академик Иван Соломонович Бериташвили (Беритов). К 70-летию со дня рождения и 45-летию научной и педагогической деятельности. — Физиол. ж. СССР, 1956, т. 42, № 1, с. 120—125.

Нарикашвили С. И. С. Бериташвили. — В кн.: Проблемы современной физиологии нервной и мышечной систем. Сборник трудов, посвящ. 70-летию со дня рождения И. С. Бериташвили. — Тбилиси, изд. АН ГССР, 1956, с. 5—10. На русск. и англ. яз.

ივანე სოლომონის ძე ბერიტაშვილი. შესავალი სიტყვა პროფ. ს. ნარიკაშვილისა, ბიბლიოგრაფია შეადგინეს ე. გუგუნივამ და ვ. ნებიერმა. — თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1957, 128 გვ., პორტრ. ქართ. და რუს. ენაზე.

Иван Соломонович Бериташвили. Вступительная статья проф. С. П. Нарикашвили, библиография составлена Е. Гугунава и В. Небиери. — Тб., изд. АН ГССР, 1957, 128 с., 1 вкл. л. портр. На груз. и рус. яз.

Бериташвили (Беритов) Иван Соломонович. — БМЭ, изд. 2-е, т. 3, 1957, с. 814.

Бериташвили (Беритов) Иван Соломонович. — МСЭ, изд. 3, т. 1, 1958, с. 959.

1959

აკადემიკოსი ივანე ბერიტაშვილი თელავში. — კოლმეურნის ხმა (თელავი), 1959, 7/X, 120, გვ. 2, პორტრ.

Академик Иванэ Бериташвили в Телави. — Колмеурნი хма, 1959, 7/X, № 120, с. 2, с портр.

ბექაია გ. სახელგანთქმული მეცნიერი. — ახ. კომუნისტი, 1959, 31/XII № 156, გვ. 3, პორტრ.

Бекая Г. Выдающийся ученый. — Ахалгазда комунисти, 1959, 31/II, № 156, с. 3, с портр.

ნუცუბიძე მ. დიდი მეცნიერი და პედაგოგი. აკად. ი. ბერიტაშვილის დაბადების 75 წლისთავი. — თბილისი, 1959, 30/XII, № 307, გვ. 2, პორტრ.

Нуцубидзе М. Большой ученый и педагог. 75-летие со дня рождения академика И. С. Бериташвили. — Тбилиси, 1959, 30/XII, № 307, с. 2, с портр.

Нарикашвили С. Всегда на переднем крае науки. К 75-летию со дня рождения и 50-летию научной деятельности академика И. С. Бериташвили. — Заря Востока, 1959, 27/XII, № 302, с. 3.

Окуджава В. Полвека служения науке. (К 75-летию со дня рождения и 50-летию научной и педагогической деятельности академика И. С. Бериташвили). — Молодой сталинец, 1959, 29/XII, № 155, с. 3.

Элиава Л. Героизм мысли. (К 75-летию со дня рождения академика И. С. Бериташвили). Вечерний Тбилиси, 1959, 29/XII, № 306, с. 2.

Р. Ч. Выдающийся ученый И. С. Бериташвили. — Азербайдж. мед. журнал, 1959, № 12, с. 82—84. На азербайдж. яз., с портр.

Demonstracoes Praticas da Fisiologia Sovietica. O Estado de S. Paulo, Sexta-Feira, 21 de Agosto de 1959, p. 11, ფოტოსურათით.

ბაკურაძე ა. ივანე ბერიტაშვილი. — საბჭ. მედიცინა, 1960, № 1, გვ. 62—64.

Бакурдзе А. Иванэ Бериташвили. — Сабчота медицина, 1960, № 1, с. 62—64.

ბრეგაძე ა. დიდი ქართველი მეცნიერი. (ი. ბერიტაშვილის დაბადების 75 წლისთავის გამო). — სახ. განათლება, 1960, 6/1, № 2, გვ. 2, პორტრ.

Брегадзе А. Большой грузинский ученый. (К 75-летию со дня рождения И. Бериташвили). — Сахалхо ганатлеба, 1960, 6/1, № 2, с. 2, с портр.

ლაუციწყარი შეხვედრა ჩვენს თანამემამულეებთან. (აკად. ი. ბერიტაშვილთან და სხვ.). — საკოლმეურნეო შრომა (გურჯაანი), 1960, 12/II, № 19, გვ. 3, ფოტოსურათით.

Незабываемая встреча с нашими соотечественниками. (С акад. И. Бериташвили и др.). — Саколмеურნეო შრომა (Гурджаани), 1960, 12/II, № 19, с. 3, с фото.

დიდი ქართველი მეცნიერი. ი. ბერიტაშვილი — ნიუ-იორკის მეცნიერებათა აკადემიის საპატიო წევრი. — კომუნისტი, 1960, 4/1, № 2, გვ. 3, პორტრ.

Крупный грузинский ученый. И. Бериташвили. — почетный член Нью-Йоркской Академии наук. — Комунисти, 1960, 4/1, № 2, с. 3, с портр.

მაჭავარიანი ვლ. ჩვენი დიდი მეცნიერი. — ლიტ. გაზეთი, 1960, 2/1, № 2, გვ. 2, ფოტოსურათით.

Мачавариани Вл. Наш великий ученый. — Литературиლი газети, 1960, 2/I, № 2, с. 2, с портр.

მელითაური მ. დიდი მეცნიერის ლაბორატორიაში. — დროშა, 1960, № 3, გვ. 10, პორტრ.

Мелитаури М. В лаборатории большого ученого. — Дроша, 1960, № 3, с. 10, с портр.

ძიძიშვილი ნ. ქართული ფიზიოლოგიის დედაბოძი. (ი. ბერიტაშვილის დაბადების 75 წლის შესრულების გამო). — მნათობი, 1960, № 2, გვ. 157—163.

Дзидзишвили Н. Основоположник грузинской физиологии. (К 75-летию со дня рождения И. Бериташвили). — მნათობი, 1960, № 2, с. 157—163.

В знак признания заслуг советского ученого. (По поводу избрания И. С. Бериташвили почетным членом Нью-Йоркской Академии наук). — Известия, 1960, 5/1, № 3, с. 1.

Прославленный ученый. (К 75-летию со дня рождения академика И. С. Бериташвили). — Кутайсская Правда, 1960, 16/1.

Церетели К. Шестое чувство. (Мир интеллигентного человека). — Известия, 1960, 30/IV, № 94, с. 4.

Чествование академика И. С. Бериташвили. (К 75-летию со дня рождения). — Вестник Академии наук СССР, 1960, № 3, с. 96—97; — Мед. работник, 1960, 18/III, № 23, с. 3.

Юбилей академика И. С. Бериташвили. — Заря Востока, 1960, 5/1, № 3, с. 3.

Ениколопов И. Гордость грузинской науки. — Советакан Врастан, 1960, 5/1, № 2, с. 3, с портр. (на армянском яз.).

1961

Дзидзишвили Н. Иванэ Бериташвили. — В кн.: Грузии сыны. — М., «Молодая гвардия», 1961, (Жизнь замечательных людей, серия биографий, вып. 2), с. 596—614.

Черкезишвили О. Смелость мысли. (О научной деятельности академика И. С. Бериташвили). — Вечерний Тбилиси, 1961, 30/XI, № 277, с. 2, с портр.

1962

ძიძიშვილი ნ. ივანე ბერიტაშვილი, — თბილისი, „ნაკადული“, 1962, (ჩვენი სახელოვანი თანამედროვენი), — 90 გვ., პორტრ.

Дзидзишвили Н. Иванэ Бериташвили. — Тбилиси, «Накадули», 1962 (Наши прославленные современники), 90 с., 1 вкл. л. портр.

ძიძიშვილი ნ. მეცნიერის დიდი მონაპოვარი. (აკად. ი. ბერიტაშვილის მონოგრაფიების ლენინურ პრემიაზე წარდგენის გამო). — კომუნისტი, 1962, 7/II, № 32, გვ. 3, პორტრ. და ფოტოსურათები.

Дзидзишвили Н. Большие достижения ученого. (По поводу представления монографий академика И. С. Бе-

რიტაშვილი ნა ლენინსკი პრემია). — *კომუნისტი*, 1962, 7/II, № 32, ს. 3, ს პორტრ. ი ფოტო.

ნარიკაშვილი ს. *პლოდო პოლუვეკოვოვო ტრუდოვო*. (ო პრედსტავლენი ნა ლენინსკი პრემია მონოგრაფიი აკადემიკა ი. ს. ბერიტაშვილი). — *ზარია ვოსტოკა*, 1962, 13/II, № 36, ს. 3.

პრემია გრუზინსკო მუჩენო მუ. (პრემია იმ. ი. მ. სეჩენოვა აკადემიკუ ი. ს. ბერიტაშვილი). — *ზარია ვოსტოკა*, 1962, 7/XII, № 285, ს. 4,

1963

გვაზავა-სანაძე ლ. დიდი მეცნიერი. (საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატობის კანდიდატები). — *კომუნისტი*, 1963, 5/III, № 54, გვ. 3, პორტრ.

გვაზავა-სანაძე ლ. *Большой ученый*. (კანდიდატო ვ დეპუტატო ვერხოვნო სოვეტა გრუზინსკოი სსრ). — *კომუნისტი*, 1963, 5/III, № 54, ს. 3, ს პორტრ.

იცნობს მთელი მსოფლიო. (ივანე ბერიტაშვილის შრომების შესახებ საბჭოთა და საზღვარგარეთელ მეცნიერთა ზოგიერთი აზრი). — თბილისის უნივერსიტეტი, 1963, 4/IV, № 10, გვ. 2.

Его знает весь мир. (Некоторые высказывания советских и зарубежных ученых о работах И. Бериташвили). — *Тбилисис უნივერსიტეტი*, 1963, 4/IV, № 10, ს. 2.

ნუცუბიძე მ. ქართული ფიზიოლოგიის მამამთავარი. (ხალხის კანდიდატები). — თბილისი, 1963, 14/III, № 62, გვ. 1, პორტრ.

ნუცუბიძე მ. *Основоположник грузинской физиологии*. (კანდიდატო ნაროდა). — *თბილისი*, 1963, 14/III, № 62, ს. 1, ს პორტრ.

Перед избирателями — ученый и гражданин. (И. С. Бериташвили — депутат Верховного Совета Грузинской ССР). — *Вечерний Тбилисისი*, 1963, 12/III, № 60, ს. 1, ს ფოტო.

1964

ბრძანებულება სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა აკადემიკოს ივანე ბერიტაშვილისათვის სოციალისტური შრომის გმირის წოდების მინიჭების შესახებ. — *კომუნისტი*, 1964,

29/XII, № 306, გვ. 1; — თბილისი, 1964, 29/XII, № 306, გვ. 1, პორტრ.

Указ Президиума Верховного Совета СССР о присвоении звания Героя Социалистического Труда академику И. С. Бериташвили. — Комунисти, 1964, 29/XII, № 306, с. 1; Тбилиси, 1964, 29/XII, № 306, с. 1.

გოცირიძე ა. ღვაწლმოსილი მეცნიერი. — ქუთაისი, 1964, 29/XII, № 254, გვ. 3. პორტრ.

Гоциридзе А. Заслуженный ученый. — Кутаиси, 1964, 29/XII, № 254, с. 3, с портр.

ნარიკაშვილი ს. ივანე სოლომონის ძე ბერიტაშვილი. (დაბადების 80 წლისთავი). — მეცნიერება და ტექნიკა, 1964, № 12, გვ. 5—8.

Нарикашвили С. Иван Соломонович Бериташвили. (К 80-летию со дня рождения). — Мецნიერება და техника, 1964, № 12, с. 5—8.

ნარიკაშვილი ს. მეცნიერის სახელოვანი გზა. — კომუნისტი, 1964, 29/XII, № 303, გვ. 3.

Нарикашвили С. Славный путь ученого. — Комунисти, 1964, 29/XII, № 303, с. 3.

ორჯონიკიძე ც., ნარიკაშვილი ს. დიდი მეცნიერი და პედაგოგი. აკადემიკოს ი. ბერიტაშვილის დაბადების 80 და სამეცნიერო-პედაგოგ. მღვწეობის 55 წლისთავი. სკოლა და ცხოვრება, 1964, № 12, გვ. 62—64.

Орджоникидзе Ц., Нарикашвили С. Большой ученый и педагог. (80-летие со дня рождения и 55-летие научно-педагогической деятельности акад. И. Бериташвили). Скола და ცხოვრება, 1964, № 12, с. 62—64.

В поисках научной истины. (Над чем работают ученые. Интервью с академиком И. С. Бериташвили). Вечерний Тбилиси, 1964, 29/XII, № 306, с. 2, с портр.

Мамаладзе И., Черняев М. Корифей биологической науки. — Заря Востока, 1964, 30/XII, № 305, с. 3, с портр.

Указ Президиума Верховного Совета о присвоении звания Героя Социалистического Труда академику Бериташвили И. С. — Заря Востока, 1964, 29/XII, № 304, с. 1.

1965

აივაზაშვილი ი. დიდი მეცნიერი. (ი. ს. ბერიტაშვილის 80 წლისთავის გამო). — ახ. კომუნისტი, 1965, 24/IV, № 49, გვ. 2.

Айвазашвили И. Большой ученый. (К 80-летию со дня рождения И. Бериташвили). — Ахалгазрда комунисти. 1965, 24/IV, № 49, с. 2.

აკადემიკოს ი. ს. ბერიტაშვილს. (საქ. კპ ცენტრ. კომიტეტის, საქ. სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა და საქ. სსრ მინისტრთა საბჭოს მისალმება დაბადების 80 წლის და სამეცნიერო მოღვაწეობის 55 წლისთავთან დაკავშირებით). — კომუნისტი, 1965, 25/IV, № 97, გვ. 1; — თბილისი, 1965, 26/IV, № 97, გვ. 1; — ახ. კომუნისტი, 1965, 27/IV, № 50, გვ. 1; — სახ. განათლება, 1965, 28/IV, № 17, გვ. 1.

Академику И. С. Бериташвили. (Приветствие ЦК КП Груз. ССР, Президиума Верховного Совета Груз. ССР и Совета Министров Груз. ССР в связи с 80-летием со дня рождения и 55-летием научной деятельности). — Комунисти, 1965, 25/IV, № 97, с. 1; Тбилиси, 1965, 26/IV, № 97, с. 1; Ахалгазрда комунисти, 1965, 27/IV, № 50, с. 1; — Сахалхо განათლება, 1965, 28/IV, № 17, с. 1.

ბექაია გ. საბჭოთა ფიზიოლოგიის ბერძუხა. (ივანე ბერიტაშვილის დაბადების 80 წლისთავი). თბილისი, 1965, 24/IV, № 96, გვ. 1, პორტრ.

Бекая Г. Патриарх советской физиологии. (К 80-летию со дня рождения И. С. Бериташвили). — Тбилиси, 1965, 24/IV, № 96, с. 1, с портр.

გოგავა მ. სასიქადულო მამულიშვილი. (აკად. ი. ბერიტაშვილის დაბადების 80 წლისთავის გამო). — თბილისის უნივერსიტეტი, 1965, 8/1, № 2, გვ. 2, პორტრ.

Гогава М. Прославленный сын родины. (К 80-летию со дня рождения акад. И. Бериташвили). — Тбилисის უნივერსიტეტი, 1965, 8/1, № 2, с. 2.

გულითადი მილოცვები. (ი. ბერიტაშვილის დაბადების 80 წლისთავის გამო):

შრომით მოხვეჭილი დიდება (ულოცავენ: მოსკოვის მ. ვ. ლომონოსოვის სახ. უნ-ტის რექტორი პეტროვსკი, აკადემიკოსები — კაპიცა, ოპარინი, პარინი; იუნესკო; კოლუმბიის უნ-ტის პროფ. პურპურა და ინგლისიდან ლორდი ედრიანი).

ფიზიოლოგიის კორიფე. (ხელს აწერენ: კელდიში, სემინოვი და სხვ.). — კომუნისტი, 1965, 24/IV, № 96, გვ. 3.

Сердечные поздравления. (К 80-летию со дня рождения И. Бериташвили).

Слава, добытая трудом. (Поздравляют: Петровский, ректор Моск. ун-та им. М. В. Ломоносова; академики — Капица, Опарин, Парин; ЮНЕСКО; проф. Колумбийского ун-та Пурпура, из Англии — Лорд Эдриан).

Корифей физиологии. (Подписи: Келдыш, Семенов и др.) — Комунисти, 1965, 24/IV, № 96, с. 3.

მეცნიერის გმირობა. აკად. ი. ბერიტაშვილეს დაბადების 80 წლისთავისა და მეცნიერული, პედაგოგიური და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის 55 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო სხდომა). — კომუნისტი, 1965, 25/IV, № 97, გვ. 1; — თბილისი, 1965, 26/IV, № 97, გვ. 1. — სახ. განათლება, 1965, 28/IV, № 17, გვ. 1, პორტრ.

Геройство ученого. (Научное заседание, посвящ. 80-летию со дня рождения и 55-летию научной, педагогич. и общественной деятельности акад. И. С. Бериташвили). — Комунисти, 1965, 25/IV, № 97, с. 1; — Тбилиси, 1965, 26/IV, № 97, с. 1; — Сахалхо ганатлеба, 1965, 28/IV, № 17, с. 1, с портр.

მოსკოვ ვ. დიდი მეცნიერი და მოქალაქე. სახელოვანი ობილარი. ივანე ბერიტაშვილის დაბადების 80 წლისთავი. — კომუნისტი, 1965, 24/IV, № 96, გვ. 3, პორტრ.

Мосидзе В. Масптый ученый и гражданин. Глубоко-чтимый юбиляр. — Комунисти, 1965, 24/IV, № 96, с. 3, с портр.

სვანიძე ბ. დიდი მეცნიერი და მოქალაქე მის მშობლიურ სოფელში. (აკად. ი. ბერიტაშვილის დაბადების 80 წლისთავის გამო). — კომუნისტი, 1965, 24/IV, № 96, გვ. 3.

Сванидзе Б. Большой ученый и гражданин в своей родной деревне. (80-летие со дня рождения акад. И. Бериташвили). — Комунисти, 1965, 24/IV, № 96, с. 3.

ძიება, სწრაფვა, შეუპოვრობა. (ჩვენი ინტერვიუ). — კომუნისტი, 1965, 24/IV, № 96, გვ. 3.

Поиск, стремление, упорство. — Комунисти, 1965, 24/IV, № 96, с. 3.

Абашидзе Ираклий. От всей души. (Выдающийся физиолог. К 80-летию со дня рождения И. С. Бериташвили). — Вечерний Тбилиси, 1965, 24/IV, № 96, с. 3.

Академик И. С. Бериташвили — Герой Социалистического Труда. — Вестн. АН СССР, 1965, № 3, с. 151—152., с портр.

Академику И. С. Бериташвили. (Приветствие ЦК КП Грузии, Президиума Верховного Совета Груз. ССР и Совета Министров Груз. ССР по поводу 80-летия со дня рождения и 55-летия научно-педагогической и общественной деятельности). — Заря Востока, 1965, 25/IV, № 97, с. 1.

Гвелესიანი С. Подвиг ученого (Выдающийся физиолог. К 80-летию со дня рождения И. С. Бериташвили). — Вечерний Тбилиси, 1965, 24/IV, № 96, с. 2, с портр.

Журнал высшей нервной деятельности им. И. П. Павлова, 1965, т. 15, вып. 6, с. 963—1144, I вкл. л. портр. (Номер, посвященный И. С. Бериташвили в связи с его 80-летием).

Иван Соломонович Бериташвили. (К 80-летию со дня рождения). — Физиол. ж. СССР, т. 51, № 1, с. 3—8, I вкл. л. портр.

Коринтели И. Славно прожитые 80 лет. (О И. С. Бериташвили). — Молодежь Грузии, 1965, 1/1, № 1, с. 2.

Мамаладзе И., Черняев М. Дерзание, поиск, эксперимент. (К 80-летию со дня рождения И. С. Бериташвили). — Заря Востока, 1965, 24/IV, № 96, с. 3.

Мухелишвили Н. Огромный вклад в отечественную науку. (Выдающийся физиолог. К 80-летию со дня рождения И. С. Бериташвили). — Вечерний Тбилиси, 1965, 24/IV, № 96, с. 2.

Нарикашвили С., Ройтбак А. Корифей биологической науки. (К 80-летию со дня рождения акад. И. С. Бериташвили). — Заря Востока, 1965, 24/IV, № 96, с. 3, с портр.

Продолжайте удивлять мир! (Выдержки из поздравительных писем и телеграмм по поводу 80-летия со дня рождения акад. И. С. Бериташвили). — Молодежь Грузии, 1965, 24/IV, № 49, с. 4—5.

Рижинашвили Р. С. Энтузиазм, труд и подвиг. — Молодежь Грузии, 1965, 24/IV, № 49, с. 4—5.

Румынский ученый о школе академика И. С. Бериташвили, — Заря Востока, 1965, 7/II, № 31, с. 4.

Ученый с мировым именем. (К 80-летию со дня рождения акад. И. С. Бериташвили. Отзывы В. В. Парина, Д. С. Воронцова, Давида Ллойда, Герберта Г. Джаспера и К. С. Лешли). — Заря Востока, 1965, 24/IV, № 96, с. 3.

Физиологический журнал СССР им. И. М. Сеченова, 1965, т. 51, № 1, 148 с. 1 вкл. л. портр. (Номер, посвящ. 80-летию со дня рождения И. С. Бериташвили).

Харадзе Е. Живой пример. (Выдающийся физиолог. К 80-летию со дня рождения И. С. Бериташвили). — Вечерний Тбилиси, 1965, 24/IV, № 96, с. 2.

«Цепная реакция чувств». (Из выступления проф. С. П. Нарикашвили в Институте физиологии АН ГССР по поводу 80-летия со дня рождения акад. И. С. Бериташвили). — Молодежь Грузии, 1965, 24/IV, № 49, с. 4—5.

1966

Нарикашвили С. Поступь в неизведанное. (Их трудом жовалась победа. О научной деятельности И. С. Бериташвили). — Заря Востока, 1966, 3/XI, № 254, с. 2, с портр.

Beritashvili, Ivane.—The International Who's Who, 29th ed. London, Europa Publication, Ltd., 1965-1966, p. 98.

Roitbak A.I. Jubilee meeting dedicated to the eightieth anniversary of I.S.Beritashvili's birthday.—IBRO Bulletin, 1966, vol. 6, N 3/4, p. 19.

1967

Мировое признание. (В США вышла книга И. С. Бериташвили «Нервные механизмы поведения высших позвоночных животных»). — Заря Востока, 1967, 29/XII, № 254, с. 3.

Хромченко М. Сегодня я немного задержусь. — Огонек, 1967, № 21, с. 10—11, с портр.

1968

(აკადემიკოს ი. ბერიტაშვილზე). — სახ. განათლება, 1968, 28/II, № 9, გვ. 2, ფოტოსურათით.

(О академике И. С. Бериташвили). — Сахалхо ганатლება, 1968, 28/II, № 9, с. 2, с фото.

ჯორბენაძე ს. აკადემიკოსი ივანე ბერიტაშვილის საზოგადოებრივი მოღვაწეობიდან. — მნათობი, 1968, № 9, გვ. 65—70.

Джорбенадзе С. Из общественной деятельности академика И. С. Бериташвили. — Мнათობი, 1968, № 9, с. 65—70.

Иван Соломонович Бериташвили. — В кн.: Наука и человечество. М., «Знание», 1968, с. 24, с портр.

1969

გორდუღაძე ჯ. ქართული ფიზიოლოგიური მეცნიერების მედროზე. — ახალგაზრდა ჟურნალისტი, 1969, № 6, გვ. 5, პორტრ.

Гордуღაძე Дж. Знаменосец пружинской физиологической науки. — Ахалгазრда журналисти, 1969, № 6, с. 5, с портр.

Амбарова Т. Отодвигая горизонт. Очерки об ученых. (Навстречу Ленинским дням грузинской науки в Москве). — Заря Востока, 1969, 10/IX, № 210, с. 3, с портр.

1970

აივაზაშვილი ი. მეცნიერების სამსახურში. (ი. ბერიტაშვილის დაბადების 85 წლისთავის გამო). — ახ. კომუნისტი, 1970, 13/II, № 5, გ. 3, პორტრ.

Айвазашвили И. На службе науки. (К 85-летию со дня рождения И. Бериташвили). — Ахалгазрда комунисти, 1970, 13/II, № 5, с. 3, с портр.

ბაკურაძე ა. ჩვენი მეცნიერების სიამაყე. (ი. ბერიტაშვილის დაბადების 85 წლისთავის გამო). — კომუნისტი, 1970, 10/I, № 7, გვ. 3, პორტრ.

Бакурадзе А. Гордость нашей науки. (К 85-летию со

дня рождения И. С. Бериташвили). — Коммунисти, 1970, 10/1, № 7, с. 3, с портр.

ბ რ ე გ ა ძ ე ა. დიდი მეცნიერი და მასწავლებელი. (ი. ბერიტაშვილის დაბადების 85 წლისთავის გამო). — თბილისის უნივერსიტეტი, 1970, 20/II, № 5, გვ. 2, პორტრ.

Брегадзе А. Большой ученый и педагог. (К 85-летию со дня рождения И. Бериташвили). — Тбилисис университети, 1970, 20/II, № 5, с. 2, с портр.

მ უ ს ხ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი ნ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის პრეზიდიუმის დავალებით). ქართული ფიზიოლოგიური სკოლის ფუძემდებელი. — სოფლის ცხოვრება, 1970, 11/1, № 8, გვ. 3, პორტრ.

Мусхелишвили Н. (По поручению Президиума Академии наук Груз. ССР). Основоположник грузинской физиологической школы. — Соплис цховრება, 1970, 11/1, № 8, с. 3, с портр.

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმისაგან. მისალმება. (აკადემიკოს ი. ბერიტაშვილის დაბადების 85 წლისთავის გამო). — კომუნისტი, 1970, 10/1, № 7, გვ. 3, პორტრ.; თბილისი, 1970, № 7, გვ. 1.

От Президиума Академии наук Груз. ССР. Приветствие. (К 85-летию со дня рождения акад. И. Бериташвили). — Коммунисти, 1970, 10/1, № 7, с. 3; с портр.; — Тбилиსი, 1970, 10/1, № 7, с. 1.

ძ ი დ ი შ ვ ი ლ ი ნ. აკადემიკოსი ივანე ბერიტაშვილი. — სამშობლო, 1970, 26/VI № 12, გვ. 2.

Дзидзишвили Н. Академик Иванэ Бериташвили. — Самшობლო, 1970, 26/VI, № 12, с. 2.

Бериташвили (Беритов) Иван Соломонович. — БСЭ, изд. 3, т. 3, 1970, с. 235—236, с портр.

Гогличидзе О. Строки из писем. (К 85-летию со дня рождения И. С. Бериташвили). — Вечерний Тбилиსი, 1970, 10/1, № 7, с. 2.

Дзидзишвили Н. Основоположник грузинской школы физиологов. (К 85-летию со дня рождения акад. И. С. Бериташвили). — Заря Востока, 1970, 10/1, № 7, с. 3, с портр. и фото.

Микеладзе А. Труд вдохновенный, творческий. (К 85-летию со дня рождения И. С. Бериташвили). — Вечерний Тбилиси, 1970, 10/1, № 7, с. 3, с портр.

От имени трех поколений. (Приветствие академику И. С. Бериташвили по случаю 85-летия со дня рождения: А. Бакурадзе, Т. Натишвили, Н. Дзидзишвили, А. Ройтбак, А. Брегадзе). — Вечерний Тбилиси, 1970, 10/1, № 7, с. 3.

От Президиума Академии наук Грузинской ССР. (Приветствие по случаю 85-летия со дня рождения акад. И. С. Бериташвили). — Заря Востока, 1970, 10/1, № 7, с. 3.

Поздравляют коллеги. (В связи с 85-летием со дня рождения И. С. Бериташвили. Подписи: Кометиани П. А., акад. АН ГССР; Айвазашвили И.). — Заря Востока, 1970, 10/1, № 7, с. 3.

Слова признания. (Подписи: С. Каффлер, Э. Д. Эдриан, Дж. Моруцци). — Заря Востока, 1970, 10/1, № 7, с. 3.

Ройтбак А. И. Выдающийся ученый. (К 85-летию со дня рождения И. С. Бериташвили). — Советакан Врастан, 1970, 10/1, № 4, с. 3, с портр. На арм. яз.

Iwan Solomonowitsch Beritaschwili.—In: Wissenschaft und Menschheit. Bd. 6, S. 32, с портр. Urania-Verlag, Leipzig-Jena-Berlin, 1970. Перевод с русск., см. с. 113, 1968 г.

1971

Гвелесиани С. Подвиг ученого. — В кн.: Гвелесиани С. Жизнь в науке. Штрихи и портреты. Тбилиси, «Мерани», 1971, с. 13—18.

Хромченко М. Академик трех академий. — Наука и жизнь, 1971, № 3, с. 75—82, с портр. и иллюстр.; № 4, с. 80—88, с иллюстр.

1972

მორიჯანაშვილი შ. მე საბჭოთა ქვეყნის მოქალაქე ვარ. (აკად. ი. ბერიტაშვილზე და სხვ.). — თბილისი, 1972, 21/XII, № 297, გვ. 2, პორტრ.

Мириджанашвили Ш. Я гражданин Советской страны. (О акад. И. Бериташвили и др.). — Тбилиси, 1972, 21/XII, № 297, с. 2, с портр.

შეყილაძე გ. აკადემიკოსი ი. ბერიტაშვილის ერთი ჩვეულებრივი დღე. (დიდი მეცნიერები — ჩვენი თანამედროვენი). — თბილისის უნივერსიტეტი, 1973, 6/IV, № 13, გვ. 3, ფოტოსურათებით.

Шекиладзе Г. Обычный день академика И. Бериташвили. — Тбилисис университети, 1973, 6/IV, № 13, с. 3, с фото.

1974

В тесном контакте с большой академией. (Генеральный штаб советской науки. Сегодня общественность Грузии отмечает 250-летие Академии наук СССР). — Вечерний Тбилиси, 1974, 27/V, № 121, с. 2, с портр.

Beritashvili, Ivan Solomonovich.—The International Who's Who, 37th ed. London, Europa Publication, Ltd., 1973/74.

1975

ბაკურაძე ა. დიდი მეცნიერული მემკვიდრეობა (ი. ბერიტაშვილის 90 წლისთავის გამო). კომუნისტი, 1975, 28/IX, № 228, გვ. 3, პორტრ.

Бакурадзе А. Большое научное наследие. (К 90-летию И. Бериташвили). Комунисти, 1975, 28/IX, № 228, с. 3, с портр.

გამოჩენილი ფიზიოლოგის პატივსაცემად (კონფერენცია, მიძღვნილი აკადემიკოს ივანე ბერიტაშვილის დაბადების 90 წლისთავისადმი). კომუნისტი, 1975, 16/IV, № 89, გვ. 4.

В честь выдающегося физиолога. (Конференция, посвященная 90-летию со дня рождения академика И. С. Бериташвили). Комунисти, 1975, 16/IV, № 89, с. 4.

ივანე სოლომონის ძე ბერიტაშვილი. Иван Соломонович Бериташвили.—საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოაზბე (Сообщения АН ГССР), 1975, ტ. 78, № 1, გვ. 236—237). (На груз. и русск. яз.).

კრეპსი ე. წარუშლელი კვალი. (უდიდესი და უზუცესი. ი. ბერიტაშვილის 90 წლისთავის გამო). — კომუნისტი, 1975, 28/IX, № 228, გვ. 3.

Крепс Е. Неизгладимый след. (Великий и старейший). — Комунисти, 1975, 28/IX, № 228, с. 3.

თავის ტვინის მოქმედების მექანიზმები. შრომათა კრებული; მიძღვნილი ივანე ბერიტაშვილის დაბადებიდან 90 წლისთავისადმი. თბილისი, „მეცნიერება“, 1975 წ. გვ. 530, პორტრ.; სურ. ბიბლიოგრ. ყოველი სტატიის შემდეგ.

Механизмы деятельности головного мозга. Сборник трудов посвященный 90-летию со дня рождения Ивана Соломоновича Бериташвили. Тбилиси, «Мецниереба», 1975. 530 с., с портр., рис. Библиогр. после каждой статьи.

მაჭავარიანი ვლ. უდიდესი მეცნიერი, მკვლევარი. ფურცლები მოგონებიდან. — ლიტ. საქართველო, 1975, 10/1 № 2, გვ. 4, პორტრ.

Ма ч а в а р и а н и Вл. Крупнейший ученый. Страницы из воспоминаний. — Литератури сакарთველო, 1975, 10/1, № 2, с. 4, с портр.

მეცნიერთა მიერ გამოთქმული აზრი ი. ბერიტაშვილის შესახებ. (ე. ფიშერი, ამერიკელი ფიზიოლოგი; აკად. ვ. ჩერნიგოვსკი, ლენინგრადი; ჰ. ტუგე, იაპონელი მეცნიერი). — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1975, 14/X, № 123, გვ. 3.

Высказывания ученых о И. Бериташвили. (Э. Фишер, американский физиолог; академик В. Черниговский, Ленинград; Х. Туге, японский ученый). — Ахалгазрда комунисти, 1975, 14/X, № 123, с. 3.

მოსიძე ვ. გამოჩენილი მეცნიერი. აკადემიკოს ი. ბერიტაშვილის დაბადების 90 წლისთავი. — თბილისი, 1975, 27/IX, № 227, გვ. 3, პორტრ.

М о с и д з е В. Выдающийся ученый. 90-летие со дня рождения акад. И. Бериташвили. — Тбилиси, 1975, 27/IX, № 227, с. 3, с портр.

მსოფლიოს მეცნიერთა სიტყვა. (აკად. ი. ბერიტაშვილის შესახებ: ლორდ ე. ედრიანის (კემბრიჯი, ინგლისი), ემილ აბდერჰალდენის (ჰალე, გერმ.), პაულ გოფმანის (ფრაიბურგი, გერმ.), ფრიც ბუხტალის (კოპენჰაგენი, დანია), ფ. ბრემერის (ბრიუსელი, ბელგია), ფრიც ვერცარის (ბაზელი, შვეიცარია), იან ბურეშის (პრაღა, ჩეხოსლოვაკია), ს. რანსონის (ჩიკაგო, აშშ). — კომუნისტი, 1975, 28/IX, № 228, გვ. 3.

Слово ученых мира. (О академике И. Бериташвили: Лорда Е. Эдриана (Кембридж, Англия), Э. Абдергальдена (Гал-

ლე, ГДР), П. Гофмана (Фрайбург, ФРГ), Ф. Бухталя (Копенгаген, Дания), Ф. Бремера (Брюссель, Бельгия), Ф. Верцара (Базель, Швейцария), Я. Буреша (Прага, Чехословакия), С. Рансона (Чикаго, США). — Комунисти, 1975, 28/IX, № 228, с. 3.

ნათიშვილი თ. ქართული ფიზიოლოგიის დედაბოძი. (ივანე ბერიტაშვილის დაბადების 90 წლისთავი). — თბილისის უნივერსიტეტი, 1975, 26/IX, № 27, გვ. 2.

ნათიშვილი Т. Основоположник пружинской физиологии (90-летие со дня рождения Ивана Бериташвили). — Тбилисის უნივერსიტეტი, 1975, 26/IX, № 27, с. 2.

სერკოვი ვ. ჩვენშიც აღზარდა. (უდიდესი და უხუცესი). — კომუნისტი, 1975, 28/IX, № 228, გვ. 3.

Серков Ф. И у нас воспитал. (Великий и старейший). — Комунисти, 1975, 28/IX, № 228, с. 3.

სიხარულიძე ნ. დიდი მეცნიერი და მამულიშვილი. — ახ. კომუნისტი, 1975, 7/1, № 3, გვ. 3.

Сихарулидзе Н. Большой ученый и патриот. — Ахалгазда комунисти, 1975, 7/1, № 3, с. 3.

ქაშაკაშვილი რ. ქართული ფიზიოლოგიური სკოლის ფუძემდებელი. მეცნიერება და ტექნიკა, 1975, № 1, გვ. 20—23.

Кашакашвили Р. Основоположник грузинской физиологической школы. — Мецნიერება და ტექნიკა, 1975, № 1, с. 20—23.

ძიძიშვილი ქუჩი. ქართული ფიზიოლოგიის დედაბოძი. — თბილისი, „მეცნიერება“, 1975, 95 გვ., I ფ. პორტრ. და ფოტოსურათებით.

Дзидзишвили Куджи. Основоположник грузинской физиологии. — Тბილისი, «Мецნიერება», 1975, 95 ს., 1 ლ. პორტრ. და ფოტო.

Адресат — Институт физиологии. (Из писем и телеграмм зарубежных ученых: проф. Парвса (Великобритания), Сентаготан (Венгрия), Лорда Д. Е. Эдриана (Кембридж, Англия), Эйди (Лос-Анжелес, США), В. Пенфильда (Канада), С. А. Корсона (Университет Огайо, США). — Заря Востока, 1975, 28/IX, № 228, с. 3.

Академик И. С. Бериташвили. — Нейрофизиология (Киев), 1975, т. 7, № 1, с. 103, с портр.

Амбарова Т. Следуя дальше. (К 90-летию И. С. Бериташвили). — Заря Востока, 1975, 28/IX, № 228, с. 3.

Иван Соломонович Бериташвили. — Физиол. ж. СССР, 1975, т. 61, № 3, с. 471—472, с портр.

Великий труженик (К 90-летию со дня рождения И. С. Бериташвили). Заря Востока, 1975, 28/IX, № 228, с. 3.

Высокий авторитет «Гагрских бесед». (Приведен отрывок из выступления И. С. Бериташвили). (К 90-летию со дня рождения И. С. Бериташвили). — Заря Востока, 1975, 28/IX, № 228, с. 3.

Каждое новое исследование... (О И. С. Бериташвили). — Заря Востока, 1975, 28/IX, № 228, с. 3, с фото.

Мосидзе В. М. Одна из важнейших проблем исследования. (К 90-летию со дня рождения И. С. Бериташвили). — Вечерний Тбилиси, 1975, 27/IX, № 227, с. 3, с портр.

Патриарх советской физиологии. (Письма В. Черниговского, В. Русинова, П. Костюка) по поводу 90-летия И. С. Бериташвили). — Заря Востока, 1975, 28/IX, № 228, с. 3.

Ройтбак А. Вся жизнь — в науке. (К 90-летию со дня рождения И. С. Бериташвили). — Вечерний Тбилиси, 1975, 27/IX, № 227, с. 3.

Сегодняшний день института (По поводу 90-летия со дня рождения И. С. Бериташвили). — Вечерний Тбилиси, 1975, 27/IX, № 227, с. 3.

Старейшина советской физиологии. 90-летие со дня рождения акад. И. С. Бериташвили. — Вечерний Тбилиси, 1975, 27/IX, № 227, с. 3.

Хананашвили М. Ученый, гражданин, патриот. (К 90-летию со дня рождения И. С. Бериташвили). — Заря Востока, 1975, 28/IX, № 228, с. 3.

Хроника событий. (О И. С. Бериташвили по поводу 90-летия со дня рождения). — Вечерний Тбилиси, 1975, 27/IX, № 227, с. 3.

Эстафета принята. (Письма И. Векуа и В. Окуджава, С. Хечинашвили, А. Ройтбака, А. Бакурадзе, А. Брегадзе), по поводу 90-летия со дня рождения И. С. Бериташвили). — Заря Востока, 1975, 28/IX, № 228, с. 3.

აკადემიკოს ივანე ბერიტაშვილის დაკრძალვა. — კომუნისტი, 1975, 5/1, № 4, გვ. 3; — ახ. კომუნისტი, 1975, 7/1, № 3, გვ. 3; — სამშობლო, 1975, იანვარი, № 1, გვ. 3; — თბილისის უნივერსიტეტი, 1975, 10/1, № 2, გვ. 3.

Похороны академика Иванэ Бериташвили. — Комунисти, 1975, 5/1, № 4, с. 3; — Ахалгазда комунисти, 1975, 7/1, № 3, с. 3; — Самшобло, 1975, Январь, № 1, с. 3; — Тбилисის университети, 1975, 10/1, № 2, с. 3.

აკადემიკოსი ივანე ბერიტაშვილი (ნეკროლოგი 1885—1974). — კომუნისტი, 1975, 3/1, № 2 გვ. 3, პორტრ.; — თბილისი, 1975, 3/1, № 2, გვ. 3, პორტრ.; — ახ. კომუნისტი, 1975, 4/1, № 2, გვ. 3; პორტრ. — ნორჩი ლენინელი, 1975, 10/1, № 2, გვ. 2, პორტრ.;

Академик Иванэ Бериташвили. (Некролог 1885—1974). — Комунисти, 1975, 3/1, № 2, с. 3, с портр.; — Тбилиси, 1975, 3/1, с. 3, с портр.; — Ахалгазда комунисти, 1975, 4/1, № 2, с. 3, с портр.; — Норчи ленинели, 1975, 10/1, № 2, с. 2, с портр.

ბაკურაძე ა. (გამოსათხოვარი). — სამშობლო, 1975, იანვარი, № 1, გვ. 3.

Бакурадзе А. (Прощальное слово). — Самшобло, 1975, Январь, № 1, с. 3.

ბაკურაძე ა. გამოსათხოვარი. ქართული ფიზიოლოგიური სკოლის მამამთავარი. — თბილისი, 1975, 4/1, № 3, გვ. 3.

Бакурадзе А. Прощальное слово. Основоположник грузинской физиологической школы. Тбилиси, 1975, 4/1, № 3, с. 3.

ბუთხუზის უსაზღვროდ გულისხმიერი. (იგონებენ მასწავლებელს, მეგობარს). კომუნისტი, 1975, 28/IX, № 228, გვ. 3.

Бутхуви С. Безгранично чуткий. (Вспоминают учителя, друга). Комунисти, 1975, 28/IX, № 228, с. 3.

დიდი მეცნიერის უკანასკნელი სიტყვა. კომუნისტი, 1975, 3/1, № 2, გვ. 3, პორტრ., თბილისი, 1975 3/1, № 2, გვ. 3, პორტრ.

Последние слова большого ученого. Комунисти, 1975, 3/1, № 2, с. 3, с портр.; Тбилиси, 1975, 3/1, № 2, с. 3, с портр.

დიდი მეცნიერის ხსოვნას.

ე. კრეპსი. უდიდესი და უხუცესი. —

ვლ. ჩერნიგოვსკი. შესანიშნავი მეცნიერი და მოქალაქე.

ვ. ამბარცუმიანი. შესანიშნავი მეცნიერი და მოქალაქე.

ნ. მუსხელიშვილი. გამოჩენილი ფიზიოლოგი.

ი. ვეკუა. სამარადისო ძეგლი.

— კომუნისტი, 1975, 4/1, № 3, გვ. 3, ფოტოსურათით.

Памяти большого ученого.

Е. Крепс. Крупнейший и старейший.

Вл. Черниговский. Замечательный ученый и гражданин.

В. Амбарцумян. Замечательный ученый и гражданин.

Н. Мухелишвили. Выдающийся физиолог.

И. Векуа. Вечный памятник.

Комунисти, 1975, 4/1, № 3, с. 3, с фото.

ივანე სოლომონის ძე ბერიტაშვილი (ნეკროლოგი), 1885—1974) — კომუნისტი, 1975, 4/1, № 3, გვ. 3; — ახ. კომუნისტი, 1975, 7/1, № 3, გვ. 3; — სოფლის ცხოვრება, 1975, 5/1, № 4, გვ. 3, პორტრ.; — სამშობლო, 1975, იანვარი, № 1, გვ. 3, პორტრ.; — თბილისის უნივერსიტეტი, 1975, 10/1, № 2, გვ. 3, პორტრ.

Иван Соломонович Бериташвили (Некролог, 1885—1974). — Комунисти, 1975, 4/1, № 3, с. 3; — Ахалгазда комунисти, 1975, 7/1, № 3, с. 3; — Соплис цховреба, 1975, 5/1, № 4, с. 3, с портр.; — Самшობლო, 1975, Январь, № 1, с. 3, портр.; — Тбилиსის университети, 1975, 10/1, № 2, с. 3, с портр.

კეცხოველი ნ. გაუტეხელი ხასიათი (იგონებენ მასწავლებელს, მეგობარს). — კომუნისტი, 1975, 28/IX, № 228, გვ. 3.

Кецховели Н. Стойкий характер. (К 90-летию И. Бериташвили) (Вспоминают учителя, друга). — Комунисти, 1975, 28/IX, № 228, с. 3.

სამძიმარი:

ვლ. ჩერნიგოვსკი, ე. კრეპსი, ნ. მუსხელიშვილი, ვ. ამბარცუმიანი, ოლგა ბურეშოვა და იან ბურეში (პრადა), მარსელ მონიე (ბაზელი), ლორდ ედრიანი (კემბრიჯი), ტუგე (ტოკიო). — სამშობლო, 1975, იანვარი, № 1, გვ. 3.

Соболезнование:

Вл. Черниговский, Е. Крепс, Н. Мухелишвили, В. Амбарцумян, Ольга Бурешова и Ян Буреш (Пра-

გა), Марсель Монье (Базель), Лорд Эдриан (Кембридж), Туге (Токио). — Самшобло, 1975, Январь № 1, с. 3.

უკვდავება. (აკადემიკოს ი. ბერიტაშვილზე). — დროშა, 1975, № 2, გვ. 4—5, ფოტოსურათებით.

Бессмертие. (О академике И. С. Бериташвили). — Дроша, 1975, № 2, с. 4—5, с фотоснимками.

ქომეთიანი პ. მაძიებელი (იგონებენ მასწავლებელს, მეგობარს). — კომუნისტი, 1975, 28/IX, № 228, გვ. 3.

Кометiani П. Искатель (Вспоминают учителя, друга). — Комунисти, 1975, 28/IX, № 228, с. 3.

ჩხიკვიშვილი დ. მსოფლიო სახელის მეცნიერი. (სიტყვა — წარმოთქმული აკად. ი. ბერიტაშვილის დაკრძალვაზე). — თბილისის უნივერსიტეტი, 1975, 10/1, № 2, გვ. 3.

Чхиквишвили Д. Ученый с мировым именем. (Слово произнесенное на похоронах акад. И. С. Бериташвили). — Тбилисის უნივერსიტეტი, 1975, 10/1, № 2, с. 3.

ძიძიშვილი ნ. ტვირთი მეცნიერისა (იგონებენ მასწავლებელს, მეგობარს). — კომუნისტი, 1975, 28/IX, № 228, გვ. 3.

Дзидзишвили Н. Время ученого (Вспоминают учителя, друга). — Комунисти, 1975, 28/IX, № 228, с. 3.

Академик Иван Соломонович Бериташвили. (Некролог 1885—1974). — Заря Востока, 1975, 3/1, № 2, с. 3, с портр.; Молодежь Грузии, 1975, 4/1, № 2, с. 3, с портр.

Бакурадзе А. Н. Иван Соломонович Бериташвили (Беритов) (1885—1974). — Ж. высш. нервн. деят., 1975, т. 25, вып. 2, с. 219—229, с портр.

Векуа И. Н., Ожуджава В. М. Иван Соломонович Бериташвили. Памяти выдающегося советского физиолога. — Вестник АН СССР, 1975, № 1, с. 123—127, с портр.

Иван Соломонович Бериташвили. (Некролог 1885—1974). — Правда, 1975, 4/1, № 4, с. 3, с портр.; — Известия, 1975, 4/1, № 3, с. 2, с портр.; — Заря Востока, 1975, 4—1, № 3, с. 3; — Вечерний Тбилиси, 1975, 4/1, № 3, с. 2; — Мед. газета, 1975, 8/1, № 3, с. 3, с портр.

Иван Соломонович Бериташвили (1885—1974). — Ж. эвол. биох. и физиол., 1975, т. II, № 4, с. 438, с портр.

Похороны академика И. С. Бериташвили. — Заря Востока, 1975, 5/1, № 4, с. 3.

Таким мы помним его всегда. (Письма И. К. Пипия и П. М. Сараджишвили). — Вечерний Тбилиси, 1975, 27/IX, № 227, с. 3.

Doty R. W. Ivane Beritashvili. 1885—1974. Brain Research, 1975 vol. 93, N3, pp. 375—384, с портр.

Roitbak A. I. Ivan Solomonovitch Beritaschvili. 1885—1974. — Acta Neurobiol. Exp., 1975, vol. 35, № 4, pp. 319—321, с портр.

თანაავტორთა სია

- აივაზაშვილი ა. — 1965, 1967, 1968
ანანიევი ბ. — 1945
ახმეტელი მ. — 1934, 1935, 1936, 1937, 1941
ბაკურაძე ა. — 1937, 1939, 1940, 1941, 1943, 1947, 1948, 1969, 1970, 1974
ბებურიშვილი ნ. — 1934
ბრეგაძე ა. — 1929, 1930, 1942, 1943
გედევანიშვილი დ. — 1941, 1943, 1945, 1949
გოგიაშვილი მ. — 1935, 1937, 1945, 1949, 1950
ვორობიოვი ა. — 1943, 1945
ვრონცოვი დ. — 1926
თოფურია შ. — 1929
იაშვილი დ. — 1923, 1924
იოსელიანი თ. — 1974
კარტოზია ა. — 1936, 1937
კაცი ა. — 1969, 1970: 1974
მარუაშვილი გ. — 1934, 1935
ნარიკაშვილი ს. — 1937
ნივინსკაია თ. — 1925, 1941, 1947
ორჯონიკიძე ც. — 1965
როტიბაიკი ა. — 1947, 1948, 1949, 1950, 1955, 1956
ტარულავი ს. — 1937
ყალაბეგაშვილი შ. — 1945
ყვავილაშვილი შ. — 1950
ცქიმიანური გ. — 1924, 1925
ცქიფურიძე ლ. — 1935, 1936, 1937, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946
ძიძიშვილი ნ. — 1934, 1935, 1943, 1947
წერეთელი მ. — 1934
ჭიჭინაძე ნ. — 1934, 1935, 1936, 1937
ხერხეულიძე ნ. — 1958, 1959
ხეჩინაშვილი ს. — 1952

СПИСОК СОАВТОРОВ

- Айвазашвили И. М. — 1965, 1967, 1968
Ананьев Б. — 1945

- Ахметели М. Н. — 1934, 1935, 1936, 1937, 1941
Бакурадзе А. Н. — 1937, 1939, 1940, 1941, 1943, 1947, 1948, 1969, 1970, 1974
Бебуришвили Н. А. — 1934
Брегадзе А. Н. — 1929, 1930, 1942, 1943
Воробьев А. — 1943, 1945
Воронцов Д. С. — 1926
Гедеванишвили Д. М. — 1941, 1943, 1945, 1949
Гогва М. В. — 1936, 1937, 1945, 1949, 1950
Дзидзишвили Н. Н. — 1934, 1935, 1943, 1947
Иоселиани Т. — 1974
Калабегашвили Ш. — 1945
Картозия А. — 1936, 1937
Кац А. И. — 1969, 1970, 1974
Маруашвили Г. — 1934, 1935
Нарикашвили С. П. — 1937
Нивинская О. А. — 1925, 1941, 1947
Орджоникидзе Ц. А. — 1965
Ройтбак А. И. — 1947, 1948, 1949, 1950, 1955, 1956
Таругв С. — 1937
Топурия Ш. — 1929
Херхеулидзе Н. Г. — 1958, 1959
Хечинашвили С. Н. — 1952
Церетели М. — 1934
Цкиманаури Г. — 1924, 1925
Цкипуридзе Л. Р. — 1935, 1936, 1937, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945
Чичинадзе Н. М. — 1934, 1935, 1936, 1937
Яшвили Д. — 1923, 1924

დასახელებული წყაროების მიღებულ
შემოკლებათა სია
СПИСОК ПРИНЯТЫХ СОКРАЩЕНИЙ
НАЗВАНИЙ ИСТОЧНИКОВ

თბილ. (ტფილ.) სახ. უნ-ტის მოამბე (შრომები) — თბილისის (ტფილისის) სახელმწიფო უნივერსიტეტის მოამბე (შრომები)
საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე — საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე
სსრკ მეცნ. აკად. საქ. ფილ. ბიოლ. სექტ. შრომები — სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის საქართველოს ფილიალის ბიოლოგიური სექტორის შრომები
ტფილ. სახ. უნ-ტის ექსპ. ბიოლ. ინ-ტის შრომები — ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ექსპერიმენტული ბიოლოგიის ინსტიტუტის შრომები. ტფილისი.

Арх. анат. — Архив анатомии, гистологии и эмбриологии, Ленинград
Биол. ж. Армении — Биологический журнал Армении, Эриван
Бюлл. эксп. биол. и мед. — Бюллетень экспериментальной биологии и медицины, Москва
Вестн. АН СССР — Вестник Академии наук СССР, Москва
Вестн. Тифл. гос. ун-та — Вестник Тифлисского государственного университета, Тифлис
Вопр. психол. — Вопросы психологии, Москва
Врач. дело — Врачебное дело. Харьков
ДАН СССР — Доклады Академии наук СССР, Москва
Ж. высш. нервн. деят. Журнал высшей нервной деятельности, Москва
Ж. общей биологии — Журнал общей биологии, Москва
Ж. эксп. биол. и мед. — Журнал экспериментальной биологии и медицины, Москва — Ленинград
Изв. АН СССР, сер. биол. — Известия Академии наук СССР, серия биологическая, Москва
Изв. имп. Акад. наук. — Известия императорской Академии наук, С.-Петербург
Изв. СПб биол. лабор. — Изв. С.-Петербургской биологической лаборатории, С.-Петербург
Мед.-биол. ж. — Медико-биологический журнал, Москва—Ленинград
Русск. физиол. ж. — Русский физиологический журнал им. И. М. Сеченова, Петербург
Сов. психоневрол. — Советская психоневрология, Москва

- Сообщ. АН СССР — Сообщения Академии наук Грузинской ССР, Тбилиси.
- Тр. биол. сект. Груз. отдел. Закфил. АН СССР — Труды биологического сектора Грузинского отделения Закфилиала АН СССР, Тбилиси.
- Тр. имп. СПб Общ. естествоиспыт. — Труды Императорского С.-Петербургского общества естествоиспытателей
- Тр. Ин-та физиол. им. И. Бериташвили — Труды Института физиологии им. И. Бериташвили, Тбилиси
- Тр. Ин-та эксп. биол. при Гос. ун-те — Труды Института экспериментальной биологии при Государственном университете, Тбилиси
- Тр. Тбил. гос. ун-та — Труды Тбилисского государственного университета, Тбилиси,
- Усп. совр. биол. — Успехи современной биологии, Москва
- Усп. физиол. наук — Успехи физиологических наук, Москва
- Усп. эксп. биол. — Успехи экспериментальной биологии, Москва
- Учен. зап. ЛГУ — Ученые записки Ленинградского государственного университета, Ленинград
- Физиол. ж. СССР — Физиологический журнал СССР, им. И. М. Сеченова
- Центр. мед. ж. — Центральный медицинский журнал
- Acta Neurobiol. Exp. — Acta Neurobiologiae Experimentalis, Warszawa
- Acta Neurol. Latinoamer. — Acta Neurologica Latinoamericana, Uruguay
- Arch. Anat. u. Physiol., Physiol. Abt. — Archiv für Anatomie und Physiologie. Physiologische Abteilung,
- Bull. de Biol. et Méd. expér. URSS — Bulletin de Biologie et de Médecine expérimentale de l'URSS
- C. R. (Doklady) Acad. Sci. URSS — Comptes Rendus (Doklady) de l'Académie des Sciences de l'URSS
- Ergebn. Physiol. — Ergebnisse der Physiologie, München und Wiesbaden
- J. Physiol. — Journal of Physiology, London
- J. Psychol. u. Neurol. — Journal für Psychologie und Neurologie, Leipzig
- J. russe de Physiol. — Journal russe de Physiologie, URSS
- Pflügers Arch. ges. Physiol. — Pflügers Archiv für die gesamte Physiologie des Menschen und der Tiere, Berlin
- Quart J. exp. Physiol. — Quarterly Journal of experimental Physiology, London
- Z. Biol. — Zeitschrift für Biologie, München

აკადემიკოს ი. ბერიტაშვილის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ძირითადი თარიღები	5
Основные даты жизни и деятельности академика И. С. Бериташвили . . .	8
სამეცნიერო, პედაგოგიური და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მოკლე მიმოხილვა	11
Краткий очерк научной, педагогической и общественной деятельности . . .	27
აკადემიკოს ი. ბერიტაშვილის შრომათა ბიბლიოგრაფია	39
Библиография трудов академика И. С. Бериташвили	39
ი. ბერიტაშვილის სტატიები, გამოქვეყნებული გაზეთებში და სხვა პერიოდულ გამოცემებში	88
Статьи И. С. Бериташвили, опубликованные в газетах и других периодических изданиях	88
ლიტერატურა ი. ბერიტაშვილის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ . . .	97
Литература о жизни и деятельности академика И. С. Бериташвили . . .	97
თანაავტორთა სია	124
Список соавторов	124
დასახელებული წყაროების მიღებული შემოკლება	126
Список принятых сокращений названий источников	126

**Иван Соломонович
Бериташвили**

БИБЛИОГРАФИЯ

Напечатано по постановлению Редакционно-издательского
совета Академии наук Грузинской ССР

*

Редактор Ц. А. Орджоникидзе
Редактор издательства И. И. Гассиева
Техредактор Н. А. Эбралидзе
Художник Г. А. Надирадзе
Корректор Л. Г. Мансурадзе

Сдано в набор 17.5.1976; Подписано к печати 4.2.1977; Формат
бумаги 60×90¹/₁₆; Бумага № 1; Печатных л. 8,0; Уч.-издат. л. 6,43;
УЭ 01023; Тираж 1000; Заказ 1594;

Цена 95 коп.

გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Издательство «Мецниереба», Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

საქ. სსრ მეცნ. აკად. სტამბა. თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ. № 19.
Типография АН Груз. ССР, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19